

BIJLAGE:

Archeologische verwachting van de bestemmingsplangebieden

Inhoudsopgave:

1 Inleiding	6
1.1 Locatiekeuze, grondgebruik en archeologie	6
1.2 Verstoringen.....	11
2 Bestemmingsplangebied Diepenveen	12
2.1 Afbakening van het gebied.....	12
2.2 Geomorfologie	12
2.3 Bodemkunde.....	12
2.4 Archeologische elementen	12
2.5 Historische elementen	13
2.6 Archeologische verwachting.....	15
3 Bestemmingsplangebied Zandweerd-Noord & Platvoet	19
3.1 Afbakening van het gebied.....	19
3.2 Geomorfologie	19
3.3 Bodemkunde.....	19
3.4 Archeologische elementen	20
3.5 Historische elementen	20
3.6 Archeologische verwachting.....	21
3.7 Archeologische waarden	22
4. Bestemmingsplangebied Zandweerd-Zuid	26
4.1 Afbakening van het gebied.....	26
4.2 Geomorfologie	26
4.3 Bodemkunde.....	26
4.4 Archeologische elementen	26
4.5 Historische elementen	27
4.6 Archeologische verwachting.....	27
4.7 Archeologische waarden	27
5. Bestemmingsplangebied Voorstad-Centrum	31
5.1 Afbakening van het gebied.....	31

5.2 Geomorfologie	31
5.3 Bodemkunde.....	31
5.4 Archeologische elementen	31
5.5 Historische elementen	32
5.6 Archeologische verwachting.....	33
5.7 Actualisering van de beleidskaart.....	33
6 Bestemmingsplangebied Keizerslanden.....	37
6.1 Afbakening van het gebied.....	37
6.2 Geomorfologie	37
6.3 Bodemkunde.....	37
6.4 Archeologische elementen	37
6.5 Historische elementen	38
6.6 Archeologische verwachting.....	39
6.7 Actualisering van de beleidskaart.....	40
7 Bestemmingsplangebied Schalkhaar	44
7.1 Afbakening van het gebied.....	44
7.2 Geomorfologie	44
7.3 Bodemkunde.....	44
7.4 Archeologische elementen	44
7.5 Historische elementen	45
7.6 Archeologische verwachting.....	47
8 Bestemmingsplangebied Wijtenhorst en Douwelerleide.....	51
8.1 Afbakening van het gebied.....	51
8.2 Geomorfologie	51
8.3 Bodemkunde.....	51
8.4 Archeologische elementen	51
8.5 Historische elementen	52
8.6 Archeologische verwachting.....	52
8.7 Actualisering van de beleidskaart.....	53

9 Bestemmingsplangebied Colmschate West.....	57
9.1 Afbakening van het gebied.....	57
9.2 Geomorfologie	57
9.3 Bodemkunde.....	57
9.4 Archeologische elementen	57
9.5 Historische elementen	58
9.6 Archeologische verwachting.....	59
9.7 Archeologische waarden	60
10 Bestemmingsplangebied Het Oostrik.....	63
10.1 Afbakening van het gebied.....	63
10.2 Geomorfologie	63
10.3 Bodemkunde.....	63
10.4 Archeologische elementen.....	63
10.5 Historische elementen	64
10.6 Archeologische verwachting	65
10.7 Archeologische waarden	65
10.8 Actualisering van de beleidskaart.....	65
11 Bestemmingsplangebied Colmschate Zuid.....	69
11.1 Afbakening van het gebied.....	69
11.2 Geomorfologie	69
11.3 Bodemkunde	69
11.4 Archeologische elementen.....	69
11.5 Historische elementen	70
11.6 Archeologische verwachting	71
11.7 Archeologische waarden	72
12 Bestemmingsplangebied Bathmen.....	75
12.1 Afbakening van het gebied.....	75
12.2 Geomorfologie	75
12.3 Bodemkunde.....	75

12.4 Archeologische elementen	75
12.5 Historische elementen	76
12.6 Archeologische verwachting	78
12.7 Archeologische waarden	79
13 Legenda afbeeldingen	81
13.1 Geomorfologie	81
13.2 Archeologische verwachting.....	82
13.3 Beleidswaarden archeologie	84
Literatuur	85

1 Inleiding

1.1 Locatiekeuze, grondgebruik en archeologie

De archeologische verwachtingskaart 2013 van de gemeente Deventer is opgebouwd uit twee lagen: de fysisch geografische verwachting en de historische verwachting. Uitgangspunt is hierbij dat tot de vroege middeleeuwen de mens zich vooral naar het landschap schikte en dat de ontwikkeling van het landschap daarom kan worden gebruikt om de kans op archeologische resten te voorspellen. Archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat nederzettingen in de bronstijd (2000-800 v. Chr.), ijzertijd (800-12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 n. Chr.) veelal op de hogere dekzandruggen lagen. Voor het Neolithicum (5300-2000 v. Chr.) is het bewoningspatroon niet duidelijk, echter ook in het Mesolithicum (8800-4900 v. Chr.) waren de hogere gronden met aangrenzende gebieden veelal in gebruik. Op basis van deze onderzoeksgegevens is aan dekzandruggen en duincomplexen op de nieuwe verwachtingskaart een middelmatige tot hoge verwachting toegekend.

Vanaf de late middeleeuwen gaat de mens dit landschap steeds meer naar zijn hand zetten, waardoor een zuiver fysisch deterministisch model niet meer volstaat. Ook zijn er vanaf die tijd steeds meer historische bronnen beschikbaar. Op basis van archeologische onderzoeksgegevens en historische kaarten zijn de archeologische en historische verwachting voor de bestemmingsplangebieden bepaald.

Hieronder is in grote lijnen beschreven, wat de voorkeurslocaties voor bewoning en het daarvan afgeleide grondgebruik in de onderscheiden perioden voor de bestemmingsplangebieden waren. Ook de voornaamste archeologische vondsten en onderzoeken worden vermeld. Het valt op dat de meeste vondsten afkomstig zijn uit de bebouwde en intensief gebruikte gebieden. De kans op het aantreffen van archeologische resten is hier dan ook veel groter door de talrijke bodemingrepen. Het kleine aantal archeologische vondsten in het niet intensief bebouwde gebied van de gemeente Deventer wijst er daarom niet direct op, dat hier maar weinig archeologische resten aanwezig zijn, maar meer dat het aantal bodemingrepen beperkt bleef.

Mesolithicum of midden steentijd (8800 – 4900 v. Chr.)

De vindplaatsen uit het mesolithicum bestaan voornamelijk uit kortstondig bewoonde kampjes waar vuurtjes werden gestookt en plaatsen waar vuursteen bewerkt werd. De resten uit deze periode clusteren zich op en rond hogere plaatsen in de buurt van open water. De haardkuilen, die ontstonden op plekken waar vuur gestookt werd, liggen op de hogere, drogere delen, terwijl het vuursteen ook op de wat lagere, vochtiger gronden rondom de zandruggen aangetroffen is. Daarnaast is een aantal losse vondsten van mesolithische vuursteen bekend. Ook zijn er vondsten van gewebijlen, dierenbotten en enkele menselijke botresten bekend uit de beekdalen. Deze lagere plekken in het landschap werden onder meer gebruikt om afval te dumpen, te vissen, riet te snijden en om op watervogels te jagen. Met uitzondering van de afvaldumps laten deze activiteiten weinig archeologische sporen na.

Neolithicum of nieuwe steentijd (5300 – 2000 v. Chr.)

Uit het vroege en midden neolithicum zijn in de gemeente Deventer tot op heden geen archeologische resten bekend. Vanaf het late neolithicum zijn wel losse vondsten bekend. Op een aantal plaatsen zijn neolithische bijlen gevonden, waaronder enkele natuurstenen hamerbijlen. De meeste van deze vondsten worden beschouwd als depotvondst: de voorwerpen zijn bewust gedeponeerd, hetzij als waardevolle voorwerpen die tijdelijk zijn verborgen om ze te bewaren, hetzij als offer of als onderdeel van een ander soort ritueel. Enkele van deze vondsten zijn

misschien uit verstoorde graven afkomstig. Bijlen, waaronder hamerbijlen, werden in het neolithicum ook meegegeven als grafgift. Naast de vondsten van bijlen zijn ook aardewerkscherven en andere vuurstenen voorwerpen uit het late neolithicum gevonden. Deze vondsten zijn zowel in de hogere als de lagere delen van het landschap aangetroffen.

In de gemeente Deventer zijn nog geen aanwijzingen voor huizen uit het neolithicum aangetroffen. Op één plaats is een vondstconcentratie gedocumenteerd, waar aan de hand van de verspreiding van aardewerk en vuursteen uit de klokbekerperiode (laat neolithicum) een activiteitengebied kan worden aangewezen. Op deze plaats hebben de mensen niet gewoond, maar ze moeten er wel steeds zijn terug gekomen om bepaalde activiteiten te ondernemen, bijvoorbeeld het weiden van vee. Deze locatie lag op het uiteinde van een hoge zandrug, op een plaats waar in de prehistorie twee waterstromen samen kwamen.

Bronstijd (2000-800 v. Chr.)

Er is weinig bekend over de vroege bronstijd in de gemeente Deventer. De overblijfselen uit deze periode beperken zich hoofdzakelijk tot kleine concentraties aardewerkscherven, soms in combinatie met één of enkele grondsporen. Vanaf de midden bronstijd worden op de hogere dekzandruggen boerderijen gebouwd. Hiervan zijn op meerdere plaatsen in de gemeente Deventer grondsporen teruggevonden. Bij deze boerderijen zijn allerlei andere bewoningsresten teruggevonden, zoals voorraadkuilen en voorwerpen van aardewerk en steen. Uit de late bronstijd zijn uit de woonplaatsen ook enkele metalen voorwerpen, zoals kledingaccessoires bekend. Daarnaast zijn er vooral in de lagere delen van het landschap enkele losse vondsten uit de late bronstijd gedaan, waaronder bijlen van brons en gewei.

Ook zijn resten van crematiegrafvelden (urnenvelden) uit de late bronstijd aangetroffen. Deze bevinden zich vooral op de grote zandruggen. Resten van begravingen uit oudere perioden zijn in de gemeente Deventer zeldzaam.

IJzertijd (800-12 v. Chr.)

Ook voor de ijzertijd geldt, dat de nederzettingen het meest op de hogere delen van het landschap werden gebouwd. Daarbij werden niet alleen de grootste zandruggen in gebruik genomen, maar soms ook kleinere zandruggen en –koppen. In de late ijzertijd werd het stalgedeelte van de meeste boerderijen groter. Het lijkt dat runderveeteelt in deze periode belangrijker werd. Het vee werd vaak geweid in de lagere delen van het landschap, terwijl de hogere delen meer geschikt waren voor akkerbouw. Daarom wordt aangenomen dat vanaf de late ijzertijd de lagere delen van het landschap intensiever gebruikt werden dan daarvoor.

In de gemeente Deventer zijn op de hogere plaatsen en aan de rand van hogere ruggen nederzettingen aangetroffen, bestaande uit boerderijplattegronden, sporen van voorraadschuurtjes (spiekers), kuilen en in enkele gevallen ook waterputten. Ook werd nederzettingsafval gevonden buiten de woonplaatsen. Losse vondsten uit de ijzertijd zijn vooral in hogere delen van het landschap gedaan.

Daarnaast zijn delen van crematiegrafvelden uit de vroege ijzertijd opgegraven. Graven uit de midden en late ijzertijd zijn minder bekend.

Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Uit de Romeinse tijd zijn verschillende nederzettingen en grafvelden bekend in de gemeente Deventer. Deze zijn vooral aangetroffen op de hoogste delen van het landschap. De nederzettingen bestonden uit boerderijen, schuren, waterputten, kuilen en hutkommen. Hutkommen zijn kleine hutjes met een ingegraven vloer, die voor allerlei ambachtelijke activiteiten

gebruikt werden, zoals weven. Daarnaast zijn ijzerovens en houtskoolmeilers aangetroffen, die samenhangen met de productie van ijzer. In de lagere delen van het landschap zijn wel losse vondsten uit de Romeinse tijd gedaan, zoals Romeinse munten en mantelspelden, maar ook deze komen meer voor op de hogere delen. Bij een aantal nederzettingen uit de Romeinse tijd is een duidelijk herkenbare omheining aangetroffen. Vanaf de Romeinse tijd bleven de nederzettingen langere tijd op dezelfde plaats liggen. Bovendien bestonden zij vaak uit meerdere boerderijen bij elkaar. In de perioden vóór de Romeinse tijd verschoven de nederzettingen regelmatig over de dekzandruggen en bestonden zij in de regel uit niet meer dan één boerderij.

Middeleeuwen (450-1500)

Over locatiekeuze en nederzettingenpatronen in de vroege middeleeuwen (450-800) is wat de gemeente Deventer betreft weinig bekend. Bewoningssporen uit het begin van de vroege middeleeuwen (5de-7de eeuw) zijn schaars op de dekzandruggen. Doordat er in de vroege middeleeuwen nog geen esdek was, zijn veel archeologische resten mogelijk door latere verstoringen verdwenen. Ook elders in Overijssel zijn deze moeilijk te lokaliseren. Nederzettingen die wel aangetroffen worden, zijn kleiner en verplaatsen zich meer dan in de Romeinse tijd, waardoor het bewoningspatroon moeilijk te ontrafelen is. Tot nu toe lijkt het er echter wel op, dat de voorkeur in deze periode uitging naar de wat lagere delen van de dekzandruggen.

Pas vanaf de 10de en 11de eeuw is het bewoningspatroon weer helder: de boerderijen werden vaker gebouwd op de overgangen tussen de hoge en lage gronden, terwijl de hoogste delen nu als akkerland in gebruik werden genomen. Om deze reden zijn ook de overgangen tussen hoge en lage gronden op de verwachtingskaart vaak een middelmatige tot hoge verwachting toegekend. De verschuiving in bewoning hangt vermoedelijk samen met het houden van koeien, die op de lager gelegen graslanden graasden en zo eenvoudig weer naar de boerderijen gebracht konden worden. Een andere relevante ontwikkeling is het feit, dat boerderijen vanaf de late middeleeuwen niet langer bij elkaar werden gebouwd, maar dat er geïsoleerde erven verspreid over het landschap ontstonden. Daarbij bestond een boerenerf vaak uit een woon-stalhuis, bijgebouwen (zoals schuren, hooibergen, spiekers en hutkommen), waterputten, afvalkuilen en erfafscheidingen (onder andere slotenstelsels). De bijgebouwen bestonden uit schuren, hooibergen, spiekers en in de vroege middeleeuwen ook hutkommen. Spiekers zijn kleine gebouwtjes op palen, waarin de oogst kon worden opgeslagen. Hutkommen zijn kleine gebouwtjes met een verdiept aangelegde vloer, waarin allerlei ambachtelijke activiteiten, zoals weven werden uitgevoerd. Ook in de landerijen rond de boerderij werden sloten gegraven om de percelering aan te geven of om deze te ontwateren en zo geschikt te maken voor gebruik.

Op het platteland was het risico op brand kleiner dan in de stad. Boerderijen werden daarom op nagenoeg dezelfde manier gebouwd als in de voorgaande perioden en bestonden ook in de late middeleeuwen nog grotendeels uit hout, leem en riet. Net als in de prehistorie werden de palen die het dak droegen (diep) ingegraven, waardoor ze tegenwoordig als donkere grondsporen te herkennen zijn. In het begin van de vroege middeleeuwen werden de palen minder diep ingegraven en deze boerderijen zijn daarom minder goed te herkennen. In de late middeleeuwen veranderde de funderingswijze van de boerderijen. De palenconstructie werd niet meer ingegraven, maar gefundeerd op bakstenen poeren of houten liggers op een lemen vloer. Hierdoor gingen de palen minder snel rotten. Deze funderingswijzen maken boerderijen uit de late middeleeuwen minder makkelijk terug te vinden dan oudere boerderijen, omdat er minder duidelijke grondsporen aanwezig zijn. De nieuwe manier van funderen op poeren laat sporen achter in het esdek. Omdat de sporen niet worden ingegraven in het natuurlijke gele zand, worden ze bij archeologische opgravingen minder goed herkend. Bovendien zijn deze minder diep liggende sporen meer gevoelig geweest voor verstoring door bodemingrepen in het verleden. De

andere gebouwen op het erf werden nog wel ten dele door middel van ingegraven palen gebouwd. Daarom zijn laat middeleeuwse erven vaak alleen te herkennen aan dieper ingegraven sporen, zoals van bijgebouwen, waterputten, afvalkuilen en sloten.

Het buitengebied rond de middeleeuwse stad Deventer bestond uit verschillende gebieden met een eigen karakter. Dicht bij de middeleeuwse stad lagen molens, blekerijen, herbergen en wegkapellen. Ook hadden sommige bewoners van de stad tuinen en moestuinen buiten de stadsmuren. Op de hoge gronden nabij de stad lagen akkers in het bezit van de stad, de kerken, kloosters en gasthuizen. Veel van de landerijen werden door de instellingen zelf bewerkt, andere verpacht aan boeren die veelal binnen de stad woonden. Daarom lagen in het gebied direct buiten de stad weinig tot geen boerderijen. Alleen de pachters die land bewerkten dat ver van de stad lag, zullen in een boerderij buiten de stad hebben gewoond. De stad bezat grote aaneengesloten weidegebieden, die vooral op de oevers van de IJssel lagen. Hier mocht elke burger van de stad een aantal stuks vee weiden. De stadsvrijheid rond de stad Deventer werd in de 14de eeuw gemarkeerd door een landweer, een stelsel van greppels, wallen en palissaden, dat het gebied tegen invallen beschermde. Ook in de schoutambten Colmschate en Bathmen werd in de 14de eeuw een verdedigingsstelsel aangelegd. Deze Overijsselse landweer, langs de grens van het Oversticht en Gelre, moest het Oversticht verdedigen tegen invallen vanuit Gelre. Bij de openingen in de landweer lagen versterkte gebouwen om het verkeer door te laten en te controleren.¹ Hier was de in 1994 opgegraven Swormertoren in het bestemmingsplandeel Colmschate Zuid er één van.²

Vanaf de Late Middeleeuwen werden de natuurlijke laagten aan de IJsselzijde verbonden door dijken, om het achterliggende gebied tegen overstromingen te beschermen. Als gevolg van doorbraken ontstond een aantal kolken, overloop- en (erosieve) doorbraakgeulen waarlangs en waarachter doorbraakwaaiers ontstonden. Van de doorbraakkolken en geulen in Deventer zijn de Douwelerkolk, Klinkenbeltskolk en de Paardenkolk de bekendste.

Het laatmiddeleeuwse Deventer had binnen haar stadsvrijheid een eigen marke, met gemeenschappelijke gronden. De marken ontstonden in de late middeleeuwen om het gebruik van de woeste gronden te formaliseren. Dat had dan betrekking op het gebruik van die gronden om er vee op te weiden, te plaggen en om hout uit de gemeenschappelijke bossen te halen.

Aan de noord- en westkant van de marke van Deventer lag de marke van Borgele. Aan de oostkant van Deventer lag de Gooier marke. Deze omvatte in 1399 de buurschappen Riele, Lettele, Linde, Okkenbroek, Essen en Weteringen. In het schoutambt lagen verspreide boerderijen en kleine buurschappen, maar geen echte dorpen met eigen voorzieningen. De mensen uit Colmschate gingen in Deventer of Wesepe naar de kerk en werden bij die kerk begraven.

---

¹ Brokamp, 2013.

² Bij de inventarisatie is een onderscheid gemaakt tussen zekere, mogelijke en indicatieve landweertrechten. In het eerste geval is de locatie met zekerheid te bepalen. De kans op hetaantreffen van archeologische sporen bij een ingreep is hier dus het grootst. Bij de mogelijke landweren is de locatie vaak voor een deel gereconstrueerd waardoor de trefkans iets lager ligt. In beide gevallen is de kans op resten groot en wordt daarom de relatief strikte beleidsvariant *waarde 3* gehanteerd. Bij indicatieve locaties is alleen een globaal traject bekend. Deze indicatief te plaatsen landweren zijn niet meegenomen in de beleidskaart. De landweren op de verwachtingskaart hebben hier wel een signaalfunctie en toekomstig onderzoek kan daardoor van een indicatief landweertreccé alsnog een zeker treccé maken.

Het gebied van de voormalige gemeente Bathmen kende meer clusters van boerderijen. Hier kwamen minder verspreide erven voor. Het oudste en grootste cluster was Bathmen. Bathmen lag in de marke Bathmen en Loo. Bathmen had een eigen kerk, in tegenstelling tot de buurschappen van Colmschate.

De verspreide middeleeuwse erven bleven vanaf de late middeleeuwen op min of meer dezelfde plaats liggen. Vanaf de late middeleeuwen kwam het principe van de potstal op: het vee was zomers buiten en stond 's winters op stal. De mest werd in de stal opgevangen en in de nazomer, gemengd met gras- of heideplaggen, uitgereden over de akkers (essen). Enerzijds ontstonden hierdoor op de hogere gronden steeds hogere en vruchtbare esdekken, die de archeologische sporen eronder kunnen beschermen. Anderzijds verschraalden de heide en de lagere delen. De bossen die in eerdere perioden grote delen van de hogere gronden bestreken, waren in de late middeleeuwen vrijwel geheel verdwenen.

Nieuwe tijd (1500-heden)

In 1536 verkocht de bisschop van Utrecht zijn hof in de stadsmarke van Deventer aan de stad Deventer. Vanaf dit moment viel dit gebied onder het stadsbestuur van Deventer. In 1576 beleende en verpachte koning Philips II het hele schoutambt Colmschate, waaronder de markegronden van Borgele en Gooi, aan Deventer. De stad Deventer had daarna tot in 1811 de touwtjes in handen in het schoutambt Colmschate.

Deventer werd tijdens de Tachtigjarige Oorlog belegerd door Staatse troepen (in 1578 en 1591). Vooral het eerste beleg duurde lang. Rondom de stad kwam een stelsel van schansen, linies en legerkampen tot stand. Om de stad beter te kunnen verdedigen, werd na 1597 een vesting rond de stad aangelegd, een stelsel van aarden wallen met ruitvormige bastions, ravelijnen en een gracht hier omheen: de Buitengracht. Rond 1700 werd de vesting uitgebreid met o.a. de aanleg van het glacis, een glooiende, in het terrein uitlopende wal. Op de vestingwerken en in het schootsveld van de vesting mocht niet gebouwd worden. Deze gronden waren wel agrarisch in gebruik. In 1874 werd de vesting Deventer opgeheven en vervolgens werden de wallen geslecht. De grond aan de zuidzijde van de stad werd vooral voor handel en industrie bestemd en de grond aan de noord en oostzijde voor woningbouw.

Vanaf de 16^e eeuw kregen ook rijke burgers, vooral regenten, belangstelling voor een verblijf op het platteland. Ze kochten een boerderij of bouwden een zomerverblijf. Er werden ook representatieve landhuizen gebouwd met bijbehorend parken en aangelegde bossen.

De gemeente Diepenveen en de gemeente Bathmen ontstonden in 1811 uit respectievelijk de schoutambten Colmschate en Bathmen. Bestuurlijke en landbouwkundige veranderingen leidden tot de opheffing van het markesysteem. Dit had als gevolg, dat ook veel van de gemeenschappelijke gronden werden verkocht en voor een groot deel ontgonnen.

Veel laatmiddeleeuwse erven kregen in de nieuwe tijd opvolgers op min of meer dezelfde plek. In de nieuwe tijd werden er ook nieuwe boerderijen bijgebouwd op de overgang van hoog naar laag, op nog niet in gebruik genomen kleine landschappelijke kopjes bij dekzandruggen of in lagere nu bedijkte gebieden. De nieuwe bebouwen werden veelal in steen uitgevoerd. Het is aannemelijk dat veel van de oude boerderijen in deze periode ook in steen zijn uitgevoerd, waar ze voorheen nog van leem waren. Veel erven bestonden nog in de 19de eeuw, waardoor de locatie teruggezocht kan worden in schriftelijke bronnen en op historische kaarten. Ook gronden die in de middeleeuwen in gebruik waren als woeste grond en heide werden in de nieuwe tijd ontgonnen. Er werden greppels en weteringen gegraven om het water af te voeren van de nattere delen, en voor de percelering van ontgonnen gronden. Delen die door overbegrazing dreigden te verstuiven, werden beplant met

(naald)bomen om de verstuiwing tegen te gaan. Na de uitvinding van de kunstmest aan het einde van de 19de eeuw verdween het systeem van de potstal en maakte veel heide plaats voor weiland en bos. Door de ruilverkaveling en egalisering in de 20ste eeuw verdwenen de oudere perceelgrenzen en de hoogteverschillen voor een belangrijk deel.

De Tweede Wereldoorlog heeft in de gemeente Deventer sporen achtergelaten in de bodem. De mogelijke archeologische resten uit deze periode zijn in kaart gebracht in een rapport met de titel *Het Begraven Oorlogsverleden van Deventer*.³ Hiertoe behoren restanten van de Duitse bezettingsmacht en verdedigingslinie rond Deventer, sporen van de luchtoorlog boven Deventer en van de Canadese bevrijdingsacties.

1.2 Verstoringen

Als gevolg van forse ingrepen uit het recente verleden zijn sommige terreinen zodanig aangetast dat betwijfeld kan worden of zich nog archeologische waarden in de bodem bevinden. In die gebieden waar de bodem diep verstoord is, mag worden aangenomen dat er geen belangrijke archeologische sporen (meer) aanwezig zijn.

Voor deze gebieden geldt geen archeologische verwachting meer en deze locaties kennen in het bestemmingsplan geen dubbelbestemming voor archeologie.

Terreinen waar sinds het opstellen van de archeologische verwachtingskaart in 2013 aanvullend archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden, zijn nog niet op de verwachtingskaart en de beleidskaart verwerkt. Wel is na elke onderzoeksstap in een selectiebesluit aangegeven in hoeverre het terrein als verstoord wordt beschouwd. Het selectiebesluit van de bevoegde overheid is bepalend voor de geldende beleidswaarde(n) van het terrein. De recente selectiebesluiten vormen daarom de onderbouwing voor een mogelijke afwijking van de dubbelbestemming Waarde – Archeologie ten opzichte van de in 2015 vastgestelde beleidskaart. In de volgende hoofdstukken wordt per bestemmingsplandeel, indien van toepassing, melding gemaakt van archeologisch onderzoek met een selectiebesluit, dat dat leidt tot een actualisatie van de beleidskaart.

De regelgeving voor archeologie in het bestemmingsplan is gebaseerd op de actuele beleidskaart, waarin de vervolgens genomen selectiebesluiten die een aanpassing voor de beleidswaarde met zich mee brachten, verwerkt zijn.

---

³ Vermeulen, 2013.

2 Bestemmingsplangebied Diepenveen

2.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden grotendeels begrensd door de Schuurmansweg, in het oosten door onder andere de Molenweg en Boxbergerweg en in het zuiden en westen vrijwel geheel door de Zandwetering.

2.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied bestaat uit een afwisseling van hogere dekzandgronden en lagere beekdalbodems. De hoger gelegen delen in het noorden en zuiden van het gebied bevinden zich voornamelijk op fluviaie terrasrest met soms een dun plaggendek. In het westen is een uitgestoven laagte of depressie aanwezig; in het uiterste noorden bevindt zich een hoge dekzandduin met plaggendek. Centraal in het bestemmingsplangebied komen vooral dekzandwellingen voor, die eventueel zijn omgeven door fluviaie terrasrest of lage dekzandduinen. De dekzandhoogtes worden vooral centraal in het bestemmingsplangebied doorsneden door de lager gelegen en nattere gronden. In het midden van het bestemmingsplangebied bevinden zich veelal dalvormige laagtes met dekzandwellingen, maar ook dalvormige laagtes met beek- en/of rivierafzettingen. In het zuiden zijn tevens beekdalbodems met meanderruggen en –geulen gelegen.

Het geomorfologische beeld maakt duidelijk dat water een grote invloed heeft gehad op het Diepenveense dekzandlandschap. De oost-west gerichte afwatering vanuit Salland en de Holterberg liep dan ook vast tegen de hoge rivierduinen langs de oostoever van de IJssel. Het stilstaande water in een licht golvend landschap zorgde op de lagere plekken voor de groei van vegetatie. In het holoceen (12.000 - heden) ontstond tussen Diepenveen en de Eikelhof een wisselend landschap met venen en bewoonbare dekzandruggen. Dit veen (vandaar de naam Diepenveen) werd vanaf de 13de eeuw ontgonnen. Lange rechte sloten (leides) werden van het oosten naar het westen gegraven om vlak voor de rivierduinen langs de IJssel naar het noorden af te buigen. Tussen deze leides werd het veen afgegraven en ontstond enigszins bruikbare landbouwgrond. Midden in deze ontginning werd rond 1400 het klooster Diepenveen gesticht.

2.3 Bodemkunde

Op de dekzandhoogtes in het bestemmingsplangebied zijn vooral de van nature arme podzolen te vinden. In het gebied zijn veel van deze bodems bruikbaar gemaakt door stelselmatige bemesting. De dikte van de hier aanwezige plaggendekken wijst uit, dat de hogere gronden centraal en in het zuiden van het bestemmingsplangebied daarbij als eerste ontgonnen zijn: hier liggen laarpodzolen met in het westen (ter hoogte van het kloosterterrein) een enkeerdgrond. Later zijn ook de hogere veldpodzolgronden in het noorden ontgonnen. Langs de oostzijde van het bestemmingsplangebied loopt verder een beekerdgrond, die de laarpodzol in oostelijke richting doorsnijdt. Hier bemoeilijkt een sterk schommelende waterspiegel het grondgebruik.

2.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Prehistorische vondsten zijn schaars in het bestemmingsplangebied. Op de dekzandhoogte in het oosten van het gebied is in 1993 aan de Schimmelpennincksingel een losse vondst gedaan in de vorm van een randbijl uit de bronstijd (project 1064). Andere sporen werden niet aangetroffen, zodat het hier misschien om een enkele (mogelijk rituele) depositie gaat. In de dalvormige laagte, die zich in het zuiden van het gebied uitstrekt zijn verder net buiten de bestemmingsplangebiedgrenzen in 1994 en 2011 delen van een muntschat uit de Romeinse tijd gevonden (project 418).

Middeleeuwen (450 - 1500) en Nieuwe tijd (1500 - heden)

Middeleeuwse sporen werden alleen aangetroffen op het hoge dekzandduin in het westen van het bestemmingsplangebied, nabij het Diepenveense klooster. Hier werden in 1968 vloerresten en uitbraaksleuven van het vrouwenklooster ontdekt (project 1148). Bij onderzoek tijdens de renovatie van het kerkplein in 1979 werden begravingen uit de kloosterperiode aangetroffen en is ook een deel van de kloosterfundering waargenomen (project 60). Het kloosterterrein is derhalve door de RCE aangemerkt als "terrein van hoge archeologische waarde" (Monumentnr. 14.085).

2.5 Historische elementen

Het hierboven genoemde kloosterterrein is één van de meest kenmerkende historische elementen in het bestemmingsplangebied. Het klooster en later ook de bijbehorende kapel waren de eerste gebouwen die in dit gebied werden gesticht. Vooral het voormalige vrouwenklooster van de Moderne Devotie, dat kort na 1400 is gesticht door een volgeling van Geert Grote, heeft grote invloed gehad op de huidige vorm van het veel later rondom het kloosterterrein gegroeide dorp Diepenveen. Het werd verwoest tijdens de Tachtigjarige Oorlog (in 1578). De oude kloosterkapel staat echter nog overeind als onderdeel van de Hervormde Kerk (kloosterkerk). Dit karakteristiek sober bakstenen gebouw kreeg met de ingrijpende verbouwing van 1720 zijn huidige vorm.

Andere historische elementen in het bestemmingsplangebied betreffen havezaten (versterkte boerderijen) en landhuizen met landgoederen. Langs de oostrand van het gebied lagen de gronden van landhuis Kolkbos, dat voor het eerst werd vermeld in 1867. In het zuidwesten lag landgoed Wetermans, met een eerste vermelding uit 1818. Het landhuis is gebouwd nabij Erve Weterman, een boerderij (eerste vermelding 1601) die buiten het bestemmingsplangebied ligt. Ten westen van het bestemmingsplangebied lagen gronden van havezate Oud Rande (Koevers Rande). Deze havezate werd voor het eerst vermeld in 1570 en gebouwd bij een oudere boerderij met een heerschapswoning (een stenen kamer aan een boerderij). Later werd ook een toren bij de havezate gebouwd.⁴ De havezate raakte in de Nieuwe Tijd steeds meer in verval en werd in 1838 afgebroken, alleen een toren bleef staan.

In het bestemmingsplangebied bevinden zich verder voornamelijk historische boerderijen. Hieronder is een overzicht gegeven van alle historische boerderijen en huizen die in dit gebied gelegen zijn (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

---

⁴ Gevers & Mensema 1983, 23-28; Mulder 2005, 33.

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Klooster Rande	1520	Onbekend	50 m
De Vrolijke Boer	1796	1700-1832	50 m
Nijland	1832	1700-1832	50 m
Noordhoek	1832	1700-1832	50 m
Veldkamp-Overweg	1794	1700-1832	50 m
Kifferije	1818	1700-1832	50 m
Draaiom - De Pellerije	1601	1500-1700	50 m
Lichtenberg	1748	1700-1832	50 m
Bouwhuis	1832	1700-1832	50 m
Nagel II	1832	1700-1832	50 m
Huis De Weterman	1818	1700-1832	50 m
Braamhaar	1660	1500-1700	50 m
Vosseveld	1683	1500-1700	50 m
Klein Boerkamp	1827	1700-1832	50 m
<i>Kolkbos</i>	1881	1700-1832	50 m
<i>De Otter</i>	Onbekend	1100-1500	200 m

In het algemeen vond bewoning tot in de middeleeuwen vaak plaats bovenop de dekzandhoogtes (grote dekzandeilanden). In latere perioden verschoof de bewoning naar de randen van de dekzandhoogtes en werden de hoogste delen in gebruik genomen als akkerland. Daarnaast werden vooral in de nieuwe tijd nieuwe boerderijen gesticht, waarbij de grotere dekzandruggen die niet aan een beekdal lagen en de kleinere dekzandkoppen aan beekdalen het meest in trek waren. Deze waren na de grotere dekzandeilanden aan de beekdalen het meest geschikt voor agrarische doeleinden.⁵ Beide bewoningsprocessen zijn zichtbaar in Diepenveen. Uit het hierboven gegeven overzicht van boerderijen blijkt duidelijk, dat het grootste deel van het bestemmingsplangebied relatief laat is ontgonnen en bewoond geraakt. Slechts één boerderij, net ten zuiden van het gebied gelegen, stamt uit de (late) middeleeuwen (De Otter). Mogelijk stamt ook boerderij Klooster Rande, die sinds 1520-1578 kloosterbezit was, uit de late middeleeuwen. Een drietal boerderijen dateert verder uit de 17de eeuw. Deze vier of vijf oudste boerderijen zijn (tot in de 17de eeuw) nog midden op de dekzandhoogtes gelegen. Het merendeel van de boerderijen in het gebied is echter

---

⁵ Willemse *et al*, 2013, 106.

pas opgericht in de 18de en 19de eeuw, op de randen van dekzandhoogtes en de beekdalen daartussen.

Tweede Wereldoorlog

In het bestemmingsplangebied is een klein aantal elementen uit de Tweede Wereldoorlog bekend. Ten noorden en zuiden van het kloosterterrein lagen twee betonnen pantserversperringen (bij de Kieftenbrug en de brug over de Zandwetering). Centraal in het gebied zijn twee locaties van Duitse geschutsopstellingen bekend, die mogelijk sporen hebben nagelaten.

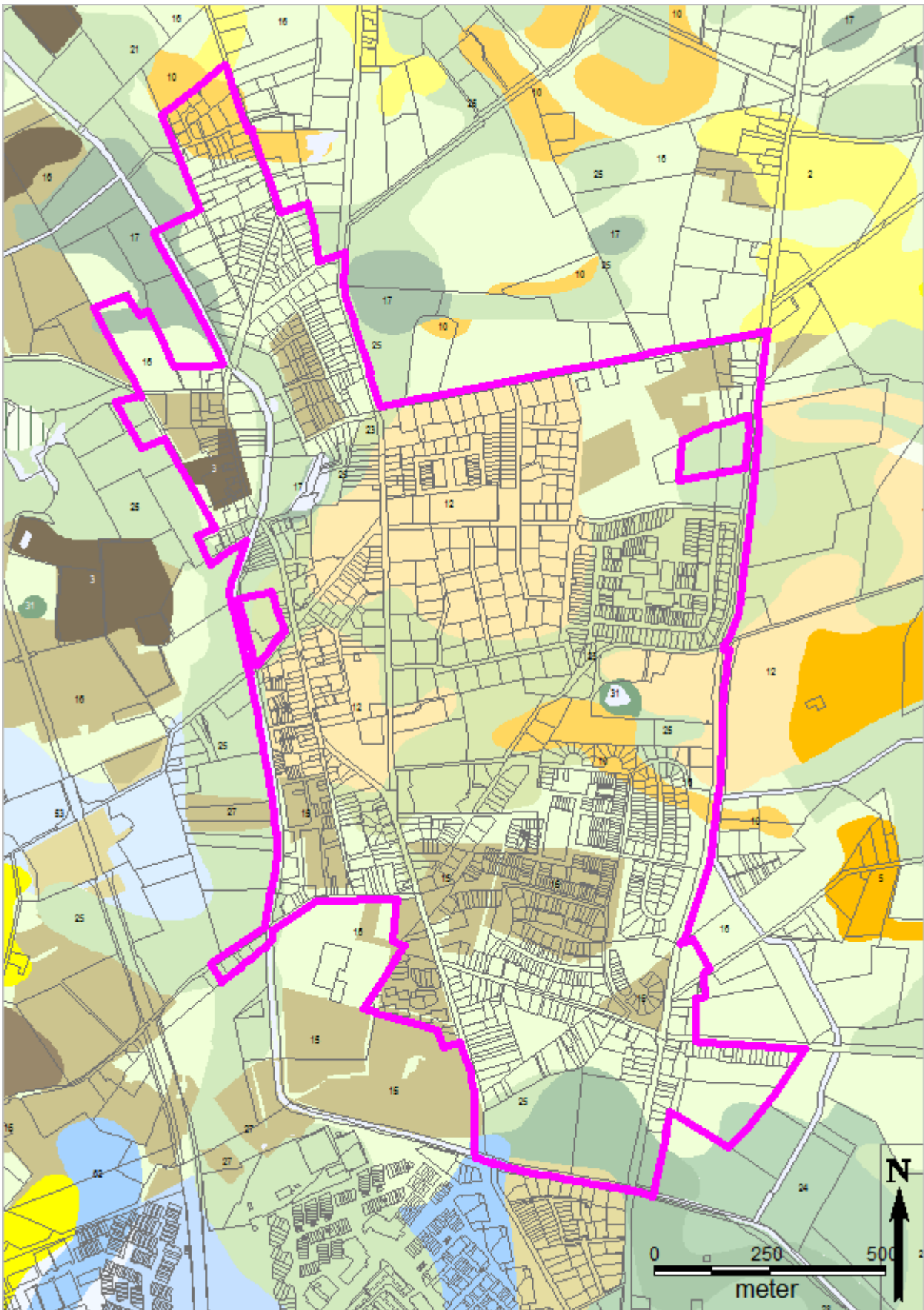
2.6 Archeologische verwachting

Op basis van geomorfologie zijn grote delen van het bestemmingsplangebied Diepenveen op de nieuwe archeologische verwachtingskaart uit 2013 een middelmatige verwachtingswaarde toegekend (afb. 2.1). Het gaat voornamelijk om dekzandhoogtes afgedekt door een plaggendek, waarvan de hoogste dekzandruggen in het noord en oosten een hoge verwachting hebben. Archeologische onderzoeken hebben aangetoond, dat de hoogste locaties in het verleden favoriet waren voor bewoning. In het bestemmingsplangebied mogen daarom op de hoogste dekzandgronden sporen worden verwacht van bewoning en (ander) landgebruik in mogelijk de prehistorie en vroege middeleeuwen. Indien hier esdekken aanwezig zijn, kunnen deze sporen goed zijn bewaard. Op de lagere dekzandgronden en de flanken hiervan zijn vermoedelijk vooral sporen van bewoning en landgebruik uit de nieuwe tijd aanwezig.

In de laaggelegen natte gebieden is de aanwezigheid van archeologische resten met oog op de bodemgesteldheid niet aannemelijk. Deze (beekdal)gronden zijn daarom vooral een lage verwachting toegekend. Ook de dekzandgronden zonder plaggendek, waar ontginning laat is gestart, hebben een lage verwachtingswaarde. In het uiterste zuiden en in het noordoosten van het bestemmingsplangebied hebben twee grote percelen geen verwachting, omdat de bodem hier vermoedelijk tot onder het archeologische niveau vergraven is.

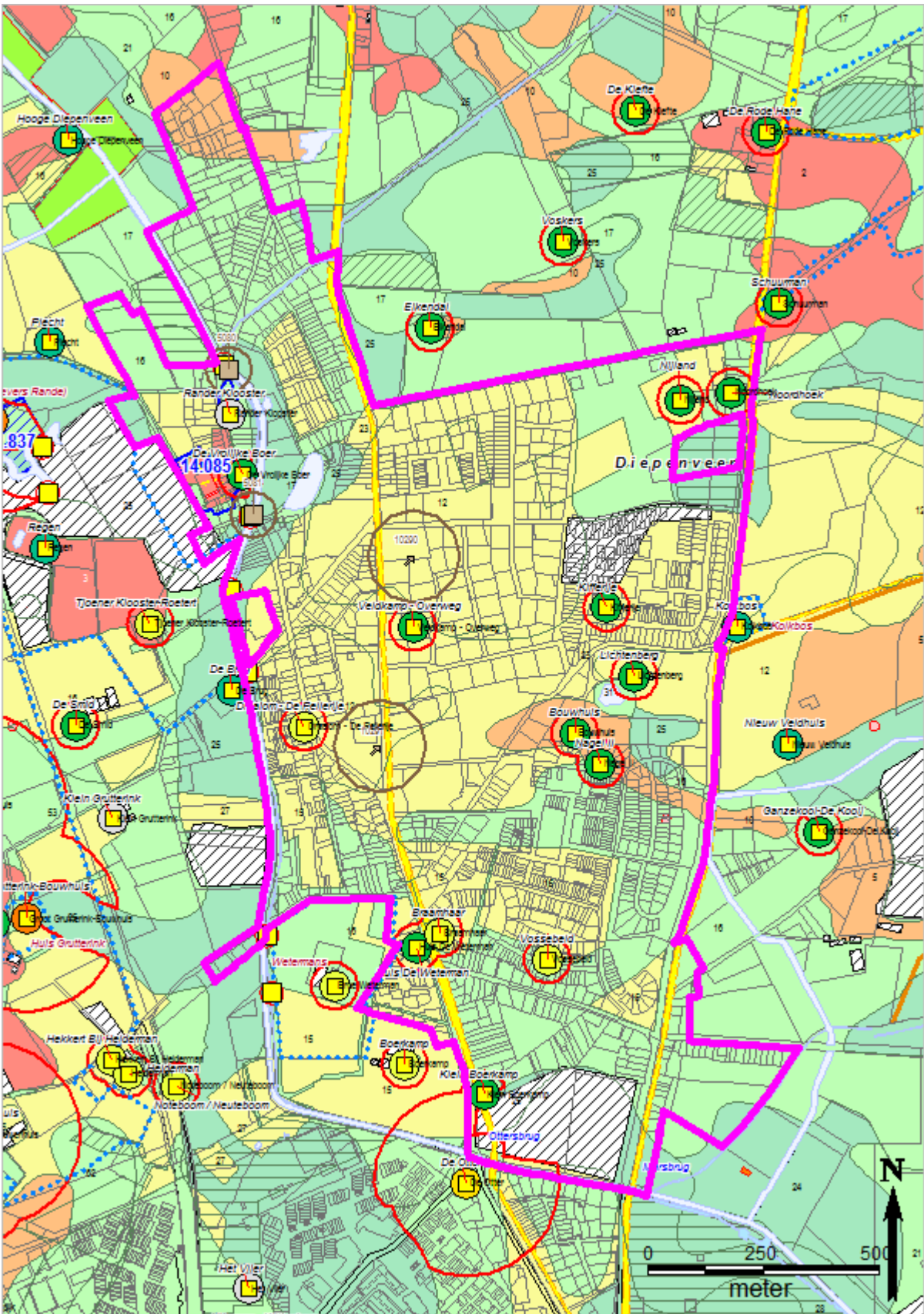
Op de archeologische verwachtingskaart is een aantal historische elementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangewezen, met een hoge archeologische verwachtingswaarde (afb. 2.2). Het betreft het kloosterterrein, de historische boerderijen en een landhuis. Op het kloosterterrein worden resten verwacht in de vorm van onder andere funderingen en begravingen (terrein van hoge archeologische waarde). In de boerderijbuffers en de buffer van het landhuis worden sporen verwacht van de bekende historische gebouwen, eventuele oudere voorgangers en erfstructuren.

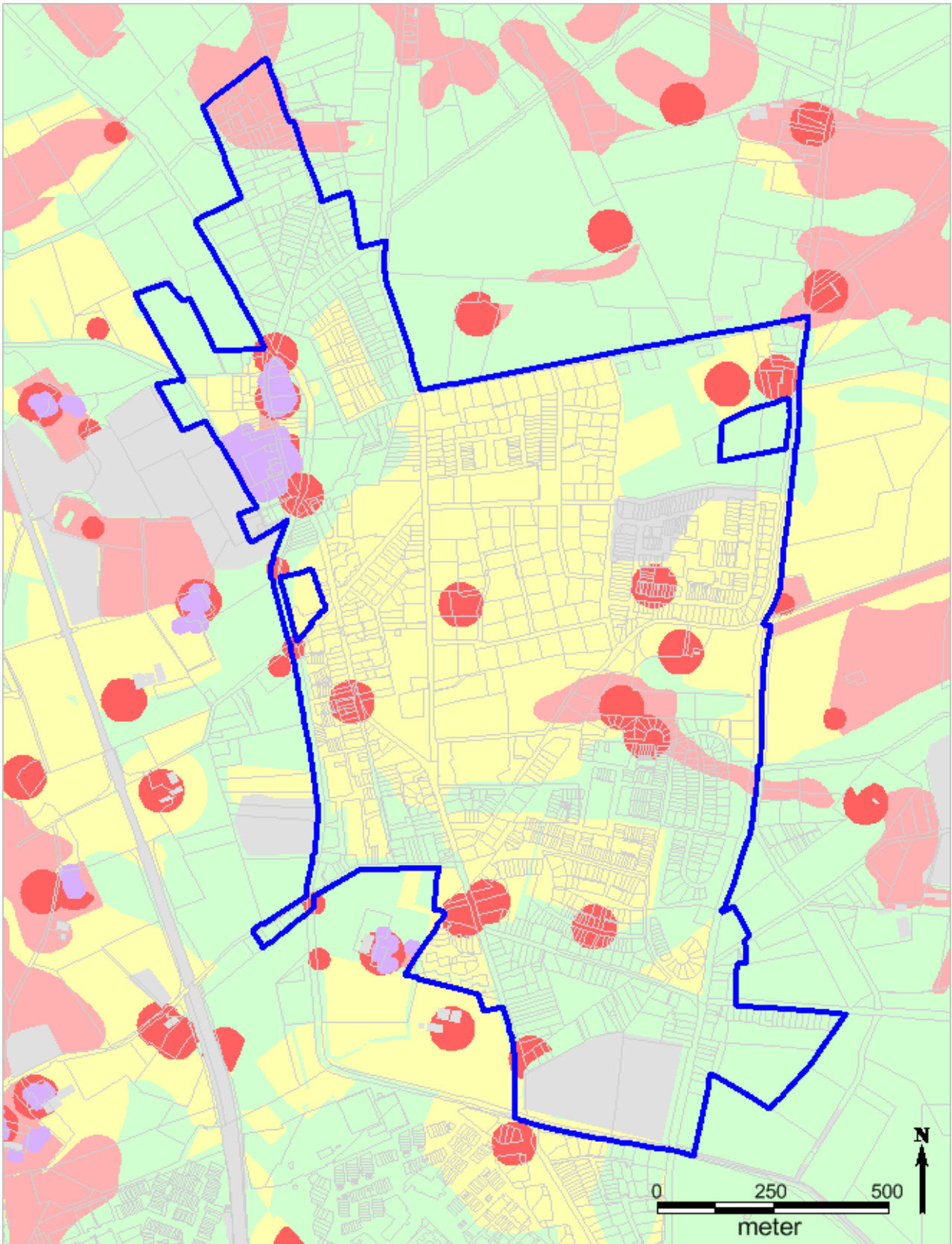

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

3 Bestemmingsplangebied Zandweerd-Noord & Platvoet

3.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden begrensd door de Hoevelmansdijk, in het oosten door de spoorlijn Zwolle – Deventer, in het zuiden door de Johannes van Vlotenlaan en in het westen door de Rembrandtkade.

3.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied bevindt zich in een viertal verschillende landschappen: een dekzandlandschap, een rivierduinlandschap, een dalrandlandschap en de uiterwaarden van de IJssel. Een groot deel van het bestemmingsplangebied is gelegen in het overstromingsgebied van de IJssel. De ondergrond wordt hier geomorfologisch gekenmerkt door de aanwezigheid van een fluviaal terrasrest met rivierklei. Het lager gelegen terrasrest is door de eeuwen heen door jonge IJsselklei en doorbraakafzettingen afgedekt geraakt.

In het noorden en een klein gedeelte in het oosten komen deels verstoven laag glaciaal en/of vroeg holocene rivierduinen met op sommige plekken een (dun) plaggendek voor. Deze gronden vormen de hoger gelegen gebieden en zijn niet afgedekt door jongere rivierafzettingen. Na de eerste vroege vorm van bedijking van de IJssel, vanaf de 14de eeuw, nam de invloed van de rivier af, en werd het laaggelegen terrasrest opgevuld met Rijnkleien waardoor het hoogteverschil tussen de fluviaal terrasresten en de rivierduinen afnam. In tijden van hoogwater kon water door de lagere delen van de rivierduincomplexen heen breken. Het gevolg van deze doorbraken voor het bestemmingsplangebied was dat een aantal kolken, overloop- en (erosieve) doorbraakgeulen ontstonden waarlangs en waarachter doorbraakwaaiers ontstonden. Delen van het bestemmingsplangebied zijn in de jaren na de Tweede Wereldoorlog door middel van opgebrachte grond geschikt gemaakt voor woningbouw.

3.3 Bodemkunde

De binnen het bestemmingsplangebied gelegen rivierduinen bestaan bodemkundig gezien uit in het laag glaciaal/vroeg holoceen opgestoven ruggen/welvingen van matig grof tot grof zand. In deze bodems is vaak geen sprake van bodemvorming (podzolizatie). De meeste hoger gelegen rivierduinen zijn niet afgedekt door jongere oeverafzettingen van de IJssel, de flanken van het rivierduin kunnen wel bedekt zijn met een dun pakket zandige rivierklei. De dekzandduinen binnen het bestemmingsplangebied kunnen bedekt zijn met een dun plaggendek.

Bodemkundig gezien kan het hier gaan om een enkeerdgrond of een laarpodzolgrond. Deze gronden ontstaan vaak op voor akkerbouw geschikte hogere en drogere delen. Een enkeerdgrond wordt gevormd door ophoging van akkers met mest of plaggen, hetgeen resulteert in een dik plaggendek. Wanneer het plaggendek dikker is dan 50 cm wordt gesproken van een enkeerdgrond, als het dunner is dan heet het een laarpodzol.

Ten zuidwesten van het dekzandduin is een gedeelte gelegen dat gekarakteriseerd is als een poldervaaggrond. Dit zijn bodems met één of meerdere slielagen, die een hoog kleigehalte bevatten. Ze zijn zeer kalkrijk, waardoor de structuur goed behouden blijft. Omdat de klei rijk is aan mineralen, is de natuurlijke bodemvruchtbaarheid hoog.

3.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Bij grondwerkzaamheden in 1956, 1964, 1969 en 1974 kwamen op verschillende plaatsen aan de Pekelharingsweg scherven daterend tussen de late bronstijd (1.000-600 v. Chr.) en de vroeg Romeinse tijd (0-300 na Chr.) aan het licht (project 1016, 1017, 1025). In geen van deze gevallen ging het echter om structureel onderzoek zodat een goed beeld van de bijbehorende sporen ontbreekt. In 1956 kwam een vijftal urnen met crematieresten aan het licht die er op wijzen dat ter plaatse een grafveld uit de late bronstijd of de ijzertijd moet hebben gelegen (project 1012). Aan de Zwolseweg 260 is een neolithische bijl gevonden.

Middeleeuwen (450 - 1500) en nieuwe tijd (1500 - heden)

Vondsten en sporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd zijn schaars binnen het bestemmingsplangebied. In 1964 is aan de Pekelharingsweg een palenstructuur uit vermoedelijk de late middeleeuwen waargenomen. De afwezigheid van archeologische structuren en overblijfselen is mogelijk te verklaren doordat het gebied door de eeuwen heen slechte gebruiks- en bewoningsmogelijkheden heeft gekend en men andere locaties heeft gekozen om zich te vestigen. Het gebied kan verder ook vanuit de stad zijn geëxploiteerd.

3.5 Historische elementen

Binnen het bestemmingsplangebied zijn een aantal historische elementen bekend.

De kronkelende Lokersdijk is deel van de oude IJsseldijk die in de vroege 14de eeuw vanaf de Hunnepe (voorloper van de huidige Dortherbeek ten zuiden van Deventer) tot aan de Zuiderzee is opgeworpen. Het was geen aaneengesloten dijk, want plaatselijk (zoals bij Rande) sloot men aan op hogere koppen waar geen dijk noodzakelijk was. In de Dijkbrief uit 1308 zijn regels opgesteld om het achterland van de IJssel tegen overstromingen te beschermen.⁶

Op de Hottingerkaart uit 1787 is aan de Zwolseweg, ter hoogte van de huidige rotonde, een logement afgebeeld, genaamd de Platvoet. Het logement was gunstig gelegen voor de in 1891 geopende stopplaats De Platvoet. De halte lag aan Staatslijn A tussen Arnhem en Leeuwarden en aan de lijn Deventer - Ommen. De halte werd gesloten op 15 mei 1927. Ongeveer 100 m naar het zuiden is op de kadasterkaart van 1832 de locatie van het Tolhuis aan de Dijk aangegeven.

Andere historische elementen in het bestemmingsplangebied betreffen landgoederen. Centraal in het bestemmingsplangebied lag het landgoed met landhuis Lievendaal. In het noord(oosten) lagen de landgoederen Veenhuizen en Rande. Sporen van de landhuizen van beide landgoederen liggen naar verwachting buiten het bestemmingsplangebied.

Tweede Wereldoorlog

Binnen het bestemmingsplangebied zijn verder verschillende historische elementen bekend die uit de Tweede Wereldoorlog dateren. Dit zijn onder andere de restanten van een militair onderkomen en een geschutopstelling ter hoogte van de kruising van de Ruysdaelstraat met de Frans van Mierisstraat. Ten noorden van de Rubenstraat waren een geschut en een luchtafweer gelegen (flakstelling). Het geschut, het militair onderkomen en de luchtafweer hebben vijandelijk vuur aangetrokken, want op een geallieerde luchtfoto uit maart 1945 zijn verschillende bomkraters

---

⁶ Spek, Zeiler & Raap, 1996, 85.

binnen het bestemmingsplangebied te zien. Verder valt een deel van het bestemmingsplangebied in een zone waar een vliegtuigcrash van een geallieerde bommenwerper heeft plaatsgevonden. De trefkans op sporen van bovengenoemde elementen is aanwezig.

In het bestemmingsplangebied waren de volgende historische boerderijen gelegen (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Krommendijk	1897	1832-1900	geen
Ridderinkhof-Pekelharing	1601	1500-1832	50 m
Nieuwe Platvoet	1843	1832-1900	geen
De Horst	onbekend	-	100 m
Nijmeijer	onbekend	-	100 m
Lucas	onbekend	-	100 m
<i>Veenhuizen</i>	<i>1626</i>	<i>1500-1832</i>	<i>200 m</i>

Uit het hierboven gegeven overzicht van boerderijen is op te maken dat het bestemmingsplangebied pas in de nieuwe tijd ontgonnen werd. De boerderijen zijn qua ligging in twee clusters te verdelen; drie liggen op een rivier terrasvlakte met oud dekzand grenzend aan een hoger gelegen duincomplex. De andere drie zijn gelegen op een rivierduin. Een gedeelte van de boerderijbuffer van historische boerderij Veenhuizen (1626) valt in het noordwesten nog binnen het bestemmingsplangebied.

3.6 Archeologische verwachting

Het bestemmingsplangebied is gelegen langs de oostelijke oevergronden van de IJssel. Het is deels laag gelegen, zoals de uiterwaarden in het zuidwesten en de gebieden waar na de eerste systematische bedijkingen van de IJssel doorbraakwaaiers en kolken zijn ontstaan in het noordoosten. De gebruiksmogelijkheden waren hier door een natte ondergrond en of herhaaldelijke overstromingen beperkt. Vanwege de erosieve werking van het water en de beperkte gebruiksmogelijkheden hebben deze delen een lage verwachting voor archeologische resten gekregen.

De hogere en drogere landschapsdelen binnen het bestemmingsplangebied worden gevormd door een rivierduinzone. Vanwege een gunstige ligging in de buurt van water en de goede, droge mogelijkheden voor bewoning zijn deze locaties al vanaf de steentijd gekozen door mensen. Hier zijn dan ook archeologische sporen te verwachten die dateren uit de prehistorie tot en met de nieuwe tijd. Het kan dan gaan om sporen van bewoning, landgebruik en bijvoorbeeld begravingen. Ook langs de randen van de hoger gelegen delen kunnen archeologische resten voorkomen.

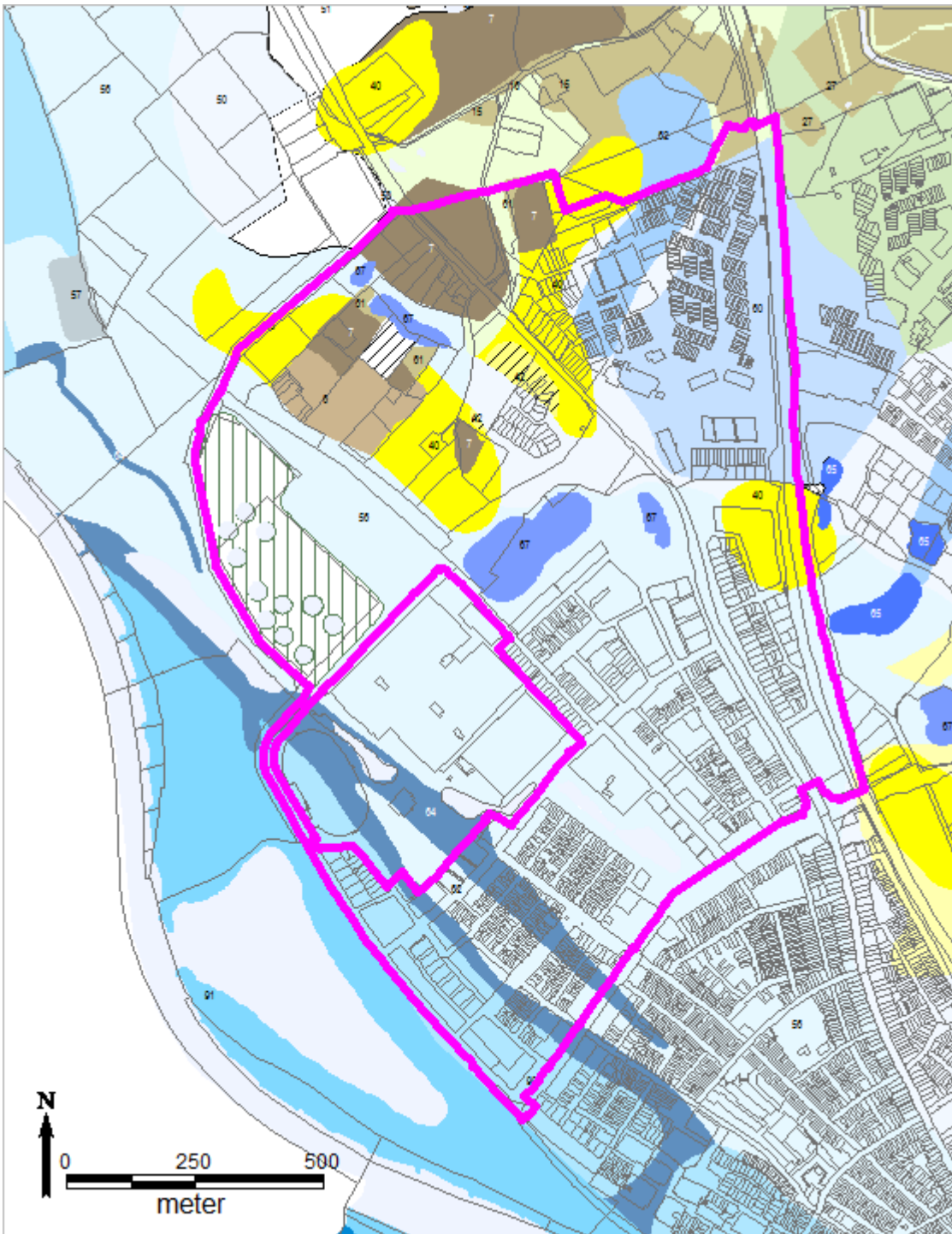
Een groot deel van bestemmingsplangebied wordt gevormd door een terrasrest waar rivierklei door overstromingen vanuit de IJssel is afgezet en dat iets hoger is gelegen dan bijvoorbeeld de zone van de uiterwaarden in het zuidwesten. Op het terrasrest heeft men in de loop der tijd door middel van bemestings- en ophogingsdekken geprobeerd de grond vruchtbaarder en droger te maken en daarna zijn er hier boerderijen ontstaan. Het plaggendek heeft, daar waar nog aanwezig, een gunstige werking op de conservering van eventueel aanwezige archeologische resten. Deze zones zijn dan ook een middelmatige verwachting toegekend.

Op de archeologische verwachtingskaart is de vermoedelijke locatie van een aantal historische elementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd met een hoge archeologische verwachtingswaarde aangewezen. Het betreft de historische boerderijen, een landhuis en een

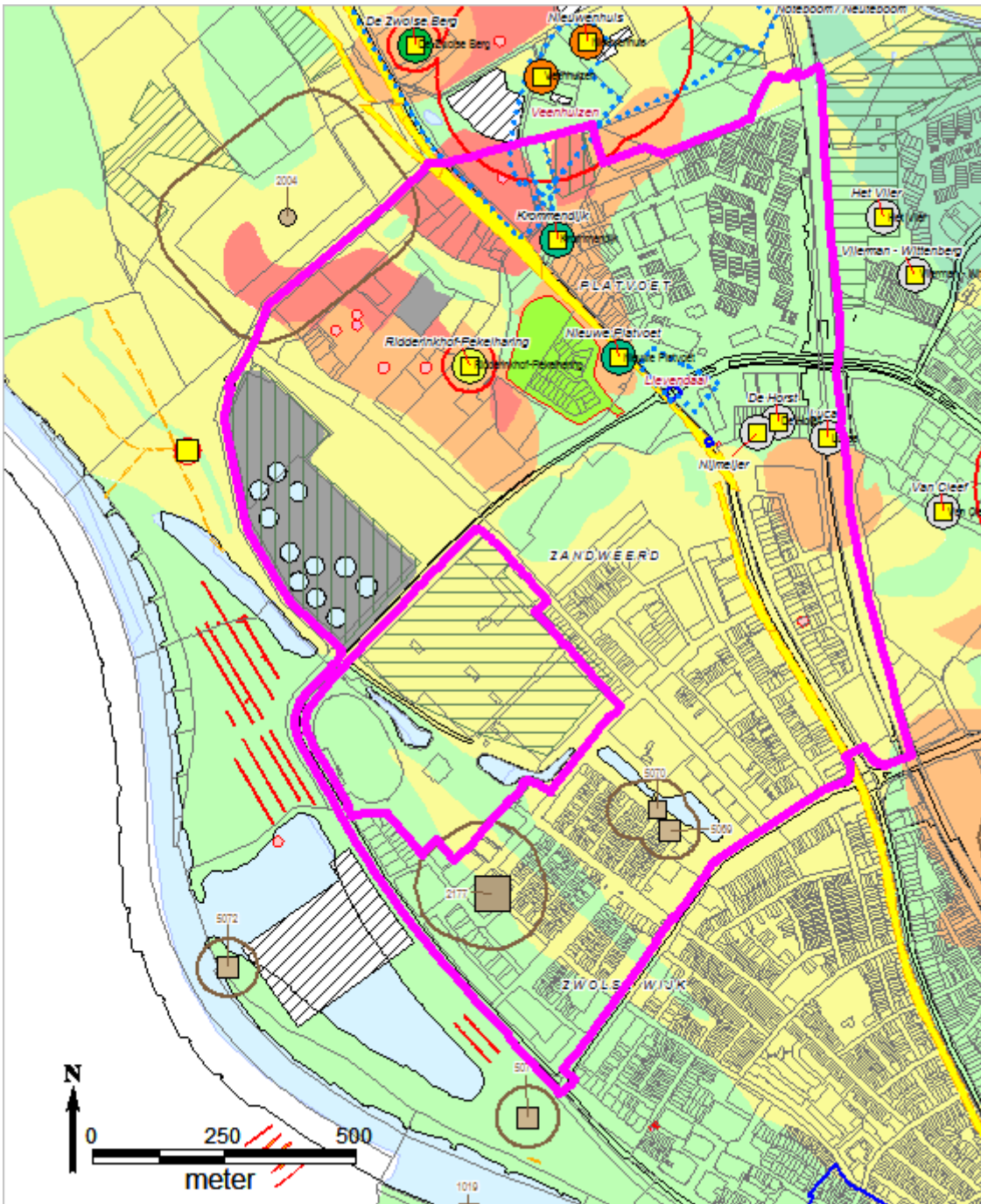
logement, een tolhuis en resten van activiteiten uit de Tweede Wereldoorlog. In de boerderijbuffers en de buffer van het landhuis worden sporen verwacht van deze gebouwen, eventuele oudere voorgangers en erfstructuren.

3.7 Archeologische waarden

In het bestemmingsplangebied heeft in het verleden op enkele plekken archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Op basis hiervan kunnen terreinen aangewezen worden waar met zekerheid sprake is archeologische resten. Een gebied waarvan de archeologische waarde is aangetoond is het prehistorische grafveld aan de Pekelharingsweg. Op deze vindplaats zijn urnen en keramiek aangetroffen.

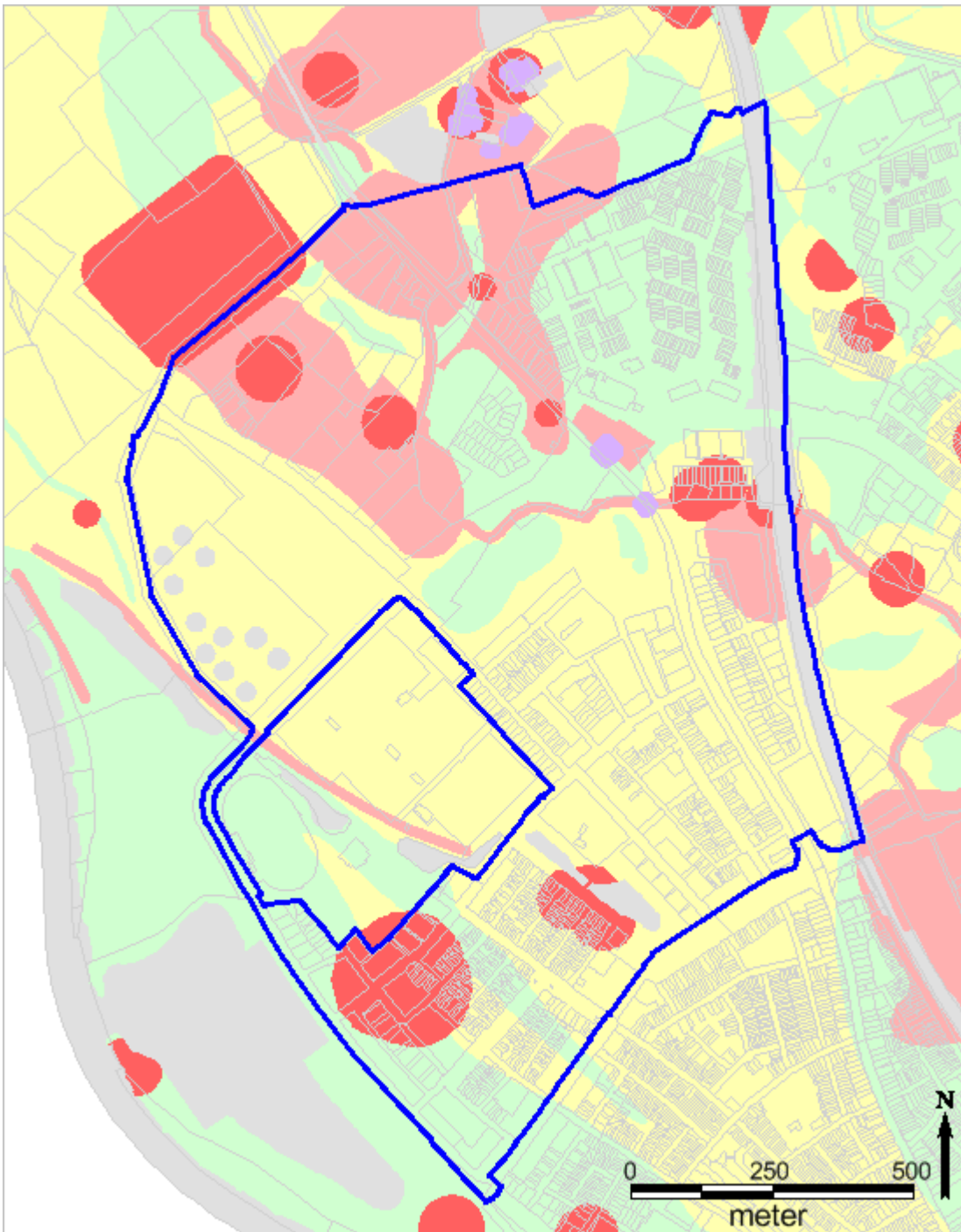

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart versie 2015 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

4. Bestemmingsplangebied Zandweerd-Zuid

4.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden begrensd door de Johannes van Vlotenlaan, in het oosten door de spoorlijn Zwolle – Deventer, in het zuiden door de Ossenweerdstraat en de Rijsterborgherweg en in het westen door de IJsselkade.

4.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied is gelegen langs de oostelijke oevergronden van de IJssel.

Het maakte deel uit van het overstromingsgebied van de IJssel. Het bestemmingsplangebied bevindt zich in een tweetal landschappen; een dalrandlandschap en de uiterwaarden van de IJssel. In het zuidwestelijke deel wordt de geomorfogenetische ondergrond gevormd door een uiterwaardvlakte met een overloopgeul. De uiterwaarden werden gekenmerkt door jaarlijkse overstromingen en zijn als zodanig natte terreinen geweest.

Ten noorden van de uiterwaardvlakte is een relatief hooggelegen rivierterrasvlakte met rivierklei gelegen en in het uiterste noorden is hierop nog (oud) dekzand aanwezig. Het gebied is door de eeuwen heen door jonge IJsselklei en doorbraakafzettingen afgedekt geraakt en daardoor langzaam opgeslibd. Door de vruchtbare kleibodem is dit gebied in het verleden geschikt geweest voor agrarische activiteiten. Op sommige plaatsen op de rivierterrasvlakte kan er dus een plaggendek aanwezig zijn. In het gebied heeft tijdens het laat holoceen ook erosie plaatsgevonden, door in het IJsseldal afwaterende beekdalen en vanaf de vroege middeleeuwen door activiteit van de IJssel. Dit heeft tot gevolg gehad dat het dekzand plaatselijk dagzomend in het landschap kan liggen. Kleinere opduikingen zijn tegenwoordig wellicht niet meer goed zichtbaar maar als zodanig nog wel aanwezig in de ondergrond.⁷

4.3 Bodemkunde

Het bestemmingsplangebied is in verband met bebouwing bodemkundig gezien niet gekarteerd. Gezien de geomorfologie is het aannemelijk dat zich op de hogere delen van het landschap een laarpodzol bodem gevormd heeft en op de uiterwaardvlakte wordt de ondergrond gevormd door een ooivaaggrond bestaande uit (rivier) klei en zand. Ooivaaggronden ontstaan vooral op jonge rivierkleigronden en op locaties waar slechts zwakke bodemvorming heeft plaatsgevonden.⁸ Dit is een jonge, weinig ontwikkelde grond, waarin verschillende bodemvormende processen nog weinig invloed hebben gehad. Een (ooi)vaaggrond is een kleigrond, die dominant voorkomt in het holocene, meanderende rivierkleigebied.

4.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied. Binnen het bestemmingsplangebied is één relevante archeologische waarneming verricht.

---

⁷ Willemse *et al*, 2013.

⁸ Jongmans & Peek 2012 (www.bodems.nl).

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Vondsten of sporen uit deze perioden zijn binnen het bestemmingsplangebied niet bekend. Het kan zijn dat doorbraken van de IJssel eventueel aanwezige resten verspoeld en daarmee verstoord hebben. Daarbij komt bij dat de laagst gelegen en vaak verspoelde terrasresten waarschijnlijk lange tijd te nat waren voor bewoning.

Middeleeuwen (450 - 1500) en Nieuwe Tijd (1500 - heden)

Bij werkzaamheden op het terrein van de voormalige fabriek van Ankersmit werden in 1985 25 skeletten gevonden. Deze skeletten zijn vermoedelijk begraven door de in 1795 zich terugtrekkende geallieerde legers van de Engelsen en de Pruisen die op de vlucht waren voor de Franse troepen onder leiding van generaal Pichegru.

4.5 Historische elementen

Op de historische kaart van Jacob van Deventer uit 1560 zijn een aantal hooibergen en moestuinen in het zuidwestelijke deel van het bestemmingsplangebied weergegeven. Ter hoogte van de Noorderstraat is op de kaart van Deventer een galg gesitueerd. Op de kadastrale kaart uit 1832 is aan de IJsselkade, ter hoogte van de Kortelingsstraat, een houtzaagmolen genaamd 'De Vriendschap' weergegeven. Deze molen dateert van voor 1813. Bovengrondse delen van deze historische elementen zijn tijdens het volbouwen van de Zandweerd in de 19de eeuw gesloopt. Mogelijk zijn hiervan ondergronds nog wel resten aanwezig.

Tweede Wereldoorlog

Binnen het bestemmingsplangebied is in 1944 een Duits jachtvliegtuig (Messerschmitt) neergestort.

4.6 Archeologische verwachting

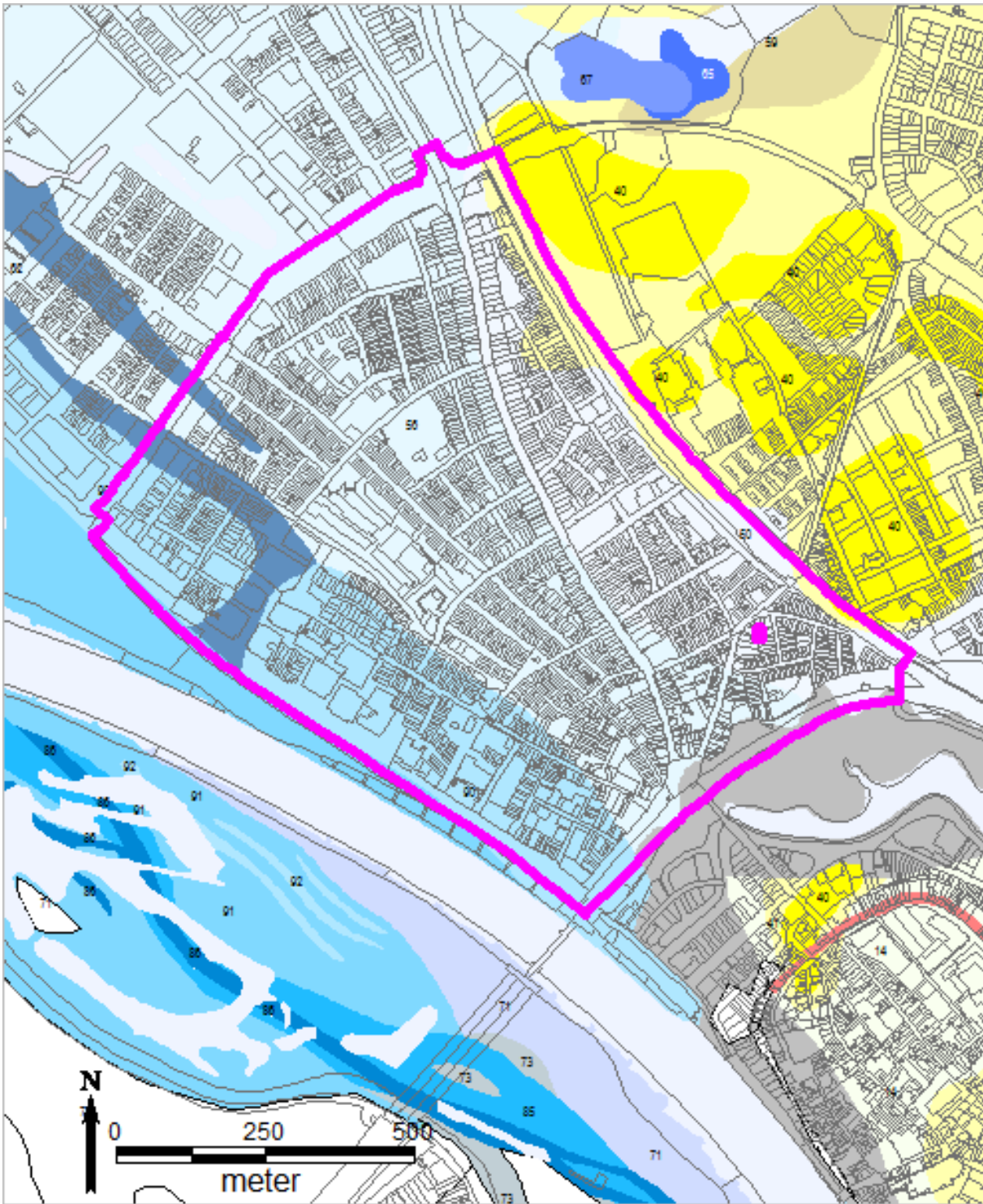
Het zuidwestelijke deel van het bestemmingsplangebied maakte tot en met de 19de eeuw deel uit van de uiterwaarden van de IJssel. De gebruiksmogelijkheden waren hier door een natte ondergrond en of herhaaldelijke overstromingen beperkt. Vanwege de erosieve werking van het water en de beperkte gebruiksmogelijkheden hebben deze delen een lage verwachting aan archeologische resten gekregen. Een strook in het midden van het bestemmingsplangebied wordt gevormd door een terrasrest waar rivierklei door overstromingen vanuit de IJssel is afgezet en die iets hoger is gelegen dan bijvoorbeeld de zone van de uiterwaarden in het zuidwesten. Op het terrasrest kan men in de loop der tijd door middel van bemestings- en ophogingsdekken geprobeerd hebben de grond nog vruchtbaarder en droger te maken. Dit gebied zal daarbij vanuit de stad geëxploiteerd zijn. Deze zone is een middelmatige verwachting toegekend.

Ten noorden hiervan is een strook gelegen met een lage verwachting en ten slotte heeft een klein gedeelte in het noordoosten een hoge verwachting gekregen vanwege de ligging op een hoger gelegen duincomplex. Hier kunnen sporen en vondsten verwacht worden uit de prehistorie – nieuwe tijd.

Op de archeologische verwachtingskaart is de vermoedelijke locatie aangewezen van een aantal historische elementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd met een hoge archeologische verwachtingswaarde. Het betreft de historische houtzaagmolen 'De Vriendschap', het gebied van de moestuinen in de stadsvrijheid en de locatie van de galg.

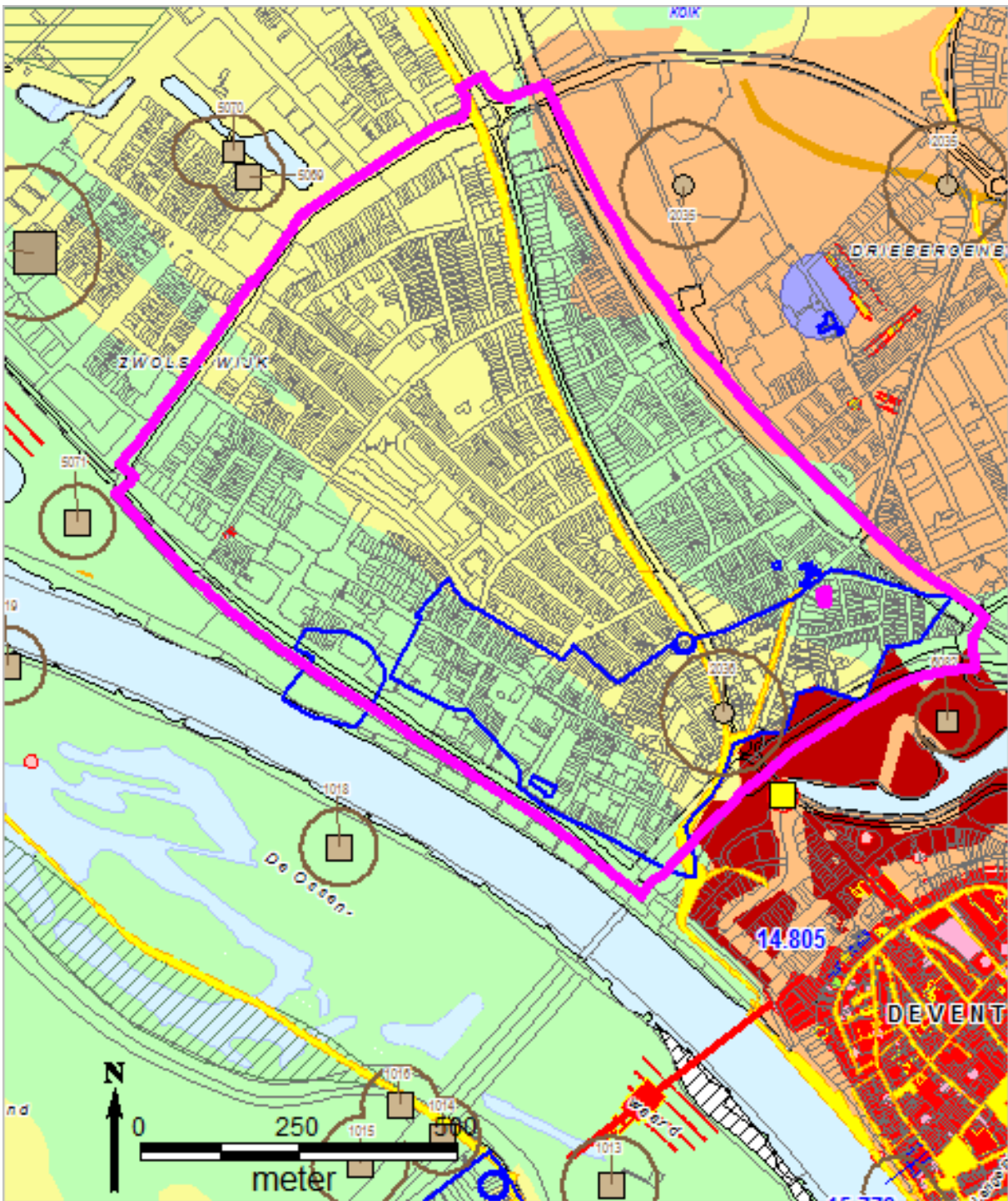
4.7 Archeologische waarden

In het bestemmingsplangebied heeft in het verleden archeologisch onderzoek plaatsgevonden, op basis waarvan een gebied aangewezen is waar met zekerheid sprake is archeologische resten. Het betreft de noodbegraafplaats uit 1795 op het terrein van de voormalige Ankersmitfabriek.

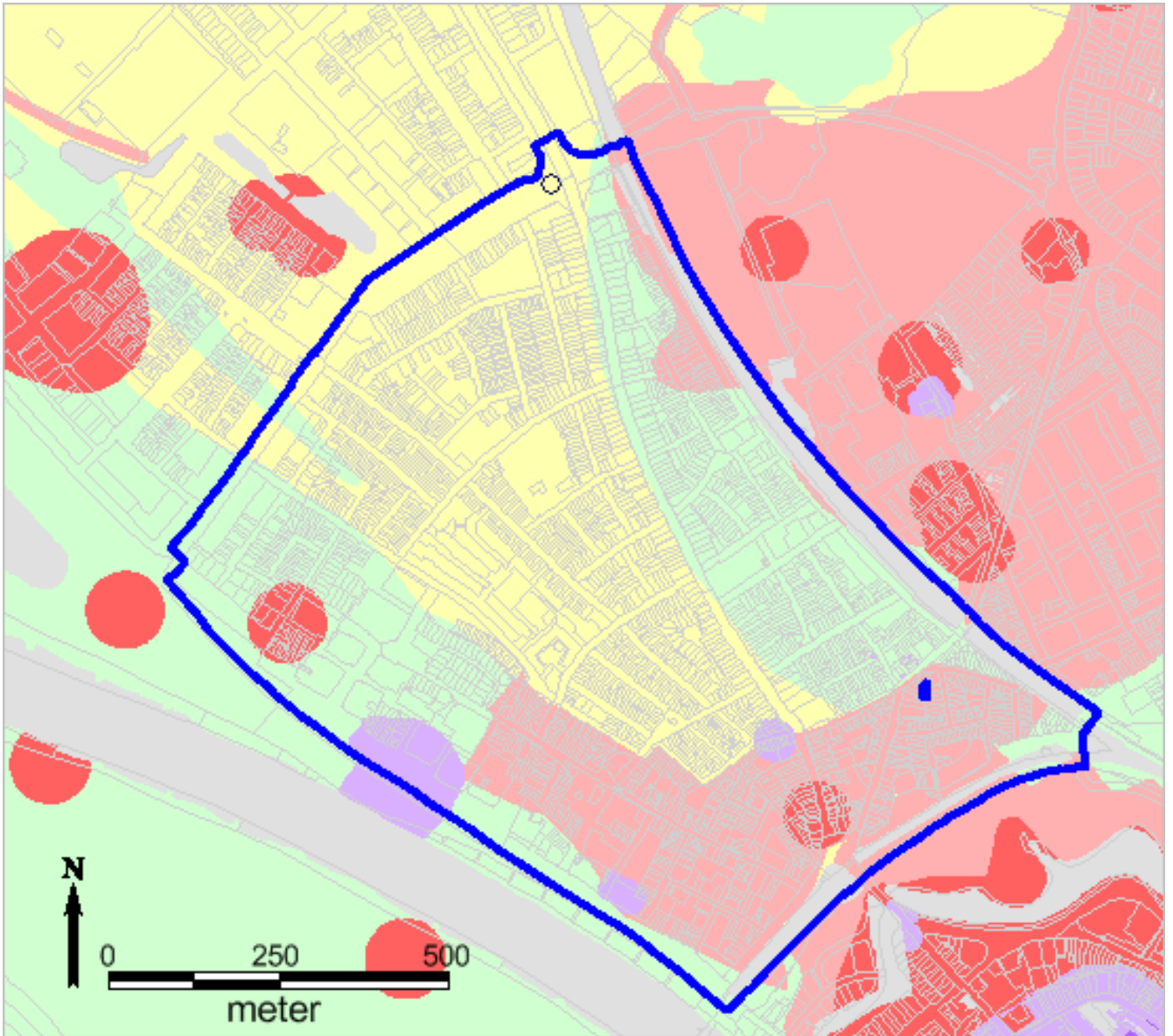

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2014 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

5. Bestemmingsplangebied Voorstad-Centrum

5.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden en westen begrensd door de Ceintuurbaan, in het oosten door Brinkgeverweg en in het zuiden door onder andere de Diepenveenseweg en een gedeelte van het spoortracé Deventer – Zwolle.

5.2 Geomorfologie

Een groot gedeelte van het gebied bestaat geomorfologisch gezien uit een rivierduinlandschap. Hier zijn laat glaciële en/of vroeg holocene duinen gelegen, waar de naam Driebergenbuurt nog naar verwijst. In het zuidoostelijke deel van het bestemmingsplangebied ligt een lage dekzandduin met plaggendek.

Langs de westelijke rand van het bestemmingsplangebied en in het zuidelijke deel is het landschap beïnvloed door water. In het westen ligt een fluviale terrasrest met (oud) dekzand en rivierklei en in het zuiden ligt een gebied met overloop en/of doorbraakgeulen.

5.3 Bodemkunde

Het bestemmingsplangebied is volgens de Bodemkaart in verband met bebouwing niet gekarteerd. Gezien de geomorfologie is het aannemelijk dat op de lage delen een veldpodzolbodem voorkomt en op de hoge delen een laarpodzolbodem. Tijdens booronderzoek in 2003, op het topografisch hoogste punt van de Voorstad tussen de Van Suchtelenstraat, 2de Kruisstraat en de Molenbelt is de bodemopbouw ter plaatse beschreven. De eerste 1,5 m blijkt licht tot zwaar verstoord te zijn door diverse bouwactiviteiten. Daaronder bevindt zich een middeleeuws esdek met aan de onderzijde een akkerlaag. De dikte van dit pakket varieert. Onder de akkerlaag ligt een pakket schoon zand met een dikte van ongeveer 0,3 m. Daaronder is een tweede bodemlaag te zien. Op 2,8 m onder maaiveld ligt weer geel dekzand. De aanwezigheid van een extra bodemlaag werd nogmaals duidelijk toen eind mei 2004 een diepriool in de 2de Kruisstraat werd aangelegd. Hier waren onder het esdek twee zandlagen te zien die waren gescheiden door bodemvorming. Het zand is waarschijnlijk over een langere periode afgezet en verstoven vanuit de bedding van een rivier. Beide lagen kunnen waarschijnlijk in de prehistorie worden gedateerd.

5.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische vondsten, waarnemingen of opgravingen bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 – 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Tijdens proefsleuvenonderzoek bij rioleringswerkzaamheden onder de Ceintuurbaan (project 500) in 2015 zijn er resten aangetroffen van randverschijnselen van erven daterend vanaf de midden-bronstijd tot aan de late ijzertijd. Deze resten uitten zich in relatief grote afval- of silokuilen, die over het algemeen enkele tientallen meters van een boerderij af liggen.

In 2005 werd ter hoogte van de Molenbelt een archeologisch onderzoek uitgevoerd (project 239). Hier werden paalkuilen aangetroffen die vermoedelijk uit de IJzertijd en/of het begin van de Romeinse tijd dateren. De sporen waren niet aan een bepaalde structuur toe te wijzen. In het bestemmingsplangebied zijn verder twee neolithische bijlen gevonden, één aan de Hoge Hondstraat en één aan de President Steijnstraat.

In de nabij het bestemmingsplangebied gelegen Driebergenbuurt is in 2001 een gedeelte van een huisplattegrond van een boerderij uit de Late IJzertijd (250 j.v.Chr.-12 v. Chr.) gevonden. Bij de boerderij werden resten van uit de late ijzertijd verzameld. In hetzelfde onderzoek is ook een serie mesolitische haardkuilen aangetroffen.

Middeleeuwen (450 – 1500) en nieuwe tijd (1500 – heden)

Onderzoek onder de Ceintuurbaan (project 500) heeft aangetoond dat er in de middeleeuwen een plaggendeck tot stand is gekomen en in stand is gehouden tot in de nieuwe tijd.

Net buiten het bestemmingsplangebied is in 2004 op een terrein aan de Moerakkerstraat-Roelofsbeeldstraat een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De natuurlijke bodem vertoonde over een afstanden van enige tientallen meters hoogteverschillen van meer dan 2 meter. Er is sprake van twee grote 'heuvelds' en verschillende kleinere hoogten binnen het gebied. De hoogste delen zijn oorspronkelijk nog hoger geweest maar in een latere periode afgetopt. Dit heeft ervoor gezorgd dat er geen sporen meer aanwezig zijn. In de lagere delen van het terrein zijn wel verspreide sporen uit de prehistorie en de middeleeuwen aangetroffen. De meeste hiervan vertoonden echter geen samenhang. Het algemene beeld is dat de ophogingslagen in de 'dalen' dikker zijn dan op de 'koppen' zodat de natuurlijke hoogteverschillen werden afgevlakt.

In de Driebergenbuurt, ten westen van het bestemmingsplangebied, werden in 2001 in de gevonden akkerlaag boven het prehistorische niveau scherven uit de Karolingische tijd ontdekt. De lagen hierboven bestonden uit een massieve ophoging met zwarte esdek-grond. Deze bevatte een grote hoeveelheid munten, fijn puin en kleine scherven van 16de-18de-eeuwse keramiek. Dit geeft aan dat het gebied dat voorheen de Vaaltakkers heette, inderdaad als mestvaalt 'buiten de Noordenbergtoren' had gediend. Veel stadsvuil werd vermengd met andere componenten in dit gebied toegepast als bodemverbeteraar.

5.5 Historische elementen

Het bestemmingsplangebied lag in de late middeleeuwen en de nieuwe tijd in de zgn. stadsvrijheid. Binnen deze stadsvrijheid vonden activiteiten plaats waarvoor binnen de stadsmuren geen ruimte (meer) was.

Molens

Een tweetal molens hebben binnen het bestemmingsplangebied gelegen. Op de kaart van Jacob van Deventer uit 1560 is Molen De Zwaan weergegeven in het zuidoostelijke puntje van het bestemmingsplangebied ongeveer ter hoogte van de Beestenmarkt. Circa 400 m ten noorden stond Molen De Ploeg.

Moestuinen, huizen en herberg

De moestuinen met huizen lagen vermoedelijk in het zuidelijke deel van het bestemmingsplangebied, direct ten noorden van Molen De Zwaan. De herberg bevond zich ten zuiden van de Molen, mogelijk in de uiterste zuidelijke punt van het bestemmingsplangebied.

Landweer

In het noorden van het bestemmingsplangebied lag waarschijnlijk de Landweer om de Deventer Enk. Over het algemeen zijn tracés van landweren slechts gedeeltelijk met zekerheid vast te stellen op basis van historische kaarten en resten in het hedendaagse landschap. De Landweer om de Deventer Enk is gereconstrueerd rond het landbouwgebied, de 'Enk', van de stad Deventer. De kans op het aantreffen van resten van de landweer wordt hier daarom groot geacht (zie voetnoot ² op pagina 9).

Schansen Tachtigjarige Oorlog

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog is Deventer twee keer belegerd, in 1578 en 1591. De schansen die bij de belegering werden aangelegd, zijn onder andere weergegeven op de historische kaart van het beleg van Rennenberg uit 1578. De vermoedelijke locaties van twee schansen (of delen ervan) zijn binnen het bestemmingsplangebied te plaatsen.

Begraafplaatsen

In 1827 koopt de gemeente Deventer buiten de stadswallen grond omdat de begraafplaats bij de Bergkerk werd gesloten. De algemene begraafplaats aan de Diepenveenseweg is van 1831 tot 1918 in gebruik geweest en kent nu de beschermde status van gebouwd rijksmonument.

In Deventer werd in 1805 de eerste Joodse begraafplaats ingericht aan de Lange Rij. Vanwege ruimtegebrek kwam er in 1870 een nieuwe begraafplaats aan de Diepenveenseweg, naast de algemene begraafplaats. De begraafplaats aan de Lange Rij werd in 1878 gesloten en is in 1960 geruimd om plaats te maken voor stadsuitbreiding.

Tweede Wereldoorlog

Binnen het bestemmingsplangebied is in 1944 een Amerikaanse bommenwerper neergestort. De resten zijn vermoedelijk op twee locaties in het noorden van het bestemmingsplangebied terecht gekomen (in het gebied 'De Heuvel' en in het Nieuwe Plantsoen ten zuidwesten van de watertoren). Hiervan zijn al eerder fragmenten terug gevonden.

5.6 Archeologische verwachting

Een groot gedeelte van het bestemmingsplangebied kent een hoge verwachting. Dit komt voornamelijk door een hogere landschappelijke ligging. De kans is groot dat hier prehistorische sporen aanwezig zijn van bewoning of vormen van landgebruik of begravingen. Met name het gedeelte waar een esdek aanwezig is heeft een hoge kans op archeologische sporen door een goede conservering. Het proefsleuvenonderzoek onder de Ceintuurbaan bevestigt deze verwachting. In de directe omgeving van het hier aangetroffen cluster kuilen kunnen erven uit deze perioden van de prehistorie verwacht worden.

Aan de delen die onder invloed zijn geweest van IJsseldoorbraken is een lage verwachting toegekend.

Op historische kaarten uit de 16de tot en met 18de eeuw staan twee molens, twee schansen, een galglocatie, moestuinen met huizen en een herberg afgebeeld binnen het bestemmingsplangebied. Deze vroegste historische kaarten zijn in veel gevallen niet nauwkeurig genoeg om de exacte locatie van deze of andere –vooral kleinere– bouwwerken vast te kunnen stellen. Daarom hebben deze elementen op de verwachtingskaart een buffer gekregen, waarbinnen eventuele resten kunnen worden verwacht.

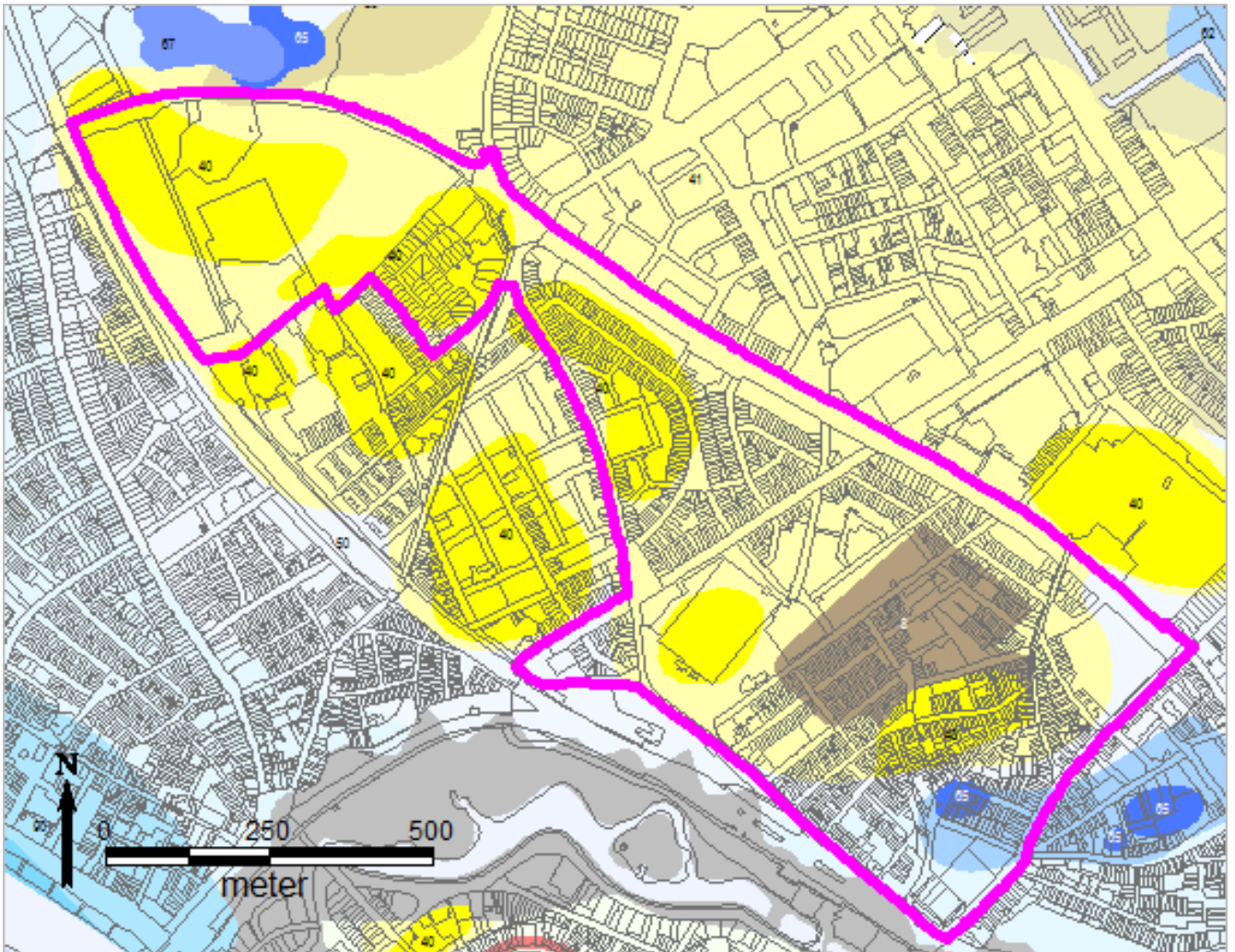
De ondergrondse bescherming van de oude algemene begraafplaats aan de Diepenveenseweg (rijksmonument) is in dit bestemmingsplan geregeld door toekenning van de hoogste archeologische waarde.

Restanten van een tijdens de Tweede Wereldoorlog neergestort Amerikaans vliegtuig worden verwacht op twee locaties in het noorden van het bestemmingsplangebied.

5.7 Actualisering van de beleidskaart

Na recent archeologisch onderzoek in het kader van het vernieuwen van de riolering onder de Ceintuurbaan (project 500) is een selectiebesluit genomen, op basis waarvan de onderzochte

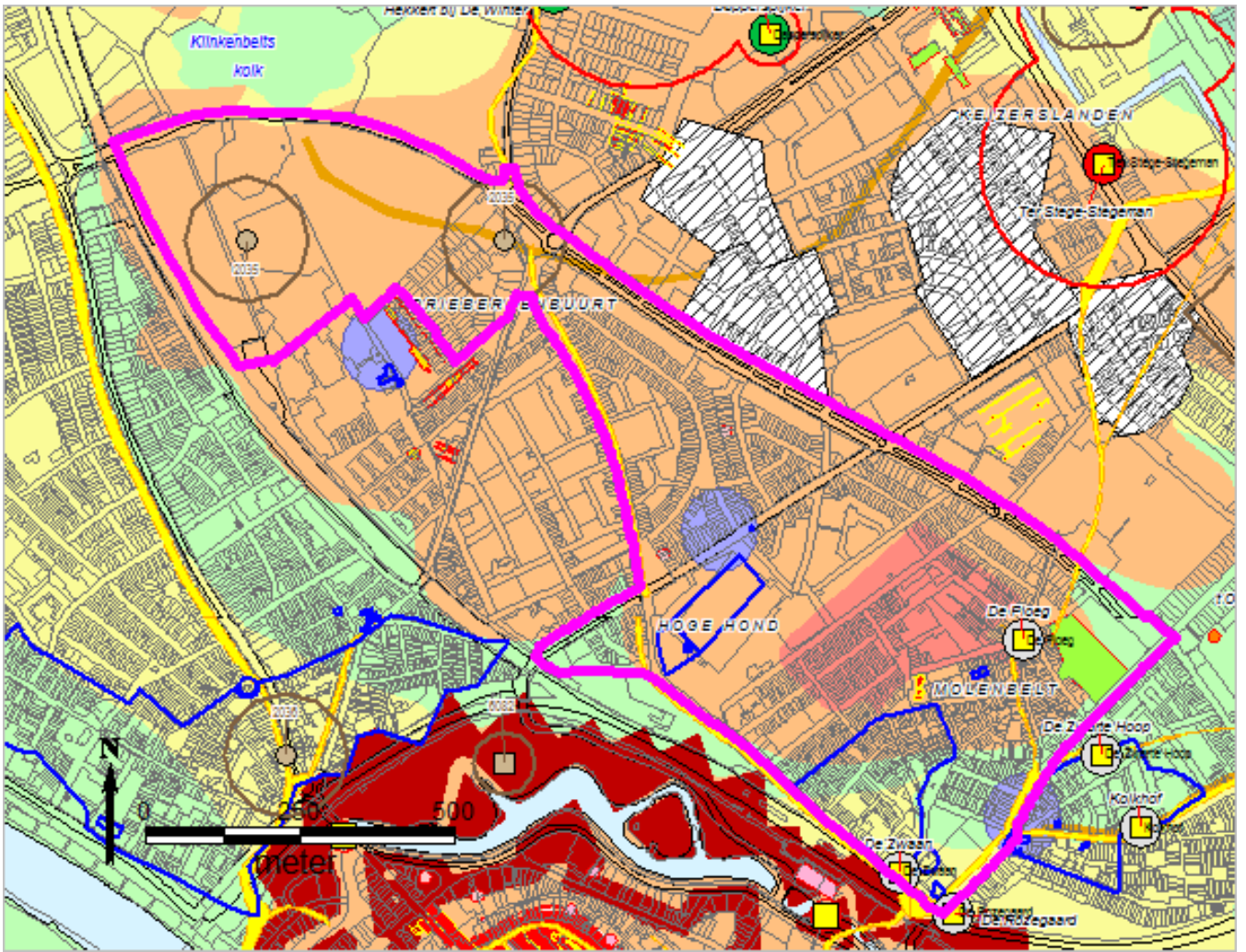
delen (putgrenzen) geen archeologische verwachting meer kennen (*Waarde-archeologie 0*).⁹ Deze gebieden kennen in het bestemmingsplan geen dubbelbestemming.

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

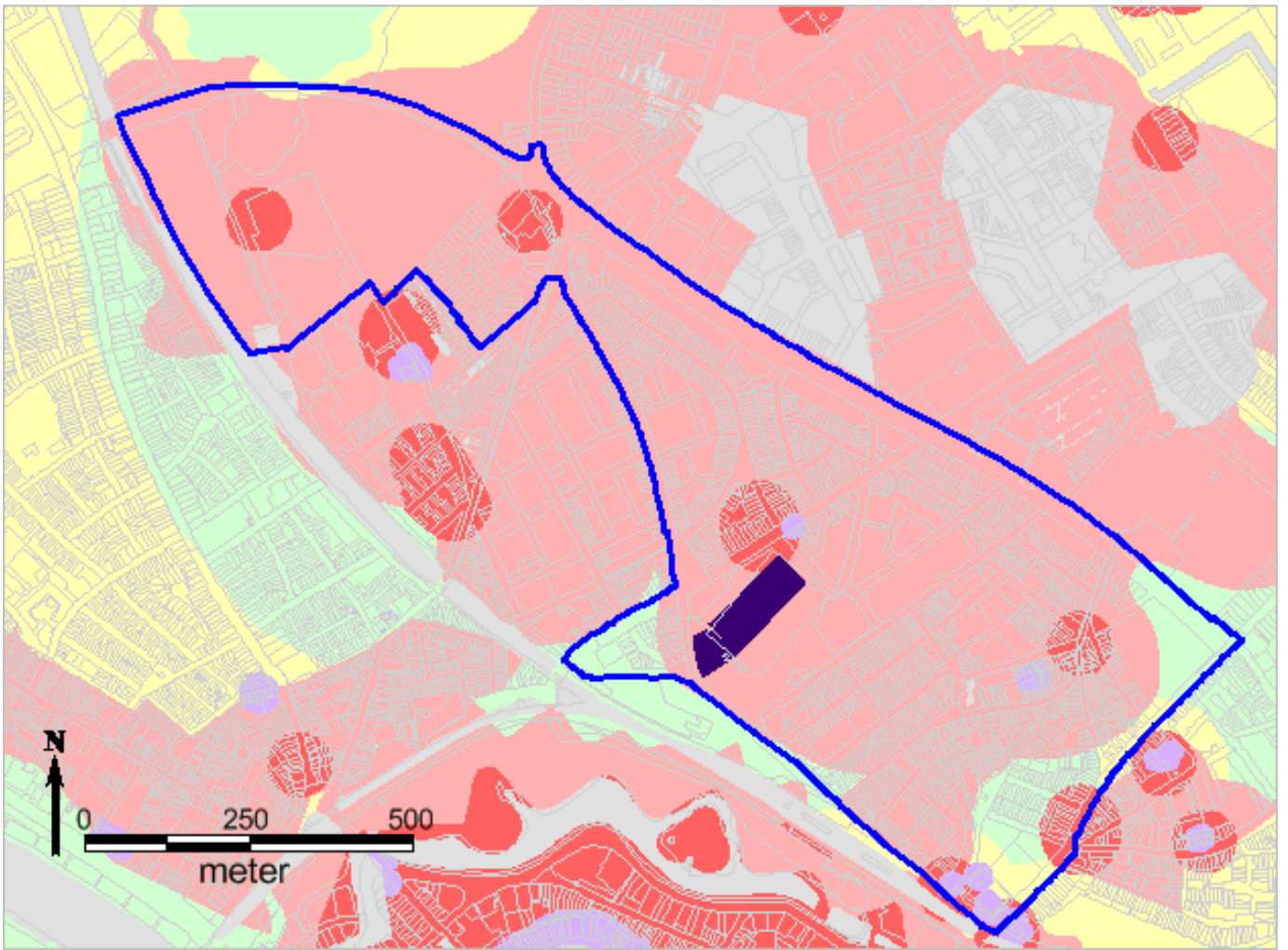
---

⁹ Van der Wal, 2015.

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

6 Bestemmingsplangebied Keizerslanden

6.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden begrensd door de Keizer Karellaan en het Wezenland, in het oosten door de Raalterweg, in het zuiden door de Ceintuurbaan en in het westen door de Laan van Borgele.

6.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied ligt op de noordelijke uitloper van een omvangrijk laat glaciaal en/of vroeg holoceen duincomplex dat wordt begrensd door een beekdallandschap aan de noordzijde. Volgens de geomorfologische kaart bestaat het noordelijke deel van het bestemmingsplangebied uit een dalvormige laagte en een beekdalbodem met meanderruggen en – geulen. Het oostelijk deel van het bestemmingsplangebied bestaat uit overloop en/of doorbraakgeulen. Ten westen hiervan komen waaiers van verspoelde duinafzettingen met doorbraakafzettingen voor. Deze zijn waarschijnlijk het gevolg van een rivierdoorbraak, waarbij het water om het direct ten zuidwesten gelegen laatglaciaal of vroeg holoceen duincomplex heen spoelde, en daarbij delen van dit duincomplex verspoelde en in de laagte van de Zandwetering weer afzette. Het is onduidelijk wanneer deze doorbraak heeft plaatsgevonden en of deze vóór of ná de bedijking heeft plaats gehad. Uit de bodemkundige opnamen, die tijdens archeologische onderzoeken in het noordwesten van het bestemmingsplangebied (project 372; Landsherenkwartier) zijn gedaan, bleek dat de bodem tekenen van een relatief hoge grondwaterstand vertoonde en dat dit deel dus relatief laag gelegen moet hebben. Dit gegeven wordt ondersteund door het ontbreken van vondsten uit de prehistorie en vroege middeleeuwen. Het lijkt erop dat dit gebied pas in de nieuwe tijd in gebruik genomen is met de aanleg van de twee erven en het ontginnen van het gebied als landbouwgrond. Op de kadastrale kaart van 1832 staat het grondgebruik van het noordoostelijke deel van het bestemmingsplangebied aangegeven als grasgrond en heide. Ook dit zijn aanwijzingen voor een relatief nieuwe ontginning op nattere of lager gelegen grond.

6.3 Bodemkunde

Het gehele bestemmingsplangebied is volgens de Bodemkaart niet gekarteerd. Gezien de geomorfologie zal er op het hoge duincomplex waarschijnlijk een enkeerdgrond of een laarpodzol zijn ontstaan. Enkeerdgronden ontstaan door ophoging van akkers door middel van pluggenbemesting vanaf het eind van de late middeleeuwen, waardoor een dik (dikker dan 50 cm) plaggendek ontstaat. Deze gronden ontstaan meestal op de voor akkerbouw geschikte relatief hogere en drogere delen. Het plaggendek kan eventuele archeologische resten hebben afgedekt en heeft daardoor een conserverende werking. In de dalvormige laagte zal op plaatsen waar het water stagneerde een beekeerdgrond zijn ontstaan.

6.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische vondsten, waarnemingen en opgravingen bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Binnen het bestemmingsplangebied zijn een aantal opgravingen en waarnemingen verricht.

BAAC voerde in 2011 in het Winkelcentrum Keizerslanden een booronderzoek uit (project 401). Hierbij zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in de natuurlijke bodem. Wel werden in het ophogingspakket indicatoren gevonden. Deze betreffen waarschijnlijk stadsafval, dat als

bemesting is opgebracht en geen lokale herkomst kent. Tijdens het onderzoek is in de boringen ter hoogte van de verwachte landweer een restant van een podzol aangetroffen.

Prehistorie (8800 – 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

In het zuidwesten van het bestemmingsplangebied op de Margijnenenk zijn in 1954 aan het Zwarte Wegje (tegenwoordig Scharfstraat/van Lithstraat) sporen uit de prehistorie aangetroffen. Hier werden sporen van een nederzetting uit de vroege en midden bronstijd en ijzertijd opgegraven. De sporen uit de vroege en midden bronstijd bestonden uit een huisplattegrond en verschillende kuilen, waaronder voorraadkuilen. De sporen uit de ijzertijd bestonden uit twee huisplattegronden en bijgebouwen (project 22).

Net buiten het bestemmingsplangebied werd in 1970 aan de President Steijnstraat een neolithische bijl gevonden.

Middeleeuwen (450 – 1500 en Nieuwe tijd (1500 – heden)

Op het voormalige voetbalveld van SV IJsselstreek (project 311, net ten zuiden van bestemmingsplangebied) wordt op basis van vondstmateriaal uit de volle middeleeuwen (10de-12de eeuw n. Chr.) verondersteld dat in de omgeving van het terrein mogelijk een boerenerf uit deze periode heeft gelegen. Mogelijk gaat het hierbij om oudere voorgangers van het erf Ter Stege-Stegeman (1399), dat ter hoogte van Margijnenenk 20-30 verwacht wordt.

Tijdens onderzoek in het Landsherenkwartier (project 503 en 508) zijn resten van een landweer aangetroffen. De landweer is binnen het totale onderzochte gebied te volgen over een lengte van 116 m en bestond uit twee greppels, tenminste vijf palenrijen en een mogelijke wal. De landweer heeft hier gelegen voordat er erven werden gesticht. De resten ervan worden afgedekt door een plaggendek. In hetzelfde onderzoek zijn onder andere resten aangetroffen van perceelsbegrenzingsen en bijgebouwtjes uit de 16de en 17de eeuw.

In 2013 is onderzoek uitgevoerd in de tuin van het voormalige St. Jozefziekenhuis. Hierbij zijn nederzettingssporen uit mogelijk de late middeleeuwen aangetroffen. Ook zijn hier 19de en 20ste eeuwse verkavelingsgreppels en een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen.

6.5 Historische elementen

Door het centrale deel van het bestemmingsplangebied lag de Landweer om de Deventer Enk. De ligging ervan is op de verwachtingskaart als indicatief weergegeven, inmiddels is de landweer in een opgraving aangetroffen en blijkt ca. 250 m westelijker gelopen te hebben. De landweer was een verdedigingssysteem van wallen, greppels en op sommige plaatsen palissaden, dat aangelegd is in de 14de eeuw om de gebieden rond de stad Deventer te verdedigen tegen aanvallen van buitenaf. Over het algemeen zijn tracés van landweren slechts gedeeltelijk met zekerheid vast te stellen op basis van historische kaarten en resten in het hedendaagse landschap. De Landweer om de Deventer Enk is gereconstrueerd rond het landbouwgebied, de 'Enk', van de stad Deventer. In de omgeving van boerderij Hekkert bij de Winter lag waarschijnlijk een opening in de landweer. De Landweer om Enk sloot aan bij de Landweer om Relo in de omgeving van boerderij Ten Voorde, ook deze naam verwijst mogelijk naar een opening in de landweer.¹⁰

---

¹⁰ Brokamp, 2013.

In het bestemmingsplangebied lagen veel boerderijen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd.

Naam	Eerste vermelding	Grootte boerderij buffer	Fasering
Erve Borgel-Hof	1379	200 m	800-1100
De Keizer	1660	50 m	1500-1700
Slatink	1548	200 m	1548
Hekkert bij de Winter	1799	50 m	1700-1832
Dapperspijker	1832	50 m	1700-1832
Ten Voorde	1399	200 m	800-1100
Ter Stege-Stegeman	1399	200 m	800-1100
Ten Dijke	1399	200 m	800-1100

Het bestemmingsplangebied fungeerde in latere perioden vooral als bouwland en weiland en is vanaf de eerste helft van de 20ste eeuw langzaam aan bebouwd geraakt.

Tweede Wereldoorlog

Binnen het bestemmingsplangebied is een aantal overblijfselen uit de Tweede Wereldoorlog bekend. Tussen de Raalterweg en de Laan van Borgele was een loopgraaf gelegen met een antitank gracht. Ten noorden van de Willem de Zwijgerlaan, circa 36 m ten westen van de Koningin Wilhelminalaan, lagen enkele geschutopstellingen. Deze waren onderling verbonden door een loopgraaf. In het midden van de geschutstellingen lag een versterkte boerderij genaamd Ten Voorde. De trefkans op sporen hiervan is aanzienlijk.

In het Landsherenkwartier, ter hoogte van de Aupinglocatie bevond zich een Duitse versterking die is opgenomen in de beleidskaart. Uit de bronnen blijkt dat deze versterking bij de bevrijdingsacties doel was van een raketaanval.¹¹

6.6 Archeologische verwachting

Het noordelijke deel van het bestemmingsplangebied is een lage verwachting toegekend. Dit heeft te maken met de lage, landschappelijke ligging van het gebied. De hogere delen binnen het bestemmingsplangebied hebben een middelmatige en hoge verwachting gekregen. Hier kunnen archeologische resten voorkomen uit de vroege prehistorie tot en met de nieuwe tijd. Verder kunnen resten van historische erven en eventueel resten van Tweede Wereldoorlog gerelateerde zaken voorkomen in het bestemmingsplangebied.

In het bestemmingsplangebied liggen een aantal gebieden die geen archeologische verwachting meer kennen, omdat de bodem hier tot onder het archeologische niveau vergraven is.

---

¹¹ Vermeulen, 2013.

6.7 Actualisering van de beleidskaart

Aanpassingen Landsherenkwartier

In het Landsherenkwartier heeft recentelijk een grootschalige, gefaseerde herstructurering plaatsgevonden. Hierbij zijn verschillende archeologische onderzoeken uitgevoerd (projecten 338, 372, 420, 482, 503, 508) en bureaustudie 502..

De terreinen van de projecten 338 (Landsherenkwartier kavel 1), 372 en 420 (Landsherenkwartier kavel 2) hebben op basis van een selectiebesluit een beleidswaarde 0 gekregen.¹² Dit betekent dat deze terreinen op de bestemmingsplankaart geen dubbelbestemming voor archeologie kennen.

Het onderzoeksgebied van project 482 (Landsherenkwartier fase 1E) is op basis van het selectiebesluit afgewaardeerd van beleidswaarde 4 naar beleidswaarde 0.¹³ Na de definitieve opgraving van een deel van dit gebied (project 508) kent het terrein van de onderzoekspuit een beleidswaarde 0. Dit betekent dat deze terreinen op de bestemmingsplankaart geen dubbelbestemming voor archeologie kennen.

Het selectiebesluit op basis van bureaustudie 502 geeft delen met een lage verwachting vrij voor nieuwbouwwerkzaamheden.¹⁴ Deze delen binnen de bouwgrenzen van de nieuwbouw krijgen een beleidswaarde 0. De delen met een hogere verwachting buiten de concrete bouwgrenzen behouden de bestaande verwachting. Voor de onderzochte strook grond van Landsherenkwartier fase F (project 503) geldt dat dit terrein een beleidswaarde 0 krijgt en geen dubbelbestemming in het bestemmingsplan.¹⁵ De beleidswaarde van de niet onderzochte delen blijft gehandhaafd. Dit betreft delen van het historische erf de Keizer. De delen met een beleidswaarde 0 of 1 kennen geen dubbelbestemming voor archeologie in het bestemmingsplan.

Aanpassingen voormalige St Josefsziekenhuis

Op basis van een proefsleuvenonderzoek (project 483) en een archeologische begeleiding (project 526) is het plangebied van het noordwestelijke deel van de nieuwbouw in een selectiebesluit vrijgegeven en op de beleidskaart afgewaardeerd naar waarde 0.¹⁶ Hier worden geen archeologische resten meer verwacht.

Het zuidoostelijke deel van het nieuwbouwplan is archeologisch voor een deel nader onderzocht (project 526). Het selectiebesluit geeft aan dat de opgegraven delen volledig verstoord zijn geraakt.¹⁷ Deze delen hebben op de beleidskaart een waarde 0 gekregen. Een deel van het onderzoeksgebied is niet opgegraven omdat hier een archeologievriendelijke fundering wordt toegepast. In de niet opgegraven delen blijft waarde 3 gehandhaafd. De delen met een beleidswaarde 0 kennen geen dubbelbestemming voor archeologie in het bestemmingsplan.

---

¹² Vermeulen, 07-05-2012; Vermeulen, 30-10-2016; Vermeulen, 30-11-2016.

¹³ Vermeulen, 13-02-2014.

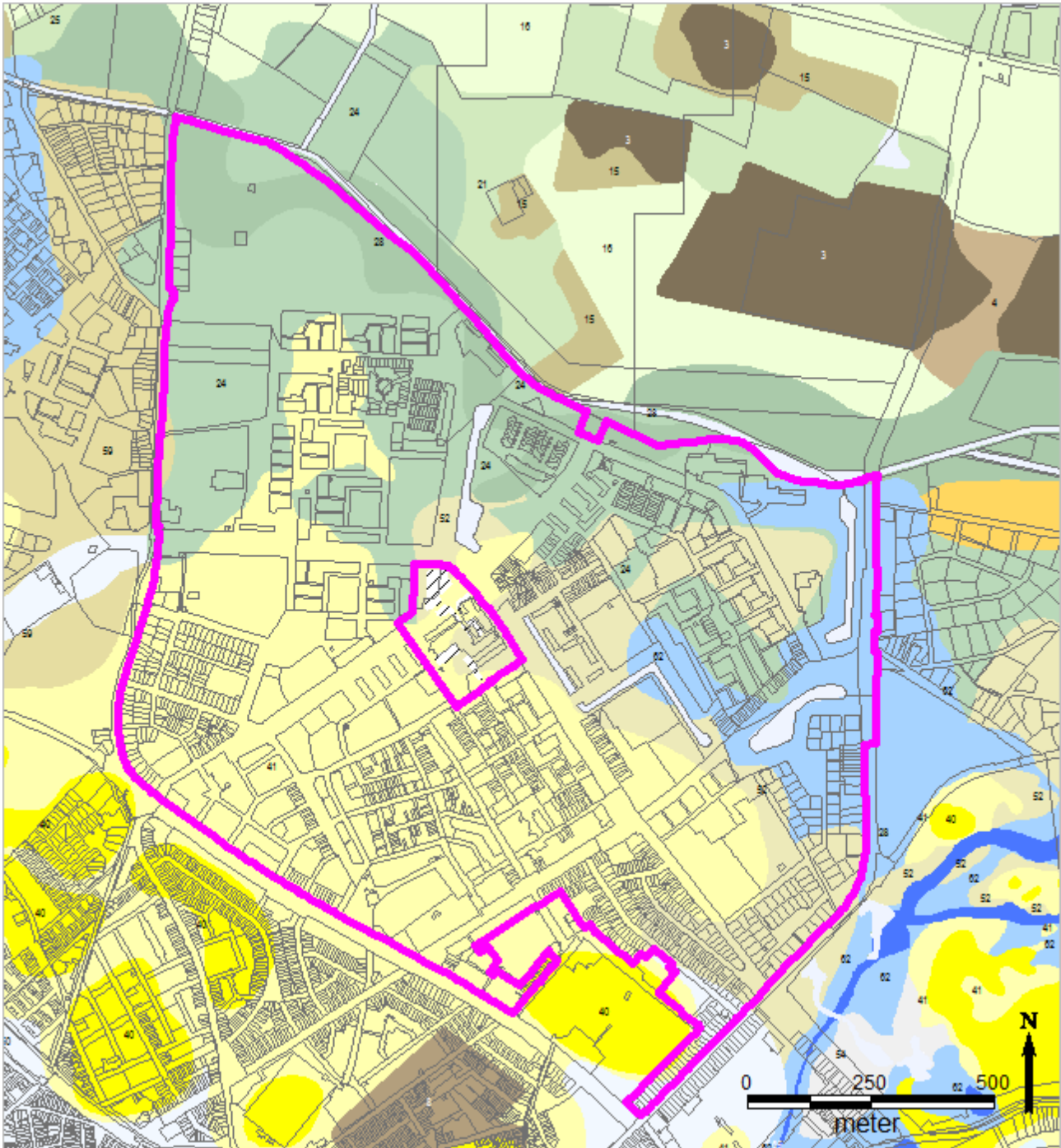
¹⁴ Haveman, 2012.

¹⁵ Vermeulen, 14-04-2014.

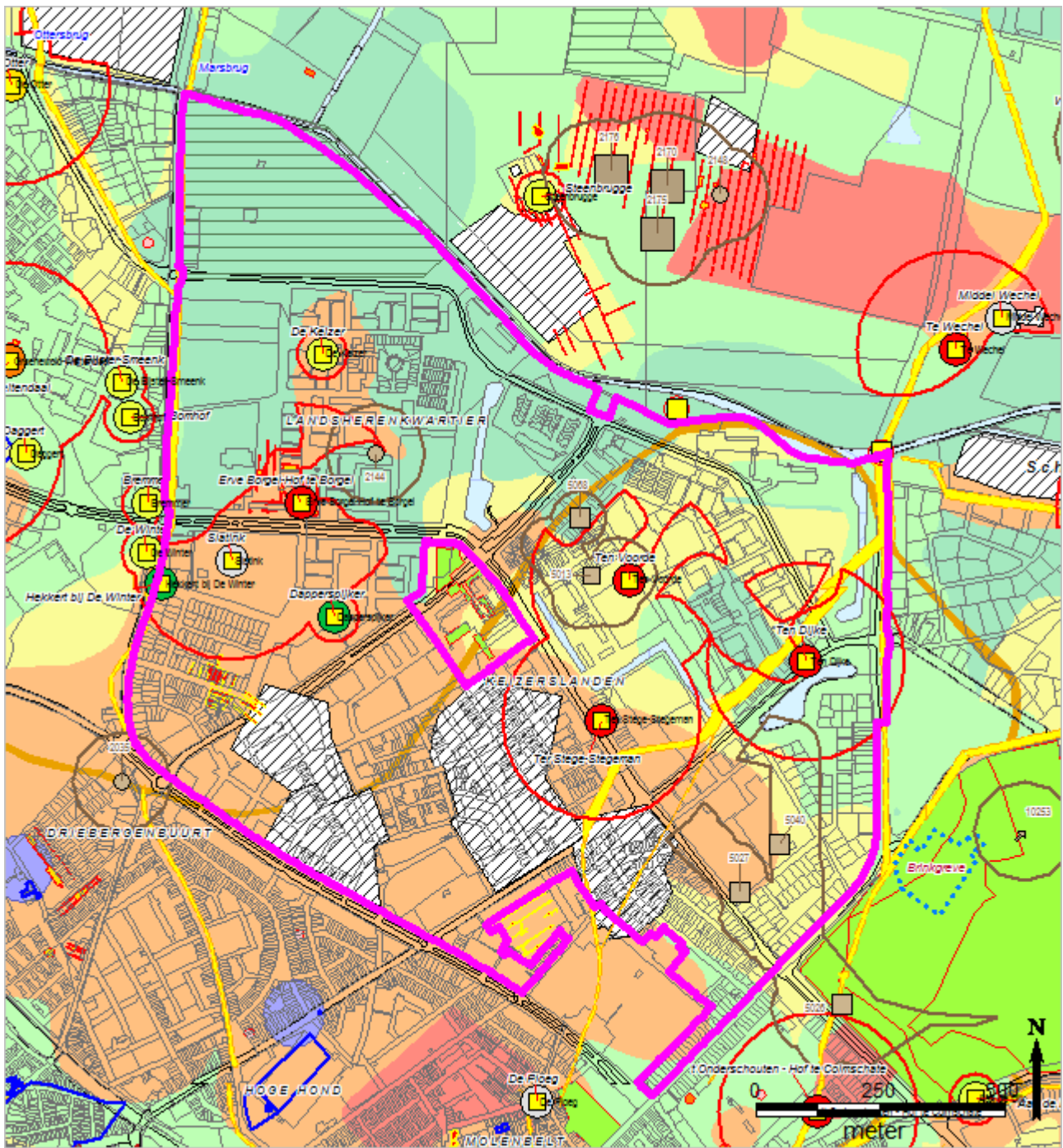
¹⁶ Vermeulen, 13-02-2014.

¹⁷ Vermeulen, 25-02-2015.

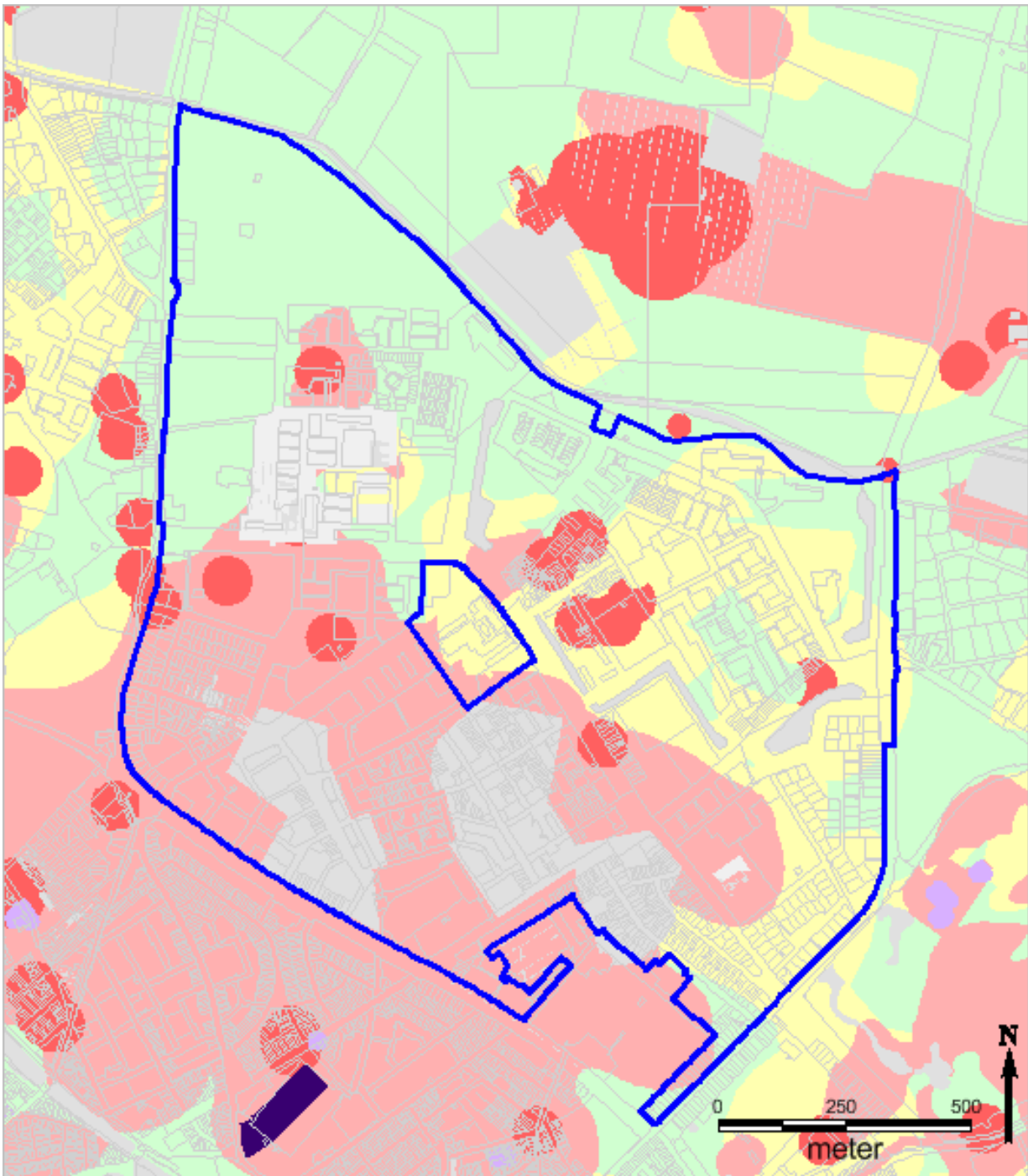

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor de legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2014 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

7 Bestemmingsplangebied Schalkhaar

7.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden begrensd door de Hagenvoorderdijk en de Zandwetering, en in het oosten door de Vosmanskamp. In het zuiden vormen de Nico Bolkensteinlaan en Oude Rielerweg de afbakening van het gebied, in het westen is dit de Raalterweg.

7.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied bevindt zich in een viertal verschillende landschappen: een dekzandlandschap, een beekdallandschap, een rivierduinlandschap en een dalrandlandschap. Het dekzand- en beekdallandschap bevindt zich in het noorden en midden van het bestemmingsplangebied. Hier liggen langwerpige lage dekzandduinen en verspoelde duinafzettingen met doorbraakafzettingen. Deze dekzandhoogtes maken deel uit van een reeks dekzandruggen, die zich richting het oosten tot voorbij Bathmen uitstrekken. Rondom deze landschappelijke hoogtes is het landschap sterk beïnvloed door lokale beken. Ten noorden van en tussen de noordelijke en centrale dekzandhoogtes ligt een beekdalbodem. Deze is ten noorden van het gebied opgebouwd uit meanderruggen- en geulen, en bestaat tussen de dekzandhoogtes uit een dalvormige laagte (met plaatselijk een plaggendek).

In het zuiden en westen van het bestemmingsplangebied liggen een rivierduin- en een dalrandlandschap. Het rivierduinlandschap bestaat uit hoge kopjes van verspoelde duinafzettingen met doorbraakafzettingen, en uit laatglaciale en/of vroeg holocene duincomplexen. Deze worden omgeven door het lager gelegen dalrandlandschap, dat bestaat uit overloop- en/of doorbraakgeulen en laagtes met kolken. Het dalrandlandschap strekt zich langs de west- en oostzijde van het bestemmingsplangebied uit richting het noorden. Het is een onderdeel van een zone met door de IJssel ontstane overloop- en doorbraakgeulen.

7.3 Bodemkunde

Een groot deel van het midden en oosten van het bestemmingsplangebied is in verband met bebouwing niet gekarteerd. In het noorden, ten oosten en in het (zuid)westen van het gebied zijn echter vooral laarpodzolen aanwezig, zodat aannemelijk is dat deze bodemsoort de ondergrond van het grootste deel van het bestemmingsplangebied vormt. Kleine delen van het gebied liggen daarnaast op andere bodemsoorten. In het zuiden bevindt zich een enkeerdgrond, die door een beekdalbodem wordt gescheiden van de niet gekarteerde bebouwde kom. In het westen ligt een veldpodzolbodem.

Het bestemmingsplangebied bestaat daarmee vrijwel geheel uit van nature arme podzolbodems. In het gebied zijn veel van deze bodems bruikbaar gemaakt door stelselmatige bemesting. De dikte van het hier aanwezige plaggendek wijst uit, dat daarbij de hogere gronden in het zuiden van het gebied als eerste ontgonnen zijn (enkeerdgronden). De ontginning van het land is vervolgens in noordelijke richting voortgezet (laarpodzolen), waarbij het westelijke deel van het bestemmingsplangebied (veldpodzol) mogelijk als laatste werd ontgonnen.

7.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Op een aantal locaties in het bestemmingsplangebied zijn in het verleden prehistorische vondsten of sporen aangetroffen. Zo werd in 1984 in het oosten van het gebied aan de Ganzeboomsweg (in het lager gelegen beekdallandschap) neolithisch vuursteen gevonden (project 1055). Op de Rielerenk, ten zuiden van het bestemmingsplangebied en voor een klein deel in het bestemmingsplangebied zelf, is voorafgaand aan de bouw van het Deventer Ziekenhuis tussen 2002 en 2004 grootschalig archeologisch onderzoek uitgevoerd (project 226). Hierbij zijn verspreide sporen gevonden uit het mesolithicum, de midden bronstijd en ijzertijd. In 2012 zijn op het terrein van Brinkgreve, ten westen van het bestemmingsplangebied, op de hogere delen sporen van erven uit de late bronstijd of (vroeg) ijzertijd aangetroffen (project 407 & 427). Op de rand van de hogere delen zijn een incidenteel crematiegraf en sporen van opslagstructuren gevonden.

In 1980 is aan de Rielerenk, net ten zuiden van het bestemmingsplangebied, ijzertijdaardewerk gevonden (project 1026).

Middeleeuwen (450 - 1500 n. Chr.) en Nieuwe tijd (1500 - heden)

Ook sporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd zijn bekend in het bestemmingsplangebied. Net op de oostrand van en verder ten oosten van het gebied werden in 2009 (ten noorden en zuiden van de Oerdijk) bij een proefsleuvenonderzoek karrensporen en paalkuilen uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd gevonden (project 360). Deze werden toegeschreven aan een boerenerf uit dezelfde periode.

Bij het onderzoek voorafgaande aan de bouw van het Deventer Ziekenhuis dat voor een klein deel in het zuiden van het bestemmingsplangebied plaats vond, zijn sporen gevonden van het middeleeuwse erf Warmboldink. Net buiten het bestemmingsplangebied zijn resten aangetroffen van het erf Mensink, een omgracht perceel en een hopplantage. Ook de eerder genoemde onderzoeken op het terrein van Brinkgreven leverden diverse middeleeuwse sporen en vondsten op.

7.5 Historische elementen

In het bestemmingsplangebied is een redelijk aantal historische elementen aan te wijzen. Door en langs het oosten van het bestemmingsplangebied liep de Zuid-West Sallandse binnenlandweer (Landweer van de Douweler kolk naar 't Nieuwland). Door het westen van het bestemmingsplangebied passeerde mogelijk de Landweer om Relo. Over het algemeen zijn tracés van landweren slechts gedeeltelijk met zekerheid vast te stellen op basis van historische kaarten en resten in het hedendaagse landschap. Datzelfde geldt voor de twee landweren in het bestemmingsplangebied. Alleen in het oosten en ten noordoosten van het bestemmingsplangebied is het tracé van de Zuid-West Sallandse binnenlandweer zeker en (voor een klein deel) waarschijnlijk. Voor het zuidelijke deel van dit tracé en het tracé van de Landweer om Relo is het verloop onzeker en als dusdanig op de verwachtingskaart weergegeven.¹⁸

Even onzeker is het tracé van de Douwelerdijk. Het betrof op hoge landschappelijke delen een (verhoogde) weg, waarover het verkeer droog kon passeren, en in tussengelegen lage landschappelijke delen een waterkerend landlichaam.¹⁹ De 'dijk' is voor het eerst vermeld in 1350.

---

¹⁸ Brokamp 2013.

¹⁹ Willemse *et al*, 2013.

Waarschijnlijk liep het tracé over de hogere landschappelijke delen tussen de Rielerenk en de erven Groot en Klein Douwel (eerste vermelding 1399), en ter hoogte van de Douwelerkolk die vermoedelijk is ontstaan na een doorbraak in deze 'dijk'. Omdat de ligging onbekend is en het geen echte dijk betreft, is de Douwelerdijk niet op de verwachtingskaart uit 2013 weergegeven.²⁰

In het bestemmingsplangebied is verder is een aantal historische gebouwen aan te wijzen. In het centrum van Schalkhaar ligt de Rooms-Katholieke Kerk uit 1895, die is gebouwd naast de in 1933 gesloopte waterstaatskerk uit 1810. Net op de oost- en zuidwestrand van het bestemmingsplangebied en daarbuiten lagen twee landhuizen: Brinkgreve (eerste vermelding uit 1786) en Ganzeboom (eerste vermelding uit 1880). Sporen van beide landhuizen kunnen zich binnen het bestemmingsplangebied bevinden. Ook lagen in en nabij het bestemmingsplangebied de volgende historische boerderijen (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Bril-Brands		1700-1832	50
Spekbroek	1812	1700-1832	50
Brinkmanshuis		1700-1832	50
Botterman		1500-1700	50
Nijmeijer		1700-1832	50
Beltman	1814	1700-1832	50
Geertman- De Lindeboom	1813	1700-1832	50
De Haak		1500-1700	50
Fokking-Hagendoorn	1601	1500-1700	50
Wielens	1748	1700-1832	50
Alferdink- Het Riele		800-1100	200
Groot Wannink	1399	800-1100	200
Warmboldink		800-1100	200
Meijershof-Maathof		1700-1832	50
Kraaiken-Doornenkamp		1500-1700	50
<i>Severdink-Kolkman</i>	1399	1100-1500	200
<i>Hagenvoorde</i>	1401	1100-1500	200

²⁰ Willemse *et al*, 2013, 123.

<i>Ganzeboom</i>	1601	1500-1700	50
<i>Mensink</i>		800-1100	200
<i>Ten Dijke</i>	1399	800-1100	200

Uit het hierboven gegeven overzicht van boerderijen blijkt dat het bestemmingsplangebied in fasen is ontgonnen. De vijf oudste boerderijen (fase 800-1100) bevinden zich in het zuiden van het bestemmingsplangebied. Opvallend is dat de meeste zijn gelegen op de lage en nattere gronden van het dalrandlandschap (vooral op overloop- en/of doorbraakgeulen), terwijl slechts één boerderij zich bevond op de rand van een hoge rivierduin. In het dalrandlandschap zal de grond door de aanwezigheid van rivierklei vruchtbaar zijn geweest. Daarnaast was de overgang tussen de hoge akkerlanden en de lagere weidegronden een ideale vestigingslocatie. De boerderijen werden ook nog geflankeerd door hoge rivierduinen, die bescherming boden tegen directe overstromingen van de IJssel. Vanaf de late middeleeuwen werd dit gebied verder beschermd door dijken.

In latere fasen bleef het dalrandlandschap wat betreft bewoning favoriet. Tussen 1100 en 1500 verschenen twee nieuwe boerderijen: één in het zuidelijke dalrandlandschap en één op de meest noordelijk gelegen lage dekzandduin. Tussen 1500 en 1700 werden wederom vijf nieuwe boerderijen gebouwd in het zuidelijke dalrandlandschap. Daarnaast werd in deze fase ook de ontginning en bewoning opgestart in het dekzand- en beekdallandschap in het oosten van het bestemmingsplangebied (op het laatglaciaal en/of vroegholocene duincomplex en op de verspoelde duinafzettingen met doorbraakafzettingen). Pas in de laatste fase, tussen 1700 en 1832, werd ook de centraal in het bestemmingsplangebied gelegen lage dekzandduin (met aangrenzend verspoelde duinafzettingen met doorbraakafzettingen) in gebruik genomen. Hier werden vooral langs de randen acht nieuwe boerderijen gebouwd.

Tweede Wereldoorlog

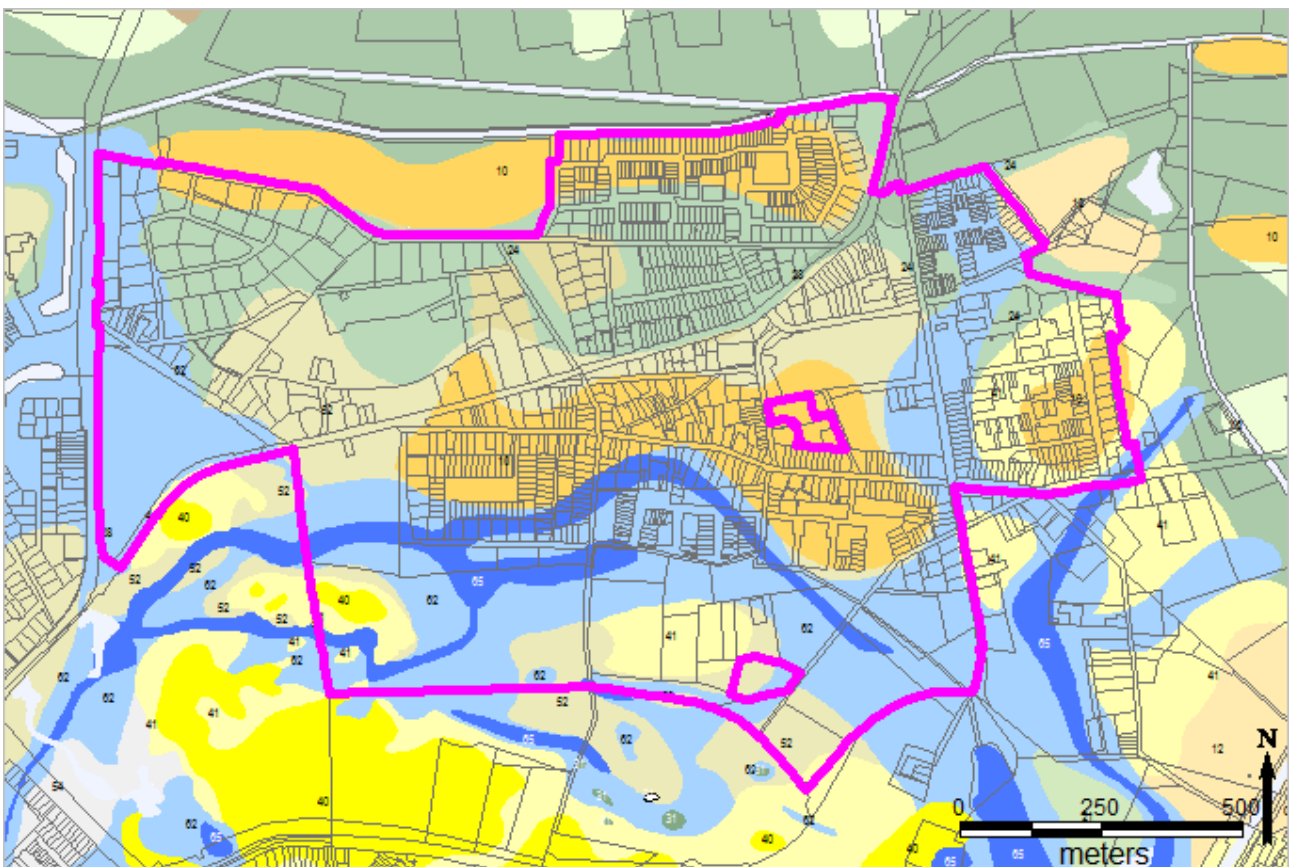
In het bestemmingsplangebied is een aantal elementen uit de Tweede Wereldoorlog bekend. Er lagen onder andere loopgraven nabij de oostrand van het gebied, in het noorden en in het zuiden. Op luchtfoto's is ook een aantal versterkte boerderijen herkenbaar. Het gaat om boerderij Hagenvoorde en Severdink-Kolkman. Beide waren versterkt met loopgraven en schuttersputten. In dit gebied is zeer zwaar gevochten, waardoor bovengenoemde sporen van (groter) belang zijn. De trefkans op sporen uit de Tweede Wereldoorlog is zeer groot.

7.6 Archeologische verwachting

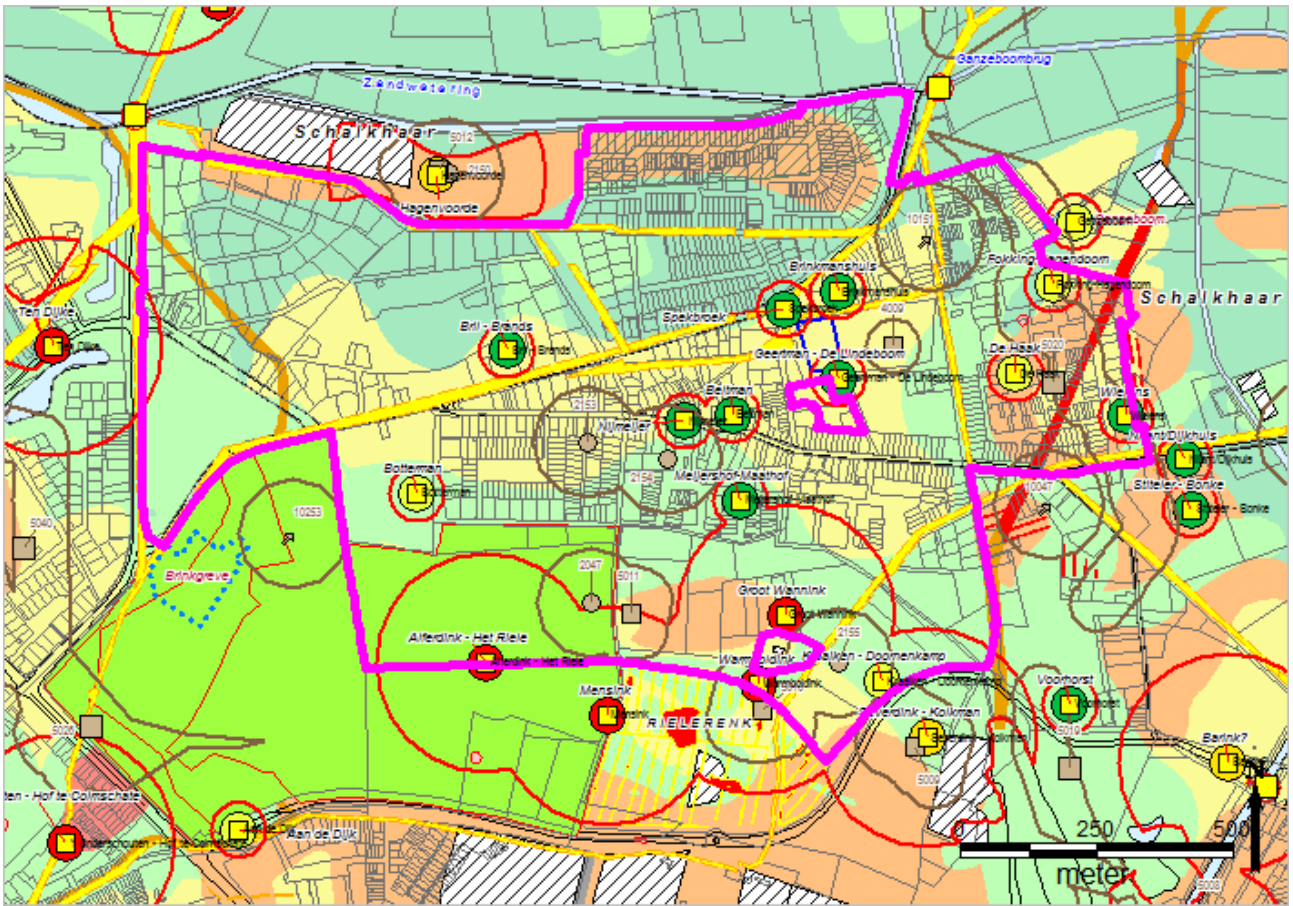
Het bestemmingsplangebied is opgebouwd uit landschappelijke zandhoogtes, die in het noorden en midden zijn beïnvloed door lokale beken en in het zuiden door de IJssel. Tot de aanleg van de dijken stond het grootste deel van het gebied onder directe invloed van het water van de IJssel en lokale beken. Op de dekzandhoogtes en rivierduinen in het bestemmingsplangebied zijn daarom archeologische sporen te verwachten die dateren uit de prehistorie tot en met nieuwe tijd. Op de lagere dekzandgronden en de flanken hiervan zijn vermoedelijk vooral sporen van bewoning en landgebruik uit de nieuwe tijd aanwezig. Vooral op locaties waar een plaggendeek aanwezig is, zijn archeologische sporen vaak goed bewaard gebleven.

Op basis van de geomorfologie zijn de hogere delen in het bestemmingsplangebied op de nieuwe archeologische verwachtingskaart uit 2013 een middelmatige verwachtingswaarde toegekend. Vanwege de relatief lage ligging en de grote invloed van water in het verleden, kennen deze

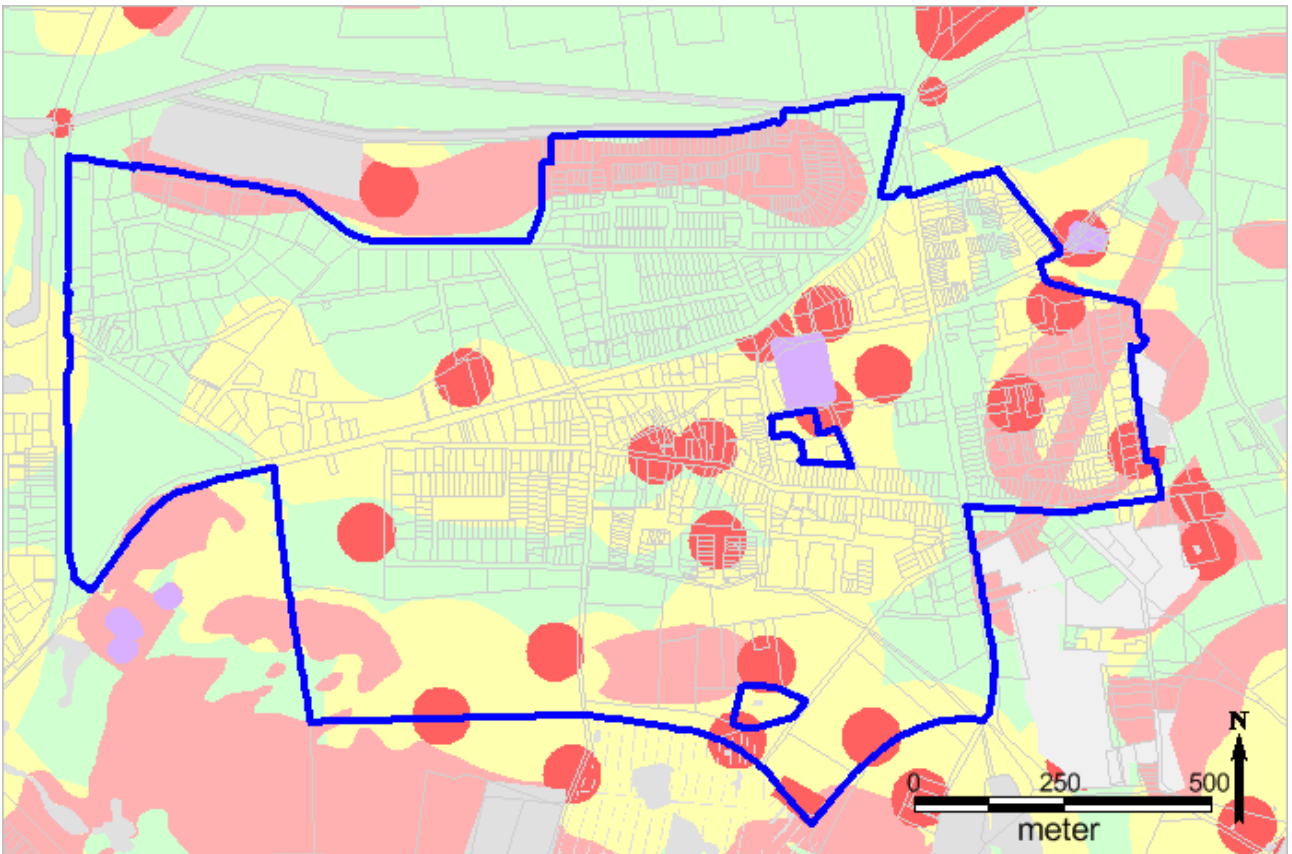
gebieden geen hoge verwachting. Alleen de hoogste delen in het noorden, oosten en zuiden hebben een hoge verwachting gekregen. In de laaggelegen natte gebieden is de aanwezigheid van prehistorische resten gezien de bodemgesteldheid niet aannemelijk. Het prehistorische landschap is vermoedelijk op veel plaatsen door IJsseldoorbraken opgerold en niet meer aanwezig. Deze gronden hebben daarom een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische resten. Wel worden hier sporen verwacht van historische boerderijen en mogelijk versterkingen uit de middeleeuwen en latere perioden. Op de archeologische verwachtingskaart kennen deze historische elementen een hoge archeologische verwachtingswaarde. Het betreft historische boerderijen, twee landhuizen en het zekere tot waarschijnlijke tracé van een landweer. In de boerderijbuffers worden sporen verwacht van de boerderijen, van eventuele oudere voorgangers en van erfstructuren. Langs de oost- en zuidrand van het bestemmingsplangebied liggen mogelijk sporen van erfstructuren die horen bij de landgoederen van twee landhuizen. Sporen van de landhuizen zelf zijn vermoedelijk niet in het bestemmingsplangebied aanwezig.

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2014 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

8 Bestemmingsplangebied Wijtenhorst en Douwelerleide

8.1 Afbakening van het gebied

Het gebied wordt in het noordoosten begrensd door de Oerdijk, in het zuidoosten door de Kanaaldijk West, in het zuiden door de Nico Bolkesteinlaan en in het westen door de Kolkmansweg en de Vosmanskamp.

8.2 Geomorfologie

Volgens de geomorfologische kaart is het bestemmingsplangebied op te delen in drie delen; het oostelijke deel is gekwalificeerd als een laaggelegen beekdalbodem met meanderruggen en –geulen. Het middengedeelte ligt hoger en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een laatglaciaal en/of vroeg holoceen duincomplex met in het zuiden een dekzandwelling. In het westelijke deel ligt een gebied met doorbraakgeul en/of overloopgeul. De aanwezigheid van rivierafzettingen en een veenlaag, bekend door archeologisch onderzoek in dit gebied, kunnen wijzen op een doorbraak of beschouwd worden als opvulling van een dekzandlaagte. Ten westen hiervan zijn geen rivierafzettingen aanwezig; de geologische ondergrond bestaat hier uit beekafzettingen (verspoeld dekzand).

8.3 Bodemkunde

Volgens de Bodemkaart komt in het oosten een beekerdgrond voor en in de rest van het bestemmingsplangebied is een laarpodzol bodem gekarteerd. Kenmerkend voor een beekerdgrond is een sterk wisselende grondwaterstand. De grond stond in de winter vaak onder water en in de zomer daalde het grondwater tot 1 meter diepte of meer. De schommelende waterspiegel maakte exploitatie voor landbouw of bewoning op de gronden moeilijk, waardoor deze vaak als weide of woeste grond geëxploiteerd werden.²¹ Op de kadastrale kaart uit 1832 was dit deel in het bestemmingsplangebied in gebruik als heide, weiland en bouwland. Laarpodzolgronden ontstaan meestal op relatief hoger gelegen gronden. Hierdoor zijn deze locaties vaak al eeuwen als landbouwgronden gebruikt en is hierbij gedurende lange tijd mest opgebracht en een plaggendeek ontstaan.

8.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische vondsten, waarnemingen en opgravingen bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Binnen het bestemmingsplangebied liggen geen bekende vindplaatsen uit de prehistorie. Wel werd in 1984 aan de Ganzenboomsweg, ongeveer 200 ten westen van het bestemmingsplangebied, op de flank van een dekzandkopje, bewerkt vuursteen uit het neolithicum gevonden (project 1055). Op de grote dekzandrug ten zuidwesten van het bestemmingsplangebied, op de locatie van het Deventer Ziekenhuis aan de Nico Bolkesteinlaan, werden in 2002-2004 sporen uit de prehistorie, middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen (project 226). Aan de andere kant van het Overijssels Kanaal werden in 1982 en 1995 aan de Maatmansweg bewerkt vuursteen uit het mesolithicum (project 160) en een neolithische bijl (project 1049) gevonden.

---

²¹ www.bodemacademie.nl 2012.

Middeleeuwen (450 – 1500) en Nieuwe tijd (1500 – heden)

In het westelijke deel van het bestemmingsplangebied is op historische kaarten een deel van de zogenaamde landweer de *Sallandse binnenlandweer* te herleiden. De ligging ervan is deels indicatief op de verwachtingskaart weergegeven en er is een deel aangegeven waarvan de ligging zeker is. De landweer was een verdedigingssysteem van wallen, greppels en op sommige plaatsen palissaden, dat aangelegd is in de 14de eeuw om de gebieden rond de stad Deventer te verdedigen tegen aanvallen van buitenaf. Over het algemeen zijn tracés van landweren slechts gedeeltelijk met zekerheid vast te stellen op basis van historische kaarten en resten in het hedendaagse landschap. Bij proefsleufonderzoek uitgevoerd door de Gemeente Deventer in 2009 werd de verwachte landweer niet gevonden (project 360).

8.5 Historische elementen

Binnen het bestemmingsplangebied liggen verschillende historische boerderijen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Hieronder is een overzicht gegeven van alle boerderijen in dit gebied (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

Naam	Eerste vermelding	Boerderij buffer	Fasering
Voorhorst	1832	50 m	1700-1832
Nilant/Dijkhuis	1832	50 m	1700-1832
Stiteler-Bonke	1832	50 m	1700-1832
<i>Barink?</i>	1399	200 m	1100-1500
Wielens	1748	50 m	1700-1832

Hoewel het aantal boerderijen klein is, is uit hun verspreiding op te maken dat de hoger gelegen delen in de nieuwe tijd favoriet waren. Ook is in deze periode in een lager deel van het beekdallandschap een boerderij gebouwd. Ondanks de laagte zal de grond hier door de aanwezigheid van rivier- en beekafzettingen vruchtbaar zijn geweest. Daarnaast was de overgang tussen de hoge akkerlanden en de lagere weidegronden een ideale vestigingslocatie. Vanaf de late middeleeuwen werd dit gebied beschermd door dijken.

Tweede Wereldoorlog

Binnen het bestemmingsplangebied heeft een deel van een loopgraaf uit de Tweede Wereldoorlog gelegen. Bij de bevrijding van Deventer liep de Canadese opmarsroute via dit gebied. Aangezien in dit gebied ook zwaar is gevochten, is de trefkans op sporen uit de Tweede Wereldoorlog hier aanzienlijk.

8.6 Archeologische verwachting

Het oostelijke deel van het bestemmingsplangebied is geomorfologisch gezien gekarteerd als een beekdallandschap. Dit wijst op natte omstandigheden in een relatief lager gelegen gebied. Het heeft hierdoor dan ook een lage verwachting voor archeologische overblijfselen.. De overige hoger gelegen delen van het bestemmingsplangebied kennen een middelmatige en hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de prehistorie tot en met de late middeleeuwen. Hier worden sporen verwacht van historische boerderijen, van eventuele oudere voorgangers en van erfstructuren en mogelijk het tracé van een landweer uit de middeleeuwen of latere perioden.

Het bestemmingsplangebied biedt ruimte voor een nieuwbouwwijk. Op basis van archeologisch onderzoek dat voorafgaand aan de nieuwbouw plaatsvond, kent een groot deel van het bestemmingsplangebied geen archeologische verwachting meer.

8.7 Actualisering van de beleidskaart

In het bestemmingsplangebied heeft recentelijk archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Het betreft de projecten 360²² en 462²³.

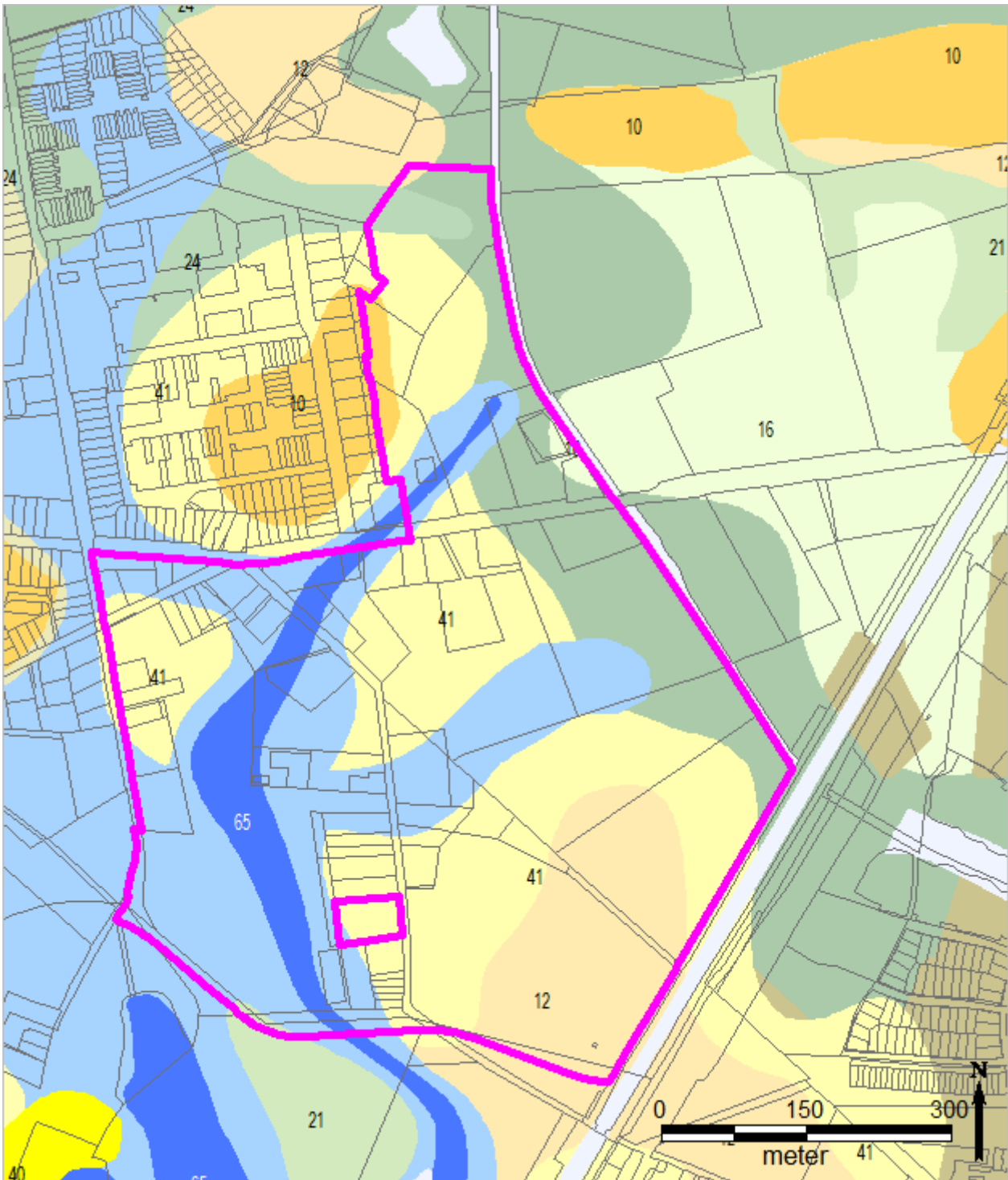
Na afronding van dit archeologisch onderzoek zijn binnen dit bestemmingsplangebied terreinen aangewezen, die voor de toekomst geen archeologische verwachting meer hebben. Op basis van een selectiebesluit hebben deze gebieden op de beleidskaart een waarde 0 gekregen.²⁴ Dit betekent dat deze terreinen op de bestemmingsplankaart geen dubbelbestemming voor archeologie kennen.

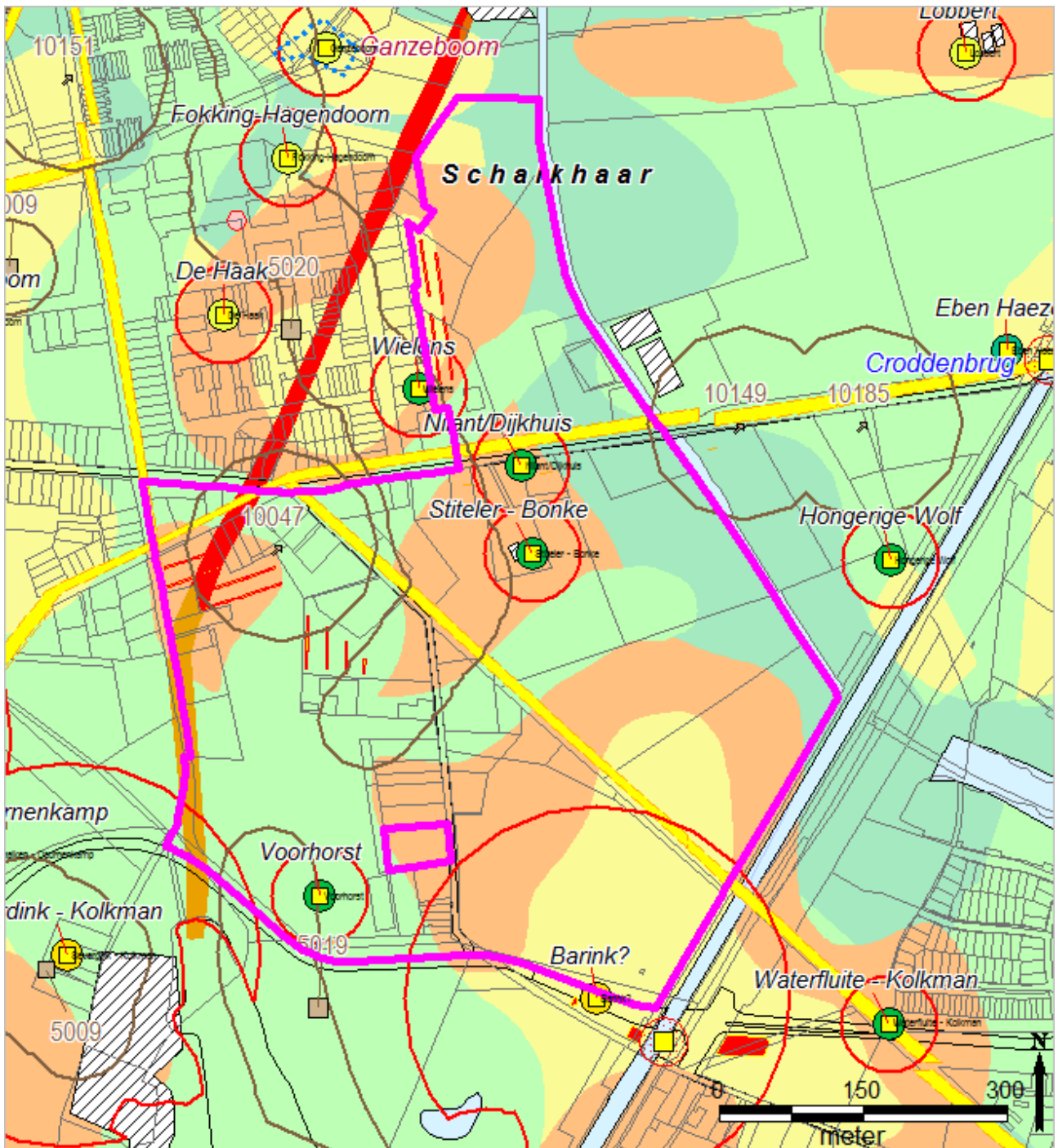
²² Zielema, 2008.

²³ Pollmann, 2014.

²⁴ Vermeulen, 16-05-2011, Vermeulen, 02-05-2011 en Vermeulen 14-07-2014.

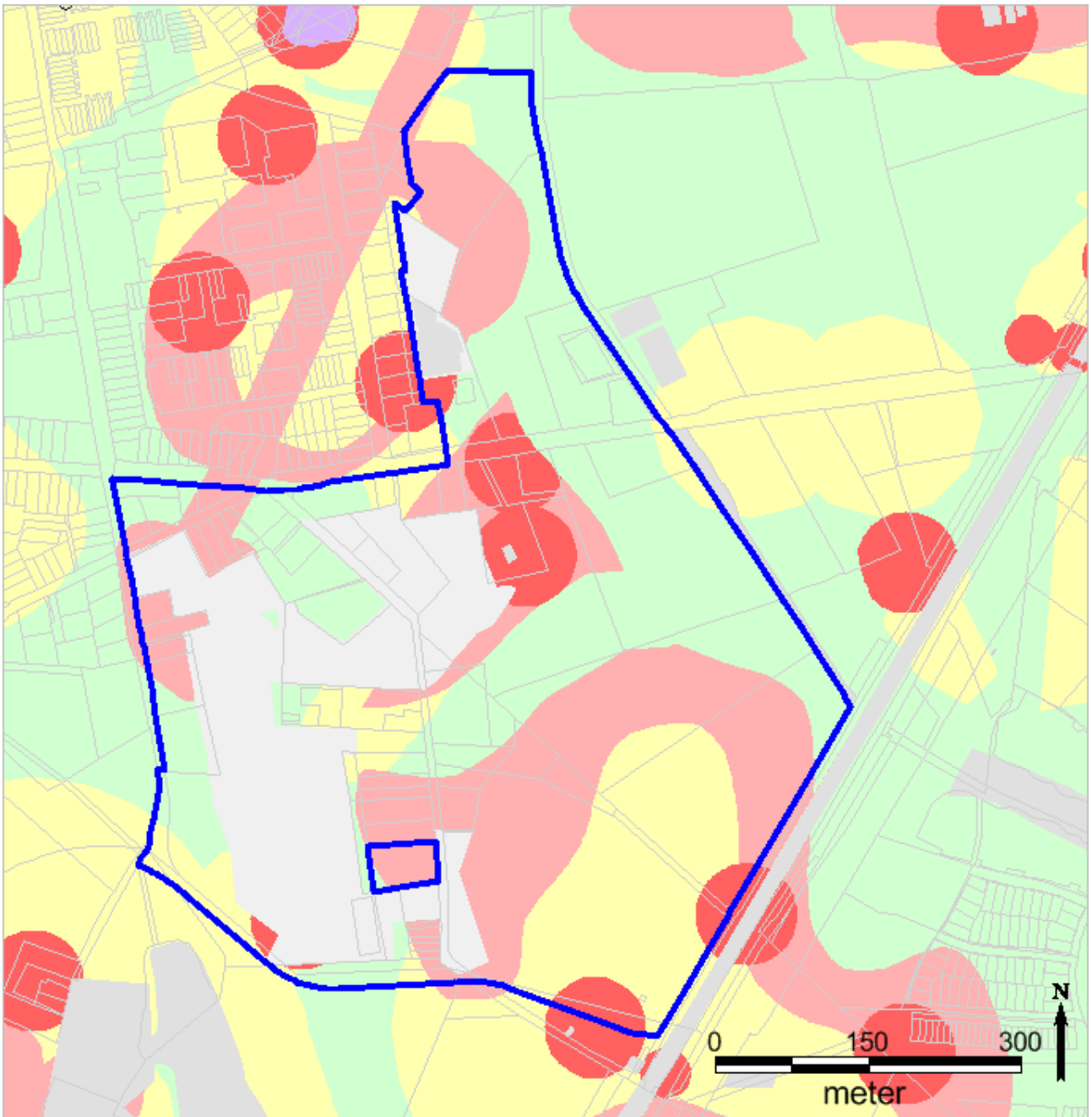

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2014 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

9 Bestemmingsplangebied Colmschate West

9.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden en oosten afgebakend door de Colmschaterstraatweg en de Leonard-Springerlaan. In het zuiden vormen de Oostriklaan, de Kannenburg en de spoorlijn Deventer-Bathmen de plangrens. Het westen wordt begrensd door de Siemelinksweg en door de Weg door Zuid-Salland.

9.2 Geomorfologie

Het noordelijke en het zuidelijke deel van het bestemmingsplangebied bevinden zich op twee van de hoge dekzandruggen, die behoren tot een dekzandcomplex dat zich in een lange keten uitstrekt richting Bathmen. De dekzandduinen, zijn afgedekt met een plaggendek. Het noordelijke duin bestaat tevens uit laatglaciale en/of vroegholocene duincomplexen en dekzandwelingen.

De hoger gelegen noordelijke en zuidelijke delen van het bestemmingsplangebied worden van elkaar gescheiden door een lager gelegen beekdallandschap. Hier bestaat de ondergrond uit een beekdalbodem met meanderruggen en –geulen. Op delen van het beekdallandschap grenzend aan de dekzandduin is een plaggendek ontwikkeld, doordat de ontginning van het landschap zich vanaf de dekzandduin gedeeltelijk heeft doorgezet in het beekdallandschap.

Een deel van de westelijke rand van het bestemmingsplangebied ligt in een dalrandlandschap. De bodem is hier opgebouwd uit overloop- en/of doorbraakgeulen. Het landschap is een onderdeel van een zone met door de IJssel ontstane overloop- en doorbraakgeulen. Deze strekt zich langs de westzijde van het bestemmingsplangebied uit richting het noordwesten.

9.3 Bodemkunde

Op de dekzandhoogtes in het bestemmingsplangebied zijn vooral van nature arme podzolen te vinden. Veel van deze bodems zijn bruikbaar gemaakt door stelselmatige bemesting. De dikte van de hier aanwezige plaggendekken wijst uit, dat de hoogste gronden in noorden en zuiden van het bestemmingsplangebied daarbij als eerste ontgonnen zijn: hier liggen enkeerdgronden. De ontginning heeft zich vervolgens doorgezet naar de omringende lager geleden landschappelijke delen. Daarbij zijn eerst de flanken van de ruggen ontgonnen (laarpodzolen), en later pas (vooral de hoogste) delen van het beekdallandschap (beekeerdgrond). In dit beekdallandschap is sprake van een sterk wisselende grondwaterstand, die het gebruik van de grond bemoeilijkt.

9.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 – 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

In het bestemmingsplangebied is op de dekzandduinen een klein aantal vondsten en sporen gedocumenteerd. Zo werd op de noordelijke dekzandduin in 1978 bij groot Douwel een losse vondst van ijzertijdaardewerk gedaan (project 1046). Ten oosten hiervan is in 1995 op dezelfde dekzandduin, maar buiten het bestemmingsplangebied, bij een booronderzoek op de Ulebelt vuursteen gevonden, wat wijst op activiteiten in het mesolithicum (project 160). Op de zuidelijke dekzandduin zijn diverse vondsten gedaan langs de oostelijke gebiedsgrens. Bij een veldverkenning in 1972 werden resten gevonden van de randzone van een ijzertijd nederzetting (project 74). Bij de Kannenburg werd in 1980 naast vondsten uit de Romeinse tijd ook aardewerk uit de ijzertijd gevonden (project 1126). Ten oosten hiervan zijn in 1972 op dezelfde dekzandduin

net buiten het bestemmingsplangebied scherven uit de Romeinse en ijzertijd aangetroffen (project 44). Vermoedelijk behoren de scherven toe aan een nederzetting, die iets zuidelijker of westelijker lag.

In het gebied ten zuiden van het bestemmingsplangebied, met een kleine overlapping met het uiterste zuiden van het bestemmingsplangebied, zijn diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd (o.a. project 92, 97, 206, 212, 217, 282, 1002 en 1045). De resultaten zijn talrijk. Samenvattend zijn hier voornamelijk sporen gevonden van bewoning uit de late bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd. Tot de sporen horen onder andere huizen, afvalkuilen, opslagstructuren en waterputten van meerdere woonerven. Een enkele kuil dateert uit het laat-neolithicum.

Middeleeuwen (450 - 1500) en nieuwe tijd (1500 - heden)

Sporen uit de middeleeuwen zijn tot op heden weinig in het bestemmingsplangebied aangetroffen. Op de zuidelijke dekzandduin zijn in 2004 bij werkzaamheden ten behoeve van de N348 resten gedocumenteerd van een boerenerf uit de volle middeleeuwen (project 255). Ten zuidwesten hiervan werd in het beekdallandschap een laatmiddeleeuwse sloot gevonden, die vermoedelijk behoorde tot het stelsel van landweren om de stad Deventer (project 209 & 215).

Op de zuidelijke dekzandduin zijn vooral op het verlengde van de hoge dekzandduin net buiten (ten zuiden van) het bestemmingsplangebied veel archeologische onderzoeken verricht die sporen opleverden uit de middeleeuwen en de nieuwe tijd (o.a. project 92, 97, 206, 212, 217, 254, 282, 1002 en 1045). Ten westen van de Scheg werden in 2002-2003 karrensporen vanaf de 13de eeuw na Chr. gedocumenteerd (project 217). Het kleine aantal middeleeuwse sporen duidt er in vergelijking met het grote aantal prehistorische sporen zeker niet op dat de dekzandduinen, waarop ook het bestemmingsplangebied gedeeltelijk is gelegen, in de middeleeuwen en nieuwe tijd niet intensief werden bewoond en gebruikt. De meeste archeologische onderzoeken vonden namelijk plaats op de hoogste delen van de dekzandduinen. Vanaf de middeleeuwen verschoof de bewoning echter veelal naar de randen en flanken van de dekzandduinen, waarna de hoge delen vooral als akker werden gebruikt. In de nieuwe tijd werden ook geleidelijk de beekdalen (gedeeltelijk) ontgonnen.

9.5 Historische elementen

In het bestemmingsplangebied kan een aantal historische elementen worden aangewezen. Dat betreft hoofdzakelijk historische boerderijen. Hieronder is een overzicht gegeven van alle boerderijen die in dit gebied gelegen zijn (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Groot Douwel	1399	800-1100	200
Klein Douwel	1399	800-1100	200
Steinvoorde-Kolkman	1399	800-1100	200
Blauwenoord	1399	1100-1500	200
Stormink	1399	1100-1500	200

<i>Tyink</i>	1520	1100-1500	200
<i>Barink(?)</i>	1399	1100-1500	200

Hoewel het aantal boerderijen klein is, is uit hun verspreiding op te maken dat de hoogste delen van de noordelijke dekzandduin samen met de direct aangrenzende hogere delen van het beekdallandschap in de volle en late middeleeuwen favoriet waren. Hier vond al tussen 800 en 1100 ontginning van het land plaats. Dit proces zette zich door naar de flanken van de dekzandrug, waarbij opvalt dat tussen 1100-1500 enkele boerderijen in de laagste delen van het beekdallandschap werden gebouwd (direct tussen de twee dekzandruggen in). Ondanks de laagte zal de grond hier door de aanwezigheid van rivier- en beekafzettingen vruchtbaar zijn geweest. Daarnaast was de overgang tussen de hoge akkerlanden en de lagere weidegronden een ideale vestigingslocatie. De boerderijen werden ook nog geflankeerd door hoge rivierduinen, die bescherming boden tegen directe overstromingen van de IJssel. Vanaf de late middeleeuwen werd dit gebied verder beschermd door dijken. In de nieuwe tijd werden delen van het aangrenzende beekdallandschap ontgonnen.

Tweede Wereldoorlog

In het bestemmingsplangebied zijn waarschijnlijk diverse restanten uit de Tweede Wereldoorlog aanwezig. In het noordwesten, noorden en midden van het gebied zijn loopgraven aangegeven met een versterkte boerderij. Ook zijn hier diverse Duitse artilleriestellingen bekend met in het noorden een flakstelling, die mogelijk sporen hebben nagelaten. In dit gebied is zeer zwaar gevochten, waardoor het belang van eventuele sporen groot is. De trefkans op sporen uit de Tweede Wereldoorlog is daarom relatief groot.

9.6 Archeologische verwachting

Zowel het noordelijke als zuidelijke deel van het bestemmingsplangebied zijn gelegen op hoge en droge landschappelijke delen (hoge dekzandruggen met een plaggendeek). Archeologische onderzoeken in de gemeente Deventer en daarbuiten hebben aangetoond, dat dergelijke locaties favoriet waren voor bewoning en ander landgebruik. Ook zijn archeologische sporen hier vaak goed bewaard gebleven door het aanwezige esdek. Om bovengenoemde redenen zijn de gebieden op de nieuwe verwachtingskaart uit 2013 een (deels) middelmatige en bovenal hoge archeologische verwachtingswaarde toegekend. Ook aangrenzende delen in het beekdallandschap, waar door ontginning een plaggendeek is gevormd, hebben een middelmatige tot hoge verwachting gekregen.

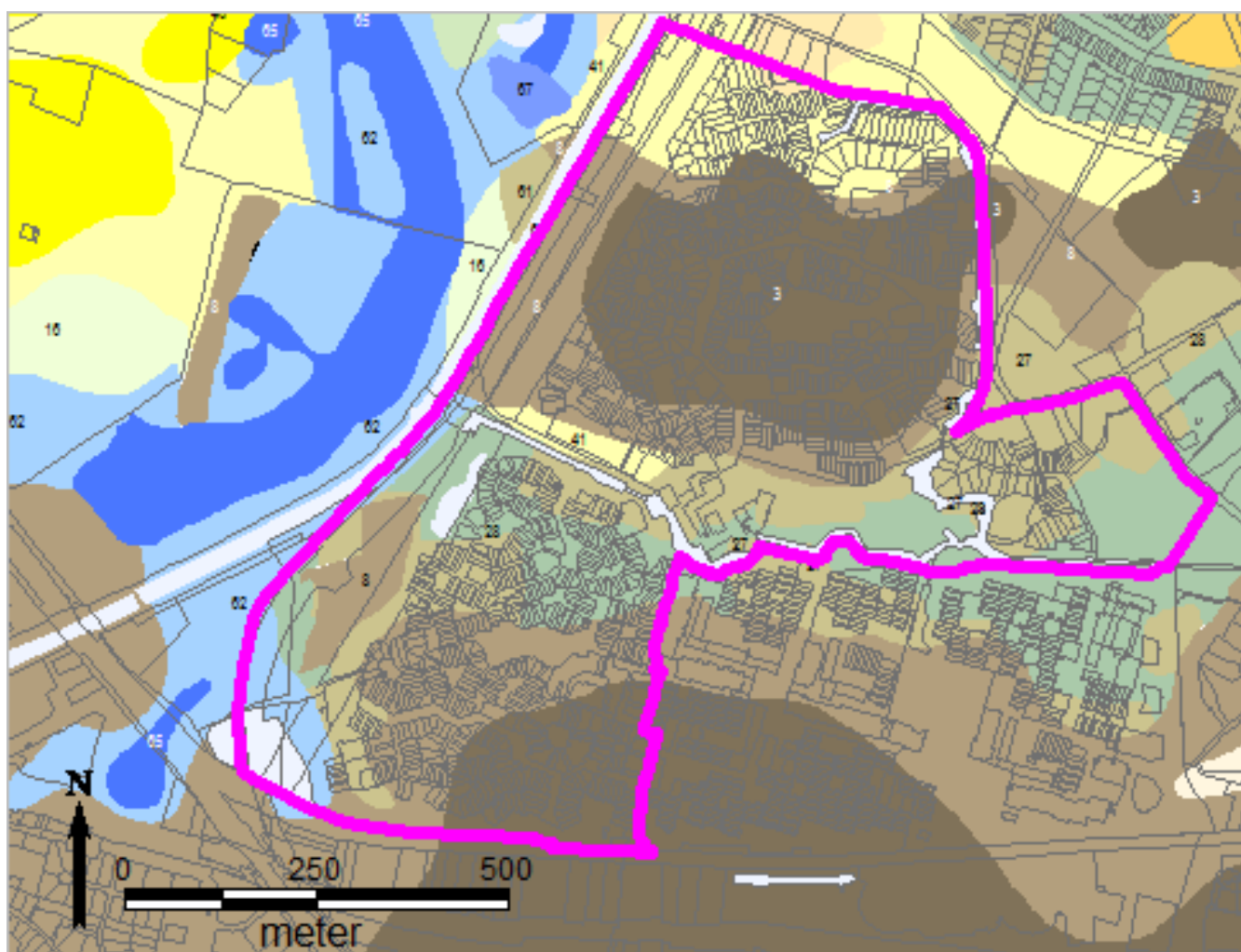
Op de dekzandruggen mogen sporen worden verwacht van bewoning en ander langdurig landgebruik daterend van het mesolithicum tot en met nieuwe tijd. Daarbij zijn sporen uit de prehistorie vermoedelijk vooral aanwezig op de hogere delen van de dekzandrug, terwijl sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zich veel eerder op de flank en randen van de dekzandrug en ook in het beekdallandschap bevinden. Dit hangt samen met de verschuiving van bewoning op de dekzandhoogtes in de laat-Romeinse tijd en vroege middeleeuwen, naar vol- en laatmiddeleeuwse bewoning op de randen en flanken van dekzandhoogtes. In de nieuwe tijd werden tevens de aangrenzende beekdalen ontgonnen en bewoond.

De aanwezigheid van archeologische sporen in de laagste delen van het beekdal is met oog op de bodemgesteldheid en de problematiek van grondgebruik niet aannemelijk. Vermoedelijk hebben IJsseldoorbraken het bestaande landschap (gedeeltelijk) opgerold. Het gevolg is dat eventuele prehistorische resten in de lage delen van het landschap waarschijnlijk verstoord en niet meer

aanwezig zijn. Deze gronden zijn daarom vooral een lage verwachting toegekend. Wel worden hier en ook op de dekzandhoogtes sporen verwacht van historische boerderijen uit de middeleeuwen en latere perioden. Ze maken deel uit van een aantal historische elementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd die op de archeologische verwachtingskaart zijn aangegeven en een hoge archeologische verwachtingswaarde zijn toegekend. In de boerderijbuffers worden sporen verwacht van de boerderijen, van eventuele oudere voorgangers en van erfstructuren.

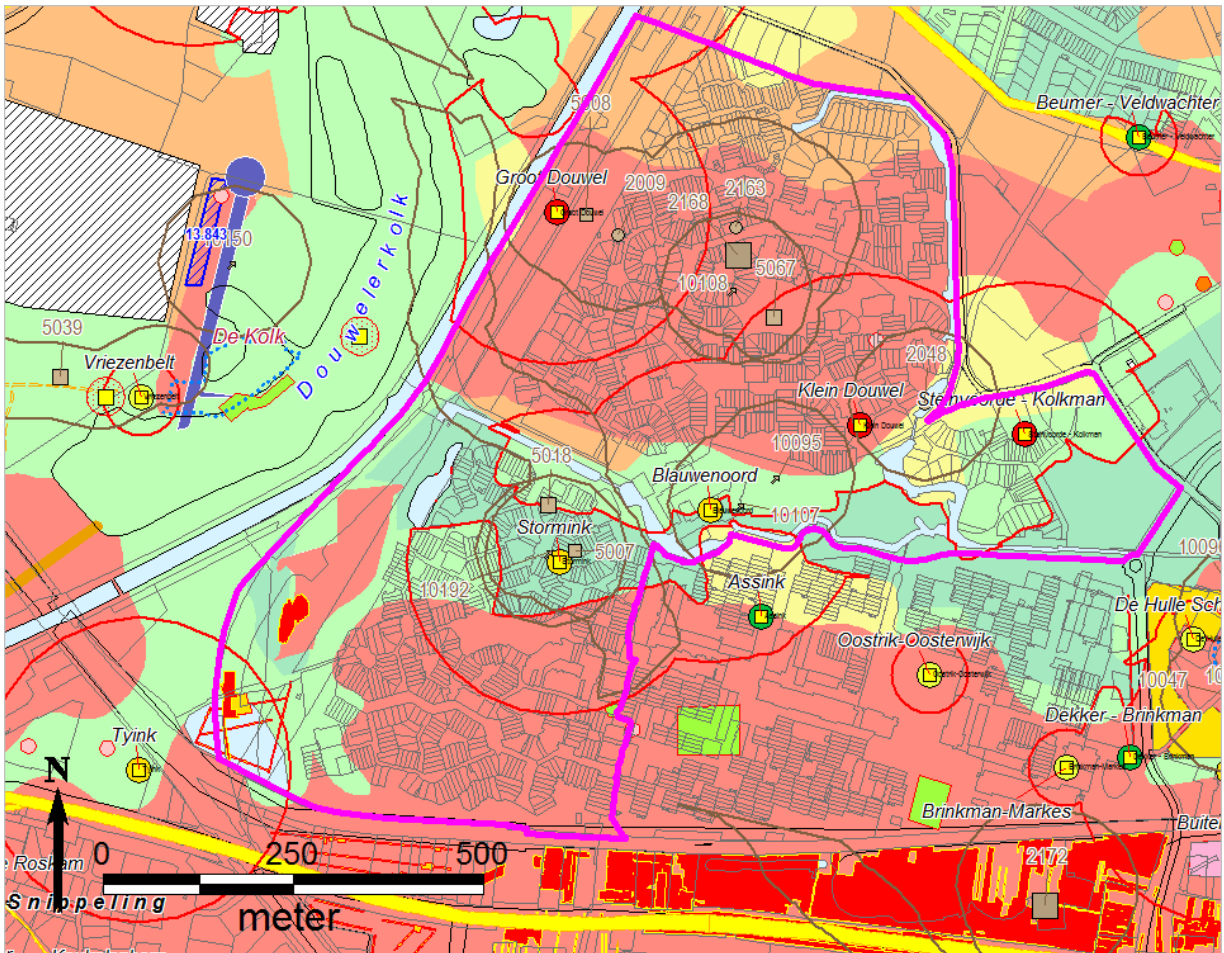
9.7 Archeologische waarden

In het gebied ten zuiden van het bestemmingsplangebied heeft in het verleden archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Op basis hiervan wordt ook het gebied langs de spoorlijn in het uiterste zuiden van het bestemmingsplangebied als een gebied van archeologische waarde beschouwd met vindplaatsen daterend tussen de ijzertijd en de laat Romeinse tijd (Colmschate Knoop West en Colmschate De Scheg).

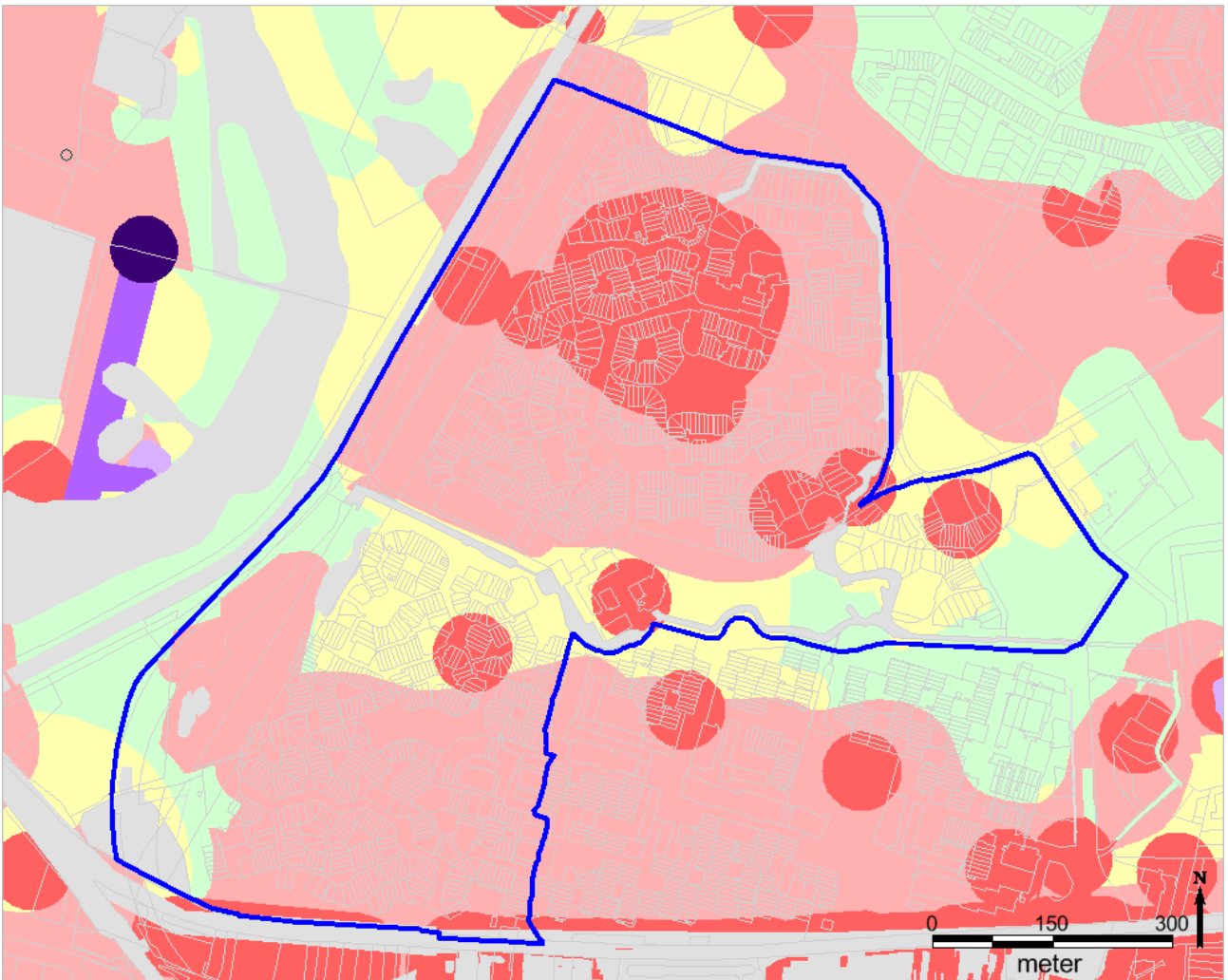

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2013 van de gemeente Deventer (zie legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

10 Bestemmingsplangebied Het Oostrik

10.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied grenst in het noorden en westen aan het bestemmingsplangebied Colmschate West. Het wordt in het oosten afgebakend door de Oostriklaan en in het zuiden door de spoorlijn Deventer-Bathmen.

10.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied is gelegen op de noordkant van één van de hoge dekzandruggen, die zich in een lange keten uitstrekken richting Bathmen. Het zuidelijke deel van het bestemmingsplangebied bevindt zich op een hoge dekzandduin met een plaggendeek. Deze gaat centraal in het gebied over in een lage dekzandduin met een plaggendeek. Het noorden en noordwesten van het bestemmingsgebied ligt in een lager gelegen beekdallandschap, dat het dekzandlandschap doorsnijdt. De bodem bestaat hier uit meanderruggen en –geulen. Op delen van het beekdallandschap grenzend aan de dekzandduin is echter een plaggendeek ontwikkeld, doordat de ontginning van de dekzandrug zich heeft uitgestrekt tot in het beekdallandschap.

10.3 Bodemkunde

Op de dekzandhoogtes in het bestemmingsplangebied zijn vooral van nature arme podzolen te vinden. In het gebied zijn veel van deze bodems bruikbaar gemaakt door stelselmatige bemesting. De dikte van de hier aanwezige plaggendecken wijst uit, dat de hogere gronden in het zuiden en midden van het bestemmingsplangebied daarbij als eerste ontgonnen zijn: hier liggen enkeerdgronden en mogelijk ook laarpodzolgronden.

Het dekzandlandschap van de gemeente Deventer wordt doorsneden door een veelvoud aan beekdallandschappen, zo ook in het bestemmingsplangebied. In het noorden van het bestemmingsplangebied ligt een beekerdgrond. Hier bemoeilijkte een sterk schommelende grondwaterspiegel het grondgebruik. Booronderzoeken ter hoogte van de Oostriklaan en de Oostrikweg hebben vastgesteld dat de bodem hier te nat was voor bewoning (project 218-219 en 234).

10.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

Het aantal vondsten dat in het bestemmingsplangebied is gedaan, is klein. Eén waarneming en een opgraving werden uitgevoerd op de westelijke gebiedsgrens. Hier zijn bij een veldverkenning in 1972 op een terrein verschillende resten van de randzone van een ijzertijdnederzetting aangetroffen (project 74). Bij de Kannenburg werd in 1980 naast vondsten uit de Romeinse tijd ook aardewerk uit de ijzertijd gevonden (project 1126). Ten oosten hiervan werden in 1972, bij het uitbreidingsplan "Oostrik" scherven uit de Romeinse en ijzertijd aangetroffen (project 44). Vermoedelijk behoren de scherven toe aan een nederzetting, die iets zuidelijker of westelijker lag.

In het oosten van het bestemmingsplangebied heeft in 2003 op de locatie Doornenburg kleinschalig archeologisch proefsleufonderzoek plaatsgevonden (project 234). Hieruit bleek dat de locatie tot ver in de late middeleeuwen te nat is geweest voor bewoning. Een tweetal

booronderzoeken aan de Oostrikweg, op het verlengde van de hoge dekzandduin net buiten het bestemmingsplangebied, leidden tot dezelfde bevindingen (project 218 en 219).

Buiten het bestemmingsplangebied zijn meer vondsten bekend. Op dezelfde dekzandduin zijn, direct ten zuiden van het gebied, diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd (o.a. project 92, 97, 206, 212, 217, 282, 1002 en 1045). De resultaten zijn talrijk. Samenvattend zijn hier voornamelijk sporen gevonden van bewoning uit de late bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd. Tot de sporen horen onder andere huizen, afvalkuilen, opslagstructuren en waterputten van meerdere woonerven. Een enkele kuil dateert uit het laat-neolithicum.

Middeleeuwen (450 – 1500) en Nieuwe tijd (1500 – heden)

Sporen uit de middeleeuwen zijn tot op heden vrijwel niet in het bestemmingsplangebied aangetroffen. Nabij de westrand werden in 1972 losse laatmiddeleeuwse scherven verzameld (project 44). Er zijn verder enkele losse vondsten bekend uit de opgravingen op het verlengde van de hoge dekzandduin ten zuiden van het bestemmingsplangebied (o.a. project 92, 97, 206, 212, 217, 254, 282, 1002 en 1045). In 2001 werd aan de Holterweg 20ste eeuws afval van boerderijen op de locatie gevonden (project 212). Ten westen van de Scheg werden in 2002-2003 karrensporen vanaf de 13de eeuw na Chr. gedocumenteerd (project 217). Het kleine aantal middeleeuwse sporen duidt er in vergelijking met het grote aantal prehistorische sporen zeker niet op, dat het bestemmingsplangebied in de middeleeuwen en nieuwe tijd niet intensief is bewoond en gebruikt. De meeste archeologische onderzoeken vonden namelijk plaats op de hoogste delen van de dekzandduinen. Vanaf de middeleeuwen verschoof de bewoning echter veelal naar de randen en flanken van de dekzandduinen, waarna de hoge delen vooral als akker werden gebruikt. In de nieuwe tijd werden ook geleidelijk de beekdalen gedeeltelijk ontgonnen.

10.5 Historische elementen

In het bestemmingsplangebied kan een aantal historische elementen worden aangewezen. Dat betreft hoofdzakelijk historische boerderijen. Hoewel het aantal boerderijen klein is, mag uit de verspreiding wellicht worden opgemaakt dat de hoogste delen van de beekdalen samen met de aangrenzende randen van dekzandduinen favoriet waren in de volle en late middeleeuwen. In de nieuwe tijd werden ook enkele boerderijen hoger op de dekzandduin gebouwd. Hieronder is een overzicht gegeven van alle boerderijen die in dit gebied gelegen zijn (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Assink	1832-1900	1700-1832	50
Oostrik-Oosterwijk	1399	1500-1700	50
Brinkman-Markes	1660	1500-1700	50
Dekker-Brinkman		1700-1832	50
<i>Stormink</i>	1399	1100-1500	200
<i>Steinvoorde-Kolkman</i>	1399	800-1100	200
<i>De Hulle School</i>	1601	1500-1700	50
<i>Buitenkamp</i>	1399	1100-1500	200

Tweede Wereldoorlog

In het bestemmingsplangebied is ook een aantal restanten uit de Tweede Wereldoorlog aan te wijzen. In de noordelijke en westelijke punt zijn enkele opstelplaatsen van geschut bekend, waarvan mogelijk resten in het bestemmingsplangebied bewaard zijn gebleven. Hier, maar ook in het zuiden is verder een loopgraaf aangegeven.

10.6 Archeologische verwachting

Het bestemmingsplangebied is grotendeels gelegen op een hoge en lage dekzandrug met een plaggendeek. Archeologische onderzoeken in de gemeente Deventer en daarbuiten hebben aangetoond, dat dergelijke locaties favoriet waren voor bewoning en ander landgebruik. Ook zijn archeologische sporen hier vaak goed bewaard gebleven door het aanwezige esdek. Om bovengenoemde redenen is de dekzandrug in het bestemmingsplangebied op de nieuwe verwachtingskaart uit 2013 een hoge verwachtingswaarde toegekend. Ook aangrenzende delen in het beekdallandschap, waar door ontginning een plaggendeek is gevormd, hebben een middelmatige tot hoge verwachting gekregen.

Op de dekzandrug mogen sporen worden verwacht van bewoning en ander langdurig landgebruik daterend van het mesolithicum tot en met nieuwe tijd. Daarbij zijn sporen uit de prehistorie vermoedelijk vooral aanwezig op de hogere delen van de dekzandrug, terwijl sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zich veel eerder op de flank en randen van de dekzandrug en mogelijk in het beekdallandschap bevinden. Dit hangt samen met de verschuiving van bewoning op de dekzandhoogtes in de laat-Romeinse tijd en vroege middeleeuwen, naar vol- en laatmiddeleeuwse bewoning op de randen en flanken van dekzandhoogtes. In de nieuwe tijd werden tevens de aangrenzende beekdalen ontgonnen en bewoond.

De aanwezigheid van archeologische sporen in de laagste delen van het beekdal is met oog op de bodemgesteldheid en de problematiek van grondgebruik niet aannemelijk. Op de verwachtingskaart zijn deze delen derhalve een lage verwachtingswaarde gegeven. Historische boerderijen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde. In de boerderijbuffers worden sporen verwacht van deze boerderijen, van eventuele oudere voorgangers en van bijbehorende erfstructuren.

10.7 Archeologische waarden

In het gebied ten zuiden van het bestemmingsplangebied heeft in het verleden archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Op basis hiervan wordt ook het gebied in het uiterste zuiden van het bestemmingsplangebied als een gebied van archeologische waarde beschouwd met vindplaatsen daterend tussen de ijzertijd en de laat Romeinsetijd (Colmschate De Scheg).

10.8 Actualisering van de beleidskaart

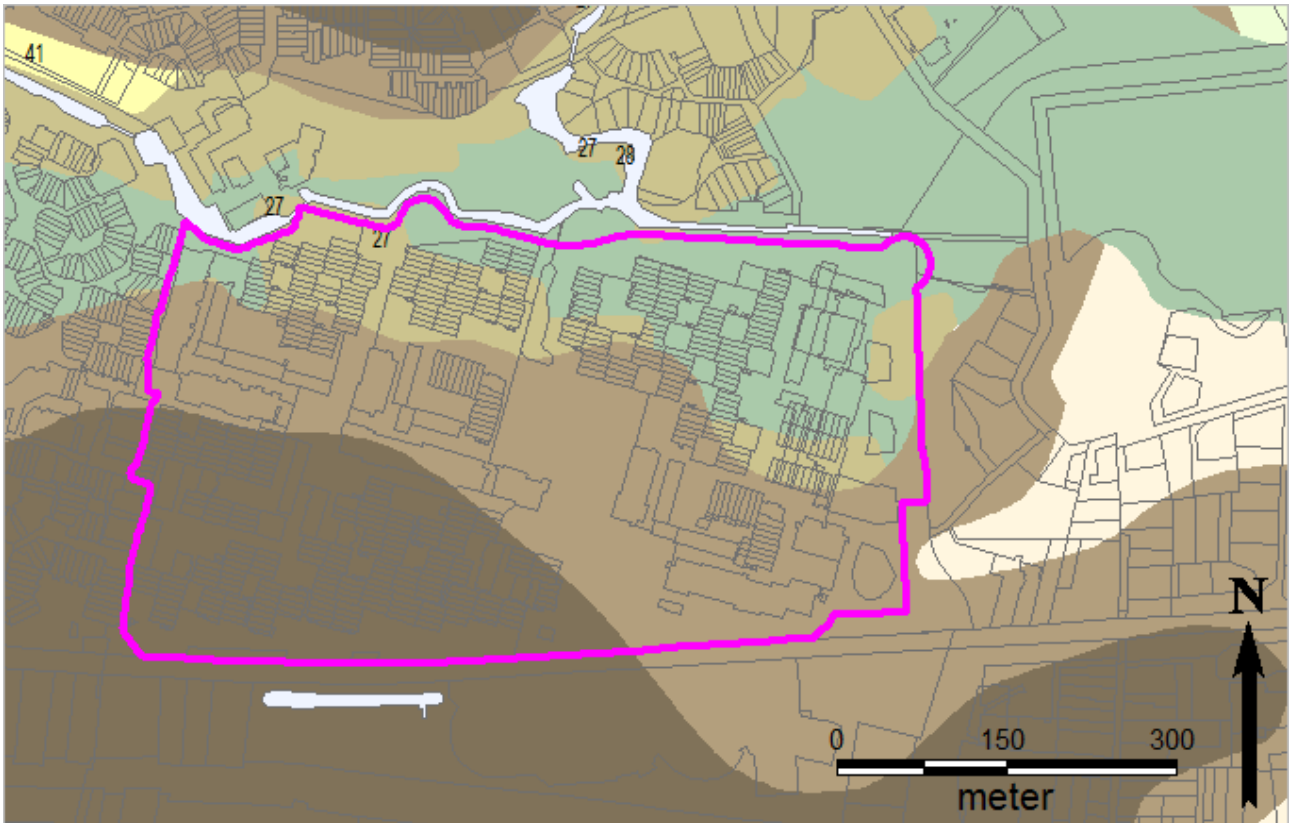
Aan de westkant van het bestemmingsplangebied heeft in het kader van de plannen voor ondertunneling van de Oostriklaan recentelijk archeologisch booronderzoek plaatsgevonden (project 531).²⁵ Op grond van de bevindingen in dit onderzoek is een deel van het onderzoeksgebied afgewaardeerd naar een lage verwachting. In het selectiebesluit is een deel van het onderzochte terrein afgewaardeerd van een beleidswaarde 3 naar een beleidswaarde 1.²⁶

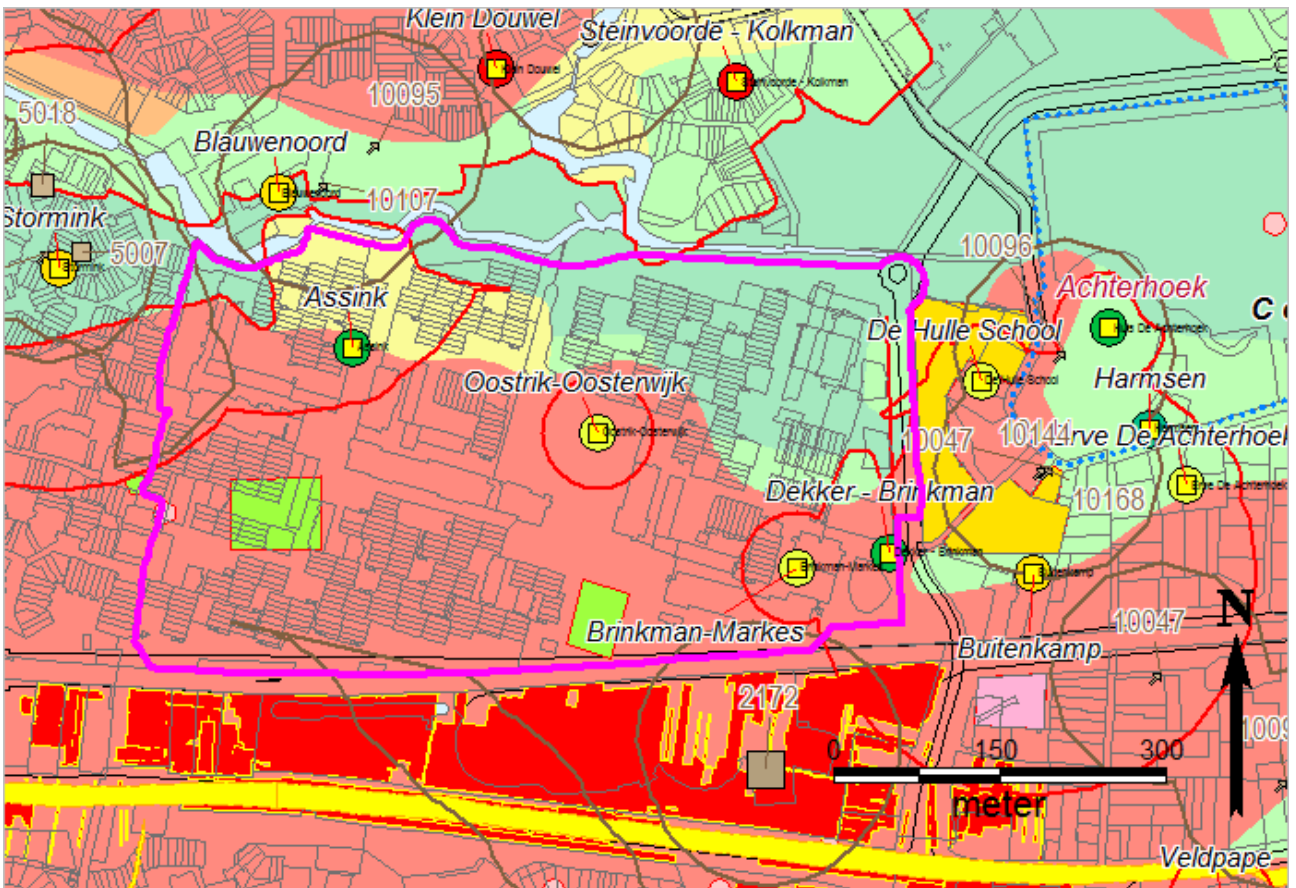
²⁵ Mittendorff, 2015.

²⁶ Vermeulen, 25-3-2016.

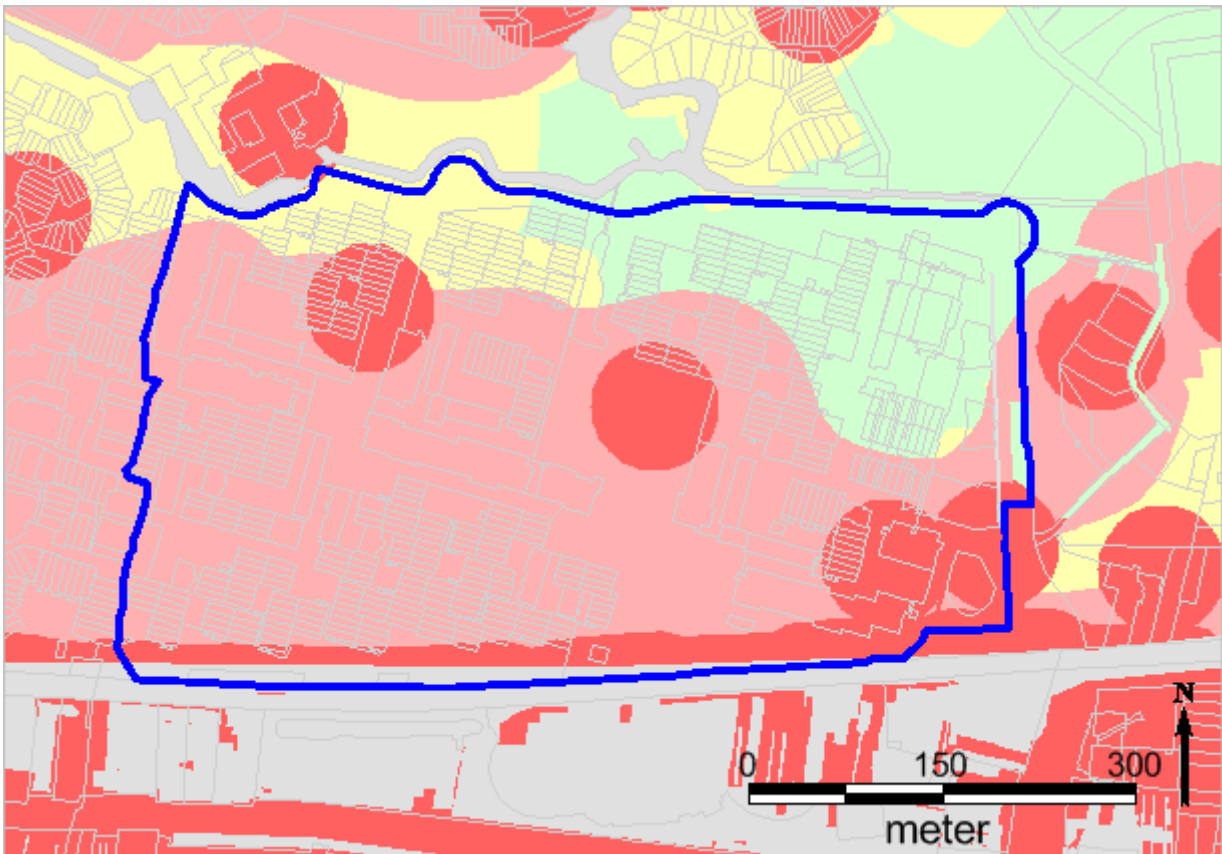

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

11 Bestemmingsplangebied Colmschate Zuid

11.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden afgebakend door de Holterweg en het Winkelhart van Colmschate. In het oosten vormen de Somervaart en de Huenderkolkweg de grens. De A1 en de Schipbeek vormen de zuidelijke bestemmingsplangrens. Het westen wordt afgebakend door de Siemelinksweg.

11.2 Geomorfologie

Het noordelijke en centrale deel van het bestemmingsplangebied bevinden zich in het dekzandlandschap. Hier liggen twee lage tot hoge dekzandduinen met een plaggendek, waarvan de noordelijke duin richting het oosten overgaat in een dekzandvlakte en een dekzandrug. De twee duinen maken onderdeel uit van een keten van dekzandruggen, die zich richting Bathmen uitstrekt. Ze worden aan de noord- en zuidzijde begrensd door lagere en nattere gronden van een beekdallandschap. Op de overgang van de dekzandhoogtes naar dit natte landschap bevindt zich vooral fluviaatle terrasrest met (oud) dekzand en een plaggendek. De laagst gelegen gronden in het beekdallandschap betreffen beekdalbodems met meanderruggen, –geulen. Ook hier is op kleine delen, die direct aan het fluviaatle terrasrest grenzen, een plaggendek ontwikkeld. De ontginning van het landschap heeft zich hier vanaf de dekzandhoogtes gedeeltelijk doorgezet in het beekdallandschap.

11.3 Bodemkunde

In een flink deel van het dekzandlandschap wordt de ondergrond gevormd door van nature arme podzolen. Veel van deze bodems zijn in het verleden bruikbaar gemaakt door stelselmatige bemesting. De dikte van aanwezige plaggendekken toont aan dat de hogere gronden in het noordwesten en centrale deel van het bestemmingsplangebied als eerste ontgonnen zijn: hier liggen enkeerdgronden. De ontginning heeft zich vervolgens doorgezet naar de omringende lager geleden landschappelijke delen. Daarbij zijn eerst de flanken van de ruggen ontgonnen (laar- en veldpodzolen), en later ook vooral de hoogste delen van het beekdallandschap (beekeerdgrond). Plaatselijk is in het beekdallandschap een dun plaggendek ontstaan. Hier werd grondgebruik echter in de regel bemoeilijkt door een sterk schommelende waterspiegel. Datzelfde was mogelijk van toepassing in het zuiden van het bestemmingsplangebied, waar een poldervaaggrond is gevormd. Deze kalk- en slibrijke bodems kenden wel een hoge bodemvruchtbaarheid maar waren voor bewoning minder geschikt.

11.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie (8800 - 12 v. Chr.) en Romeinse tijd (12 v. Chr.-450 na Chr.)

In het bestemmingsplangebied zijn vooral op de hogere landschappelijke delen veel archeologische onderzoeken uitgevoerd. Hierdoor is op de noordelijke en centrale dekzandruggen de afgelopen decennia een grote hoeveelheid aan prehistorische sporen aangetroffen. Het gaat om nederzettingssporen, zoals boerderijen, schuren, afvalkuilen en waterputten, en in mindere mate om andere sporen zoals grafvelden. De oudste sporen stammen uit het meso- en neolithicum (project 146 en 335) en uit de Bronstijd (project 5, 149 en 335). Er zijn overwegend nederzettingssporen uit de IJzertijd en Romeinse tijd gedocumenteerd (project 91-92, 114, 146,

137, 151, 241, 245, 265 en 335). In mindere mate zijn grafvelden uit deze perioden bekend (project 5, 122 en 265).

Middeleeuwen (450 – 1500) en Nieuwe tijd (1500 – heden)

Sporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd zijn eveneens diverse malen aangetroffen. In het uiterste noorden van het gebied werden vondsten geborgen uit de Tweede Wereldoorlog. Langs de westrand van het bestemmingsplangebied hebben op de dekzandhoogtes verder verschillende archeologische onderzoeken plaatsgevonden. Hier zijn ondermeer in 2004 en 2005-2006 aardewerk en bewoningssporen van mogelijke Merovingische en volmiddeleeuwse erven gevonden (project 245 en 265) en werden in 2010-2012 de middeleeuwse fasen van het boerenerf Vorink opgegraven (project 336). Op de centraal in het gebied gelegen dekzandrug zijn in 1996 een schaapskooi en hoofdgebouwen van het middeleeuws erf groot Swormink blootgelegd (project 152). In 1994 werd in het beekdallandschap ten zuiden van deze dekzandrug de Swormertoren opgegraven (project 153). Dit was één van de versterkingen in de landweer, die langs de Schipbeek liep. Het terrein is door de RCE aangewezen als 'terrein van hoge archeologische waarde' (Monumentnr. 13.841).

Bij archeologisch onderzoek onder en langs de Holterwegweg zijn sporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd gevonden.²⁷ Onder vrijwel het gehele onderzochte tracé van de Holterweg werd een dik karrensporenpakket waargenomen, waarvan de oudste teruggaan tot de 13de eeuw. Naast de sporen van de weg werden ook sporen van de bermgreppels en van secundaire wegen opgegraven, zoals de oude Blauwenoordsweg.

Vanaf de 16de eeuw werd de Holterweg begrensd door een noordelijke bermgreppel en vanaf de 18de eeuw door een zuidelijke bermgreppel, zodat het verkeer op de weg bleef rijden en niet meer door de randzones van de weg. In de 19de eeuw kwam de plaats van de weg door de bestrating definitief vast te liggen.

11.5 Historische elementen

In het bestemmingsplangebied is een aantal historische elementen aan te wijzen. Door de zuidzijde van het gebied liep – grotendeels parallel aan en ten noorden van de Schipbeek – de Sallandse landweer. Over het algemeen zijn tracés van landweren slechts gedeeltelijk met zekerheid vast te stellen. Hiervoor worden historische kaarten en resten in het hedendaagse landschap gebruikt. Op deze wijze is het tracé van de Overijsselse landweer (dat op veel historische kaarten is afgebeeld) in het bestemmingsplangebied met relatief grote zekerheid te reconstrueren.²⁸ Het tracé is daarom als dusdanig op de verwachtingskaart weergegeven.

In het bestemmingsplangebied is verder een aantal historische gebouwen bekend. In het noorden stond vanaf 1842 een Nederlands Hervormde kerk. De oude begraafplaats ten zuiden van de kerk werd omstreeks 1830 aangelegd. In het oosten lagen landerijen van Buitenplaats De Bannink, die werd gebouwd in 1749. Verspreid door het bestemmingsplangebied zijn verder de volgende historische boerderijen aan te wijzen (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

---

²⁷ Hermsen & Haveman, 2009.

²⁸ Brokamp, 2013.

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Veldpape	1660	1500-1700	50
Brinkman	1854	1832-1900	geen
De Heerlijkheid	1893	1832-1900	geen
De Lang	1807	1700-1832	50
Siemelink	1399	800-1100	200
Barink/Vorink		800-1100	200
Roessink	1399	800-1100	200
De Rodendijk-Smeenk		1500-1700	50
Keizer/Bramelerhuis-Ottenplaats		1700-1832	50
Klein-Swormink		800-1100	200
Groot-Swormink		1100-1500	200
Swormentoren		1100-1500	50
<i>Rattink</i>		1100-1500	200
<i>Hennink/Vennink</i>		800-1100	200

Over het algemeen vond bewoning tot in de middeleeuwen vaak plaats op de dekzandhoogtes. In latere perioden verschoof de bewoning naar de randen van de dekzandhoogtes en werden de hoogste delen in gebruik genomen als akkerland. Dit proces is goed zichtbaar in het bestemmingsplangebied. Tussen 800 en 1100 werden vier boerderijen gebouwd op zowel de rand van de dekzandruggen als op de overgang van het fluviaatle terrasrest naar het beekdal (steeds dichtbij de rand van de rug). Het is opvallend dat de boerderijen in de middeleeuwen en nieuwe tijd steeds op dezelfde locaties werden gesticht. Vanuit deze boerderijen is het lager gelegen (dekzand)landschap wel steeds verder ontgonnen.

Tweede Wereldoorlog

In het bestemmingsplangebied is een aantal restanten uit de Tweede Wereldoorlog bekend. Centraal door het gebied is van noord naar zuid een tweetal loopgraven aangegeven met twee versterkte boerderijen. In dit gebied is tijdens de bevrijding zwaar gevochten. Hiervan zijn mogelijk nog resten in het bestemmingsplangebied bewaard gebleven.

11.6 Archeologische verwachting

Het bestemmingsplangebied is gedeeltelijk gelegen op hoge dekzandgronden en -ruggen. Archeologische onderzoeken in de gemeente Deventer en daarbuiten hebben aangetoond, dat deze locaties favoriet waren voor bewoning en ander landgebruik. Hier zijn archeologische sporen ook vaak goed bewaard gebleven door het esdek. Om bovengenoemde redenen zijn de hoger gelegen gronden in het bestemmingsplangebied op de nieuwe verwachtingskaart uit 2013 een

hoge verwachtingswaarde toegekend. Hier mogen sporen worden verwacht van bewoning en ander langdurig landgebruik daterend van het mesolithicum tot en met nieuwe tijd. Daarbij zijn sporen uit de prehistorie vermoedelijk vooral aanwezig op de hogere delen van de dekzandrug, terwijl sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zich veel eerder op de flank en randen van de dekzandrug en ook in het beekdallandschap bevinden. Dit hangt samen met de verschuiving van bewoning op de dekzandhoogtes in de laat-Romeinse tijd en vroege middeleeuwen, naar vol- en laatmiddeleeuwse bewoning op de randen en flanken van dekzandhoogtes. In de nieuwe tijd werden tevens de aangrenzende beekdalen ontgonnen (en mogelijk ook bewoond).

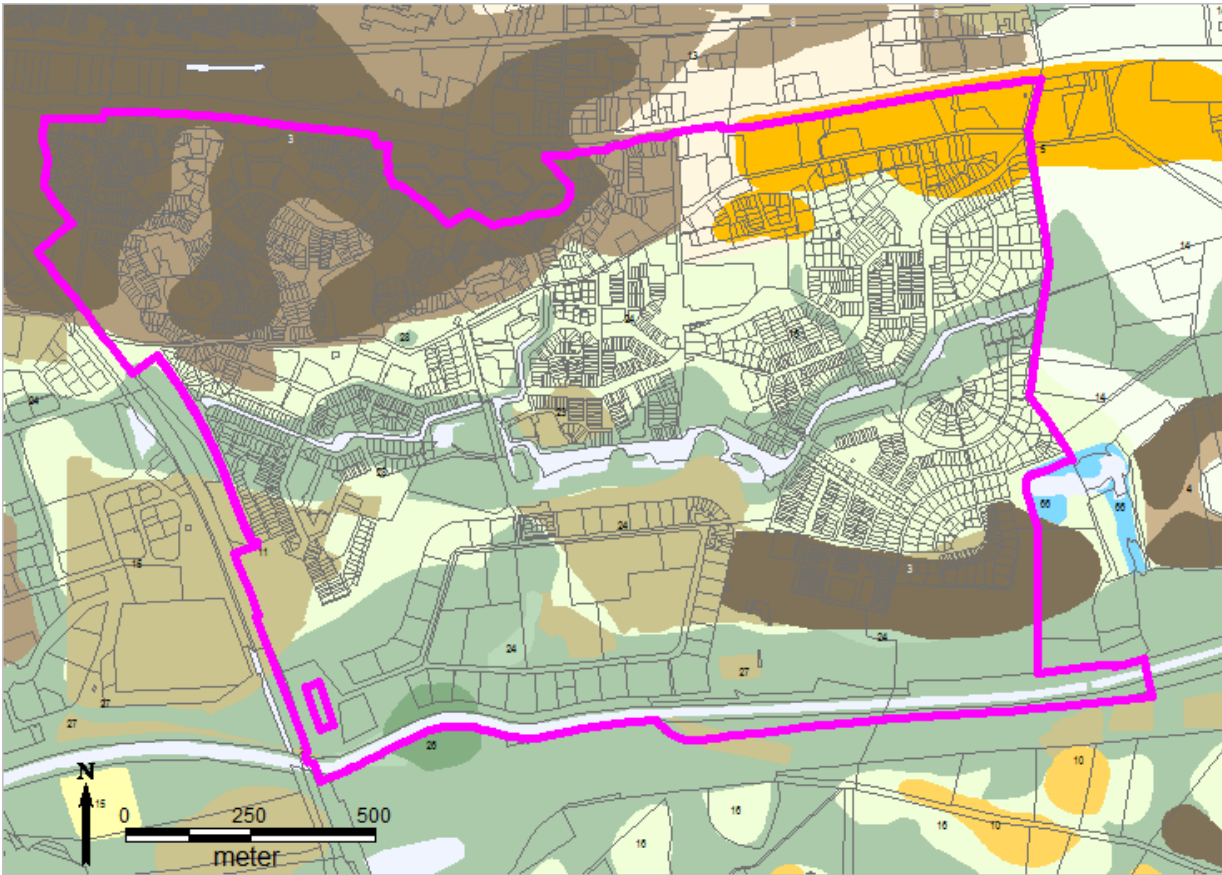
In de lagere natte gronden van het beekdallandschap is de aanwezigheid van archeologische sporen met oog op de bodemgesteldheid en de problematiek van grondgebruik niet aannemelijk. Mogelijk heeft de activiteit van lokale beken het landschap (gedeeltelijk) opgerold, waardoor eventuele prehistorische resten verstoord zijn en niet meer aanwezig. Het beekdallandschap heeft daarom samen met grote delen van de aangrenzende flanken van de dekzandruggen een lage verwachting gekregen. Wel worden hier en ook op de dekzandhoogtes sporen verwacht van historische boerderijen. Ze maken deel uit van een aantal historische elementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd die op de archeologische verwachtingskaart zijn aangegeven en een hoge archeologische verwachtingswaarde zijn toegekend. Tot deze elementen behoren de Swormertoren, de Sallandse landweer en de boerderijbuffers, waarin sporen worden verwacht van boerderijen, oudere voorgangers en erfstructuren. Ook het terrein van de hervormde kerk met de oude begraafplaats kent een hoge archeologische verwachting. Het bestemmingsplangebied kent ook een verwachting voor resten uit de Tweede Wereldoorlog.

Delen van het bestemmingsplangebied zijn tot onder het archeologische niveau vergraven. In deze gebieden is geen archeologische verwachting meer.

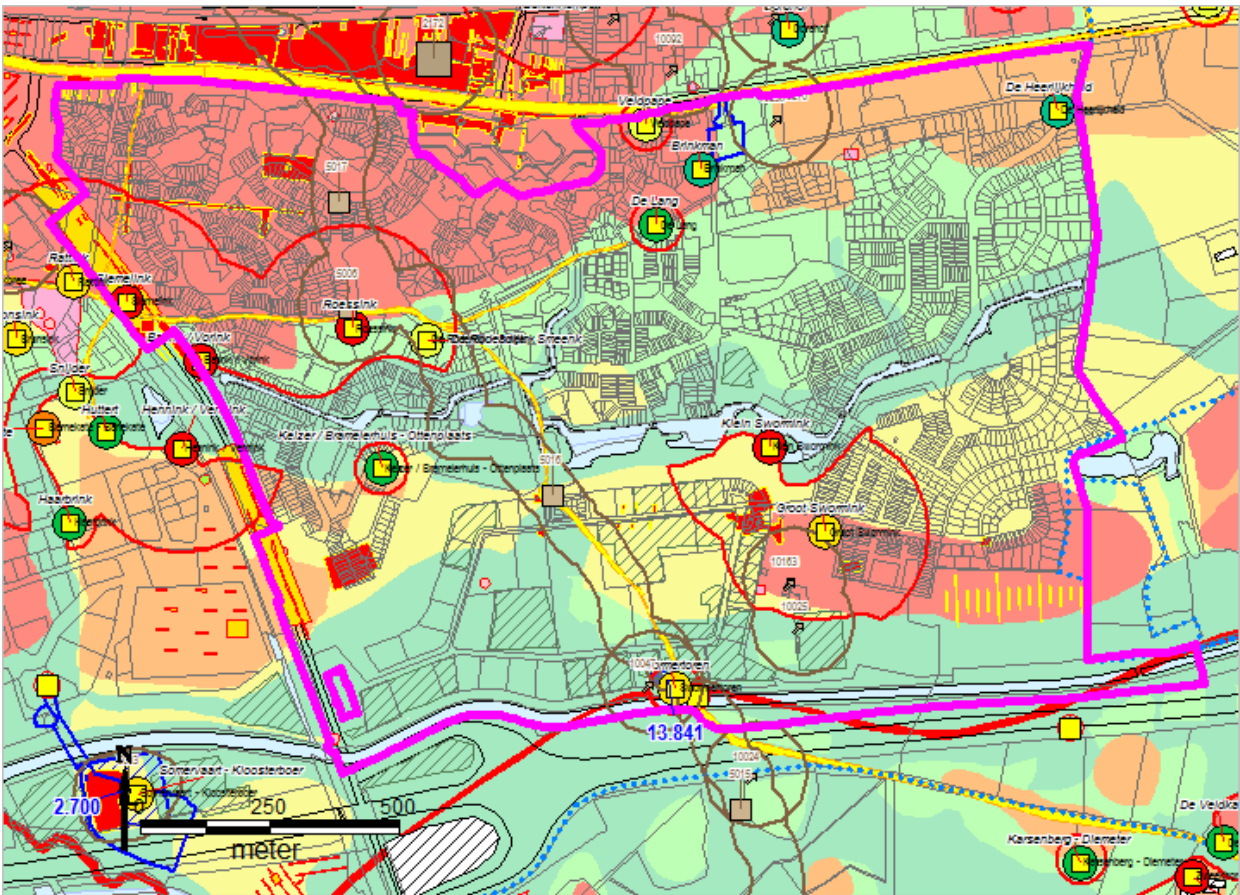
11.7 Archeologische waarden

In het bestemmingsplangebied heeft al veel archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Op basis hiervan worden enkele terreinen in het bestemmingsplangebied als gebieden van archeologische waarde beschouwd. In het noorden van het bestemmingsplangebied betreft dit het terrein van de aaneengesloten vindplaatsen van het gebied De Scheg. In het noordwesten van het bestemmingsplangebied ligt een klein deel van de vindplaats Colmschate Knoop West. In het westen van het plangebied ligt een bufferzone van de vindplaats van het middeleeuwse erd Vorink. Ten zuiden hiervan, eveneens op de westgrens van het bestemmingsplangebied, ligt een de vindplaats uit de bronstijd/ijzertijd onder Siemelinksweg, De vindplaats is groter dan tot nu toe onderzocht en heeft daarom een buffer. In het zuidwesten ligt een grafveld uit de Romeinse tijd.

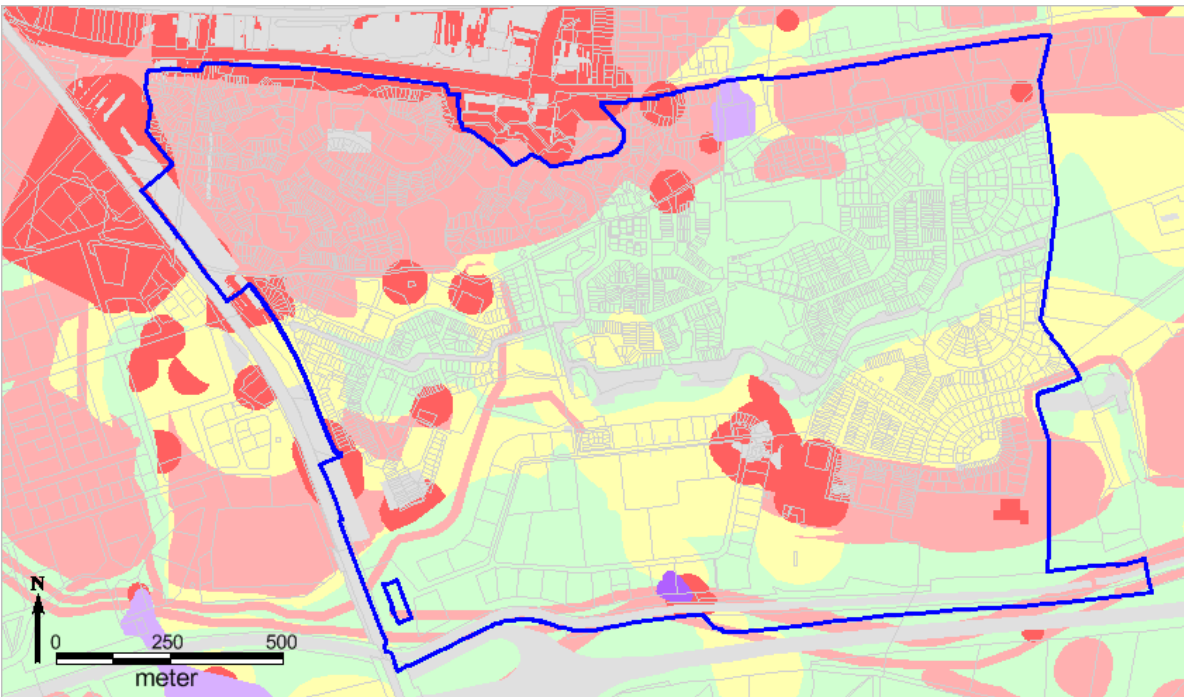
Centraal in het zuidelijke deel van het bestemmingsplangebied liggen de terreinen met archeologische waarden van Sworminkslanden (erf uit de ijzertijd waarvan alleen het hoofdgebouw is opgegraven) en van een voorganger van het erf Klein Swormink. In het zuidoosten van het bestemmingsplangebied liggen de drie kleine prehistorische vindplaatsen van het Essenerveld.

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2013 van de gemeente Deventer (zie voor legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

12 Bestemmingsplangebied Bathmen

12.1 Afbakening van het gebied

Het bestemmingsplangebied wordt in het noorden grotendeels begrensd door de spoorlijn Deventer-Bathmen. In het oosten vormt de Looënkweg de grens van het gebied, in het westen het Noorderenpad en de Vogelzangsteeg. Aan de zuidzijde wordt het gebied afgebakend door de Schipbeek.

12.2 Geomorfologie

Het bestemmingsplangebied is grotendeels gelegen in het dekzandlandschap. Het bevindt zich op de oostzijde van de Bathmense Enk: een hoge dekzandduin met een plaggendek, die zich naar het oosten uitstrekt. In het bestemmingsplangebied gaat deze dekzandduin grotendeels over in fluviaatle terrastest met (oud) dekzand en veelal een dun plaggendek. Het wordt in het zuiden geflankeerd door de Schipbeek en aan alle zijden omsloten door een beekdallandschap met meanderruggen en –geulen. Dit beekdallandschap ligt nog net in het noorden en oosten van het bestemmingsplangebied. Hier (in het noordelijke deel) zijn binnen het bestemmingsplangebied tevens enkele landschappelijke verhogingen van dekzandwellingen en lage dekzandduinen gelegen.

12.3 Bodemkunde

Een groot deel van de bodem van het bestemmingsplangebied is in verband met bebouwing niet geclassificeerd. Vermoedelijk bestaat de bodem hier uit podzolbodems, die ook op andere dekzandhoogtes in de gemeente te vinden zijn. Het westelijke deel van het bestemmingsplangebied is op de bodemkaart²⁹ van Stiboka geclassificeerd als enkeerdgrond of laarpodzolgrond en in het oosten liggen enkeerdgrond en veldpodzolgrond. Het noorden van het bestemmingsplangebied bevindt zich op een andere bodemsoort. Hier ligt in het laaggelegen beekdallandschap beekerdgrond. Kenmerkend hiervoor is de sterk wisselende grondwaterstand, die exploitatie van of bewoning op de gronden bemoeilijkt.

12.4 Archeologische elementen

Hieronder wordt per tijdsperiode aangegeven welke archeologische sporen en vondsten bekend zijn in het bestemmingsplangebied.

Prehistorie en Romeinse tijd (8800 – 450 na Chr.)

Op de Bathmense Enk hebben zowel binnen als buiten het bestemmingsplangebied diverse archeologische onderzoeken plaatsgevonden. De onderzoeksresultaten wijzen uit, dat op de Enk waarschijnlijk sporen uit alle prehistorische perioden aanwezig zijn. De nadruk ligt daarbij op de ijzertijd en Romeinse tijd. Zo zijn in 1995-1996 aan de Bergakker sporen gevonden van een Romeinse nederzetting, waar ook brons- en ijzer werd bewerkt (project 1153 en 1155). In 2008 werden bij definitief onderzoek op de Bathmense Enk sporen en vondsten van enkele woonerven uit de ijzertijd en Romeinse tijd gevonden (project 334). Ook op het zuidelijke deel van de Bathmense Enk zijn sporen uit de ijzertijd gedocumenteerd (project 1190). In 2004 werden verder langs de Deventerweg sporen uit ijzertijd en Romeinse tijd aangetroffen, waarvan de Romeinse

---

²⁹ Stiboka 1979.

sporen waarschijnlijk behoren tot dezelfde nederzetting als de sporen die in 1995-1996 aan de Bergakker zijn aangetroffen (project 1195). In het westen en direct ten oosten van het bestemmingsplangebied zijn door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed twee ‘terreinen van hoge archeologische waarde’ aangewezen. Het betreft terrein Nijendijk (Monumentnr. 13.840), waar mogelijk een nederzetting uit de ijzertijd lag en de “Bathmense Enk” (monumentnr. 13.839), waar sporen van bewoning in de ijzertijd en Romeinse tijd verwacht worden.

Middeleeuwen (450 - 1500) en Nieuwe tijd (1500 - heden)

Over het ontstaan van de dorpskern van Bathmen is archeologisch weinig bekend. In historische bronnen staat Bathmen in 1206 vermeld als zelfstandige parochie met een eigen kerk. Tijdens de restauratie in 1976 werden (ook) buiten de kerk begravingen ontdekt, waaruit blijkt dat delen van het grafveld nog aanwezig zijn om de kerk.

In het bestemmingsplangebied zijn op diverse locaties sporen uit de middeleeuwen en nieuwe tijd gevonden. In 1996 werden op het zuidelijke deel van de Enk sporen van een middeleeuwse nederzetting aangetroffen (project 1190) en is aan de Dorpsstraat een laatmiddeleeuwse boerderijplattegrond waargenomen (project 1161). In 2005 zijn naast de kerk laatmiddeleeuwse bewoningsporen gevonden ter hoogte van de Dorpsschool (project 263). Van 1996 tot en met 2003 heeft de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN) waarnemingen gedaan op de lagere delen van de Bathmense Enk, waarbij aan de Walnotenhof een drenkplaats voor vee uit de nieuwe tijd werd aangetroffen (project 1168).

12.5 Historische elementen

In het bestemmingsplangebied liggen diverse historische elementen. Het betreft allereerst de kerk, waarvan het huidige koor en de toren dateren uit de 15de eeuw. Vermoedelijk is het dorp daarvoor ontstaan uit een aantal verspreide erven, die uitgroeiden tot een dorp rond de kerk. In de omgeving van de kerk bestaan aanwijzingen voor de aanwezigheid van erven vanaf de 11de/12de eeuw, maar het is onduidelijk of de kerk en boerderijen in het gebied rond de kerk ouder zijn. Daarom zijn de dorpskern, de zone van 150 m rond de kerk en de zones langs de Brink, Dorpsstraat en Deventerweg, belangrijke archeologische zones in Bathmen. Ten noorden van de kerk stond vanaf de 19de eeuw de pastorie, waarvan de eerste vermelding te vinden is op de kadastrale kaart uit 1832.

Door de zuidzijde van het gebied liep – grotendeels parallel aan en ten noorden van de Schipbeek – de Sallandse landweer. Over het algemeen zijn tracés van landweren slechts gedeeltelijk met zekerheid vast te stellen. Hiervoor worden historische kaarten en resten in het hedendaagse landschap gebruikt. Op deze wijze is het tracé van de Sallandse landweer (die op veel historische kaarten is afgebeeld) in het bestemmingsplangebied met grote zekerheid te reconstrueren.³⁰ Het tracé is daarom als dusdanig op de verwachtingskaart weergegeven.

In het bestemmingsplangebied lagen verder veel historische boerderijen. Hieronder is een overzicht gegeven van alle boerderijen die in dit gebied gelegen zijn (boerderijen waarvan alleen de buffer in het bestemmingsplangebied ligt, zijn cursief gedrukt):

---

³⁰ Brokamp 2013.

Naam Boerderij	Eerste vermelding	Fase	Buffer
Bielderman	1698	1500-1700	50
Alferink/Lenderink	15 ^e eeuw	800-1500	200
Rietman	1520	1100-1500	200
Braakman	1830	1500-1832	50
Den Pot	1830	1100-1500	200
Veldkamp	1830	1500-1832	50
Barnecate	1830	1500-1832	50
Boerendans	1830	800-1500	200
Beugink	1520	800-1500	200
Boevink	15 ^e eeuw	800-1100	200
Elferink	15 ^e eeuw	800-1500	200
Telderhuis	1830	1500-1832	50
De Uutvlog	1505	1500-1700	200
De Vogel	1750	1700-1832	50
Plasman	1730	1700-1832	50
Het Klaverblad	onbekend	-	-
Het Roode Hart	onbekend	-	-
Zonder naam	onbekend	1500-1832	50
Zonder naam	onbekend	1500-1832	50
Zonder naam	onbekend	1500-1832	50
Zonder naam	onbekend	1500-1832	50
Zonder naam	onbekend	1700-1832	50
Zonder naam	onbekend	1700-1832	50
Zonder naam	onbekend	1700-1832	50
Zonder naam	onbekend	1700-1832	50
Zonder naam	onbekend	-	-
<i>Kijk in de Beek</i>	onbekend	1500-1832	50
<i>Woertman</i>	1583	800-1598	200

In het algemeen vond bewoning tot in de middeleeuwen vaak plaats bovenop de dekzandhoogtes. In latere perioden verschoof de bewoning naar de randen hiervan en werden de hoogste delen in gebruik genomen als akkerland. Daarnaast werden vooral in de nieuwe tijd nieuwe boerderijen gesticht op nieuwe ruggen, waarbij de grotere dekzandruggen die niet aan een beekdal lagen en de kleinere dekzandkoppen aan beekdalen het meest in trek waren. Deze waren na de grotere dekzandeilanden aan de beekdalen het meest geschikt voor agrarische doeleinden.³¹ Beide bewoningsprocessen zijn zichtbaar in Bathmen. Uit de verspreiding van boerderijen in het gebied blijkt duidelijk, dat de Bathmense Enk tot aan de 18de eeuw een favoriete bewoningslocatie bleef. Tot deze tijd werden alle nieuwe boerderijen bovenop de dekzandrug gebouwd. Pas vanaf de 18de eeuw is de verschuiving zichtbaar in het bewoningspatroon. Veel nieuwe boerderijen werden toen gebouwd in de lager gelegen landschappelijke delen: de aangrenzende beekdaldelen, de randen van de dekzandrug, of op kleinere landschappelijke kopjes nabij de dekzandrug. Hiertoe behoren ook vrijwel alle boerderijen, waarvan de naam onbekend is.

Tweede Wereldoorlog

In het bestemmingsplangebied is een enkel element uit de Tweede Wereldoorlog bekend. Het betreft een artilleriepositie van de geallieerden in het noorden van het gebied. Het is mogelijk dat dit element plaatselijk sporen heeft nagelaten.³²

12.6 Archeologische verwachting

Archeologische onderzoeken hebben aangetoond, dat de hoogste locaties in het verleden favoriet waren voor bewoning. Het gaat voornamelijk om dekzandhoogtes, waar eventuele archeologische sporen worden beschermd door een plaggendeek. Op basis van geomorfologie en archeologische sporen is vrijwel het gehele bestemmingsplangebied op de nieuwe archeologische verwachtingskaart uit 2013 een hoge verwachtingswaarde toegekend. Hier mogen sporen worden verwacht van bewoning en (ander) landgebruik in de prehistorie tot en met nieuwe tijd. Daarbij zijn sporen uit de prehistorie vermoedelijk vooral aanwezig op de hogere delen van de dekzandrug, terwijl sporen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd zich veel eerder op de flank en randen van de dekzandrug en ook in het aangrenzende beekdallandschap bevinden. Dit hangt samen met de verschuiving van bewoning op de dekzandhoogtes in de laat-Romeinse tijd en vroege middeleeuwen, naar vol- en laatmiddeleeuwse bewoning op de randen en flanken van dekzandhoogtes. In de boerderijbuffers van de historische erven worden sporen verwacht van de boerderijen, van eventuele oudere voorgangers en van erfstructuren. De boerderijen maken deel uit van een aantal historische elementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd die op de archeologische verwachtingskaart zijn aangegeven en een hoge archeologische verwachtingswaarde zijn toegekend. Hiertoe horen ook de landweer, de omgeving van de kerk en de pastorie.

In de nieuwe tijd werden tevens de aangrenzende beekdalen ontgonnen en bewoond. In de laaggelegen natte gebieden is de aanwezigheid van archeologische resten met oog op de bodemgesteldheid niet aannemelijk. Vermoedelijk hebben beekactiviteiten het bestaande landschap (gedeeltelijk) opgerold, waardoor eventuele prehistorische resten hier verstoord en niet meer aanwezig zijn. Deze (beekdal)gronden zijn daarom een lage verwachting toegekend. Ook de aangrenzende lagere dekzandgronden zonder plaggendeek, waar ontginning laat is gestart, hebben een lage verwachtingswaarde.

---

³¹ Willemse *et al*, 2013, 106.

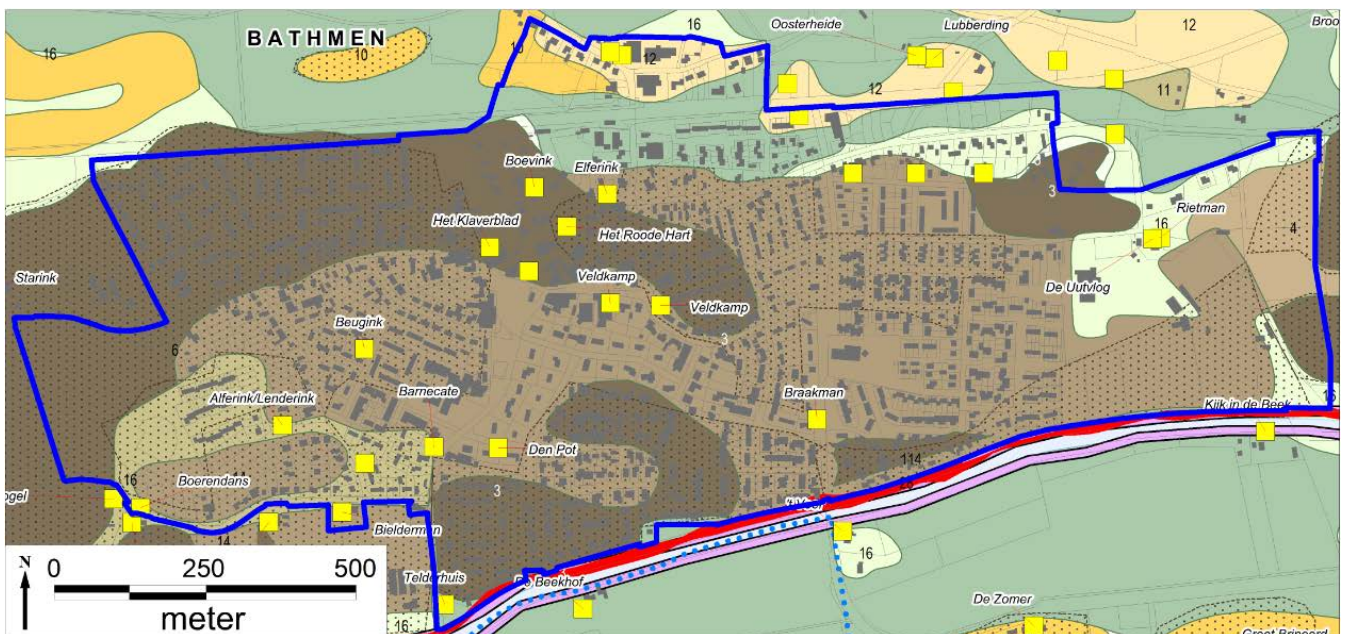
³² Vermeulen, 2013.

Delen van het bestemmingsplangebied waar definitieve opgravingen hebben plaatsgevonden zijn tot onder het archeologische niveau vergraven. In deze gebieden is geen archeologische verwachting meer.

12.7 Archeologische waarden

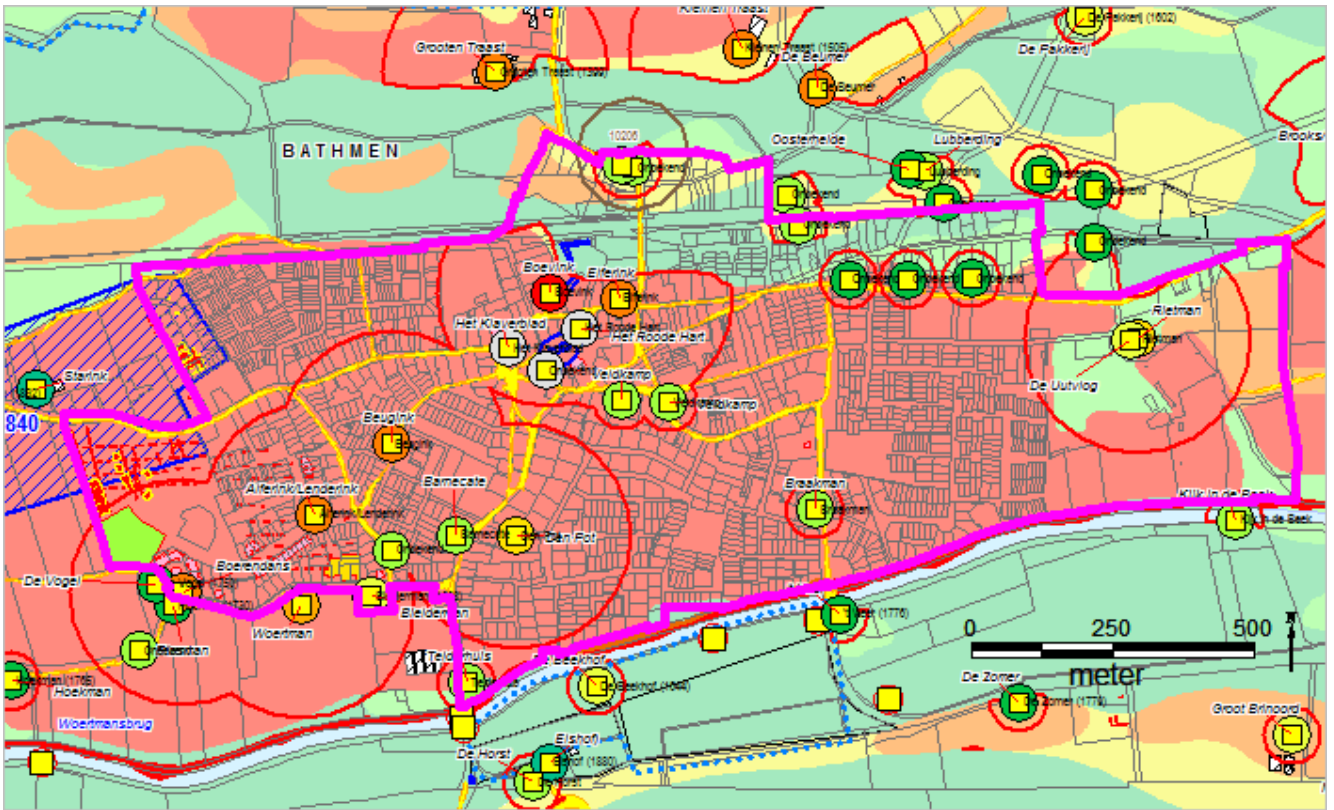
In het bestemmingsplangebied heeft al veel archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Op basis hiervan worden enkele terreinen in het bestemmingsplangebied als gebieden van archeologische waarde beschouwd. Dit geldt voor de locatie van een laat middeleeuws erf in de dorpskern van Bathmen. Hiervan is slechts een beperkt deel opgegraven. Op de Bathmense Enk, ten zuidwesten van de dorpskern liggen twee of drie middeleeuwse erven bij elkaar.

Op de westgrens van het bestemmingsplangebied ligt de vindplaats Bathmense Enk 1 & 2. Van beide vindplaatsen uit de ijzertijd en de Romeinse tijd is slechts een deel opgegraven. Iets noordelijker ligt de middeleeuwse vindplaats Bathmense Enk 4. In het noordwesten van het bestemmingsplangebied ligt de vindplaats Bergakker, een Romeinse nederzetting.

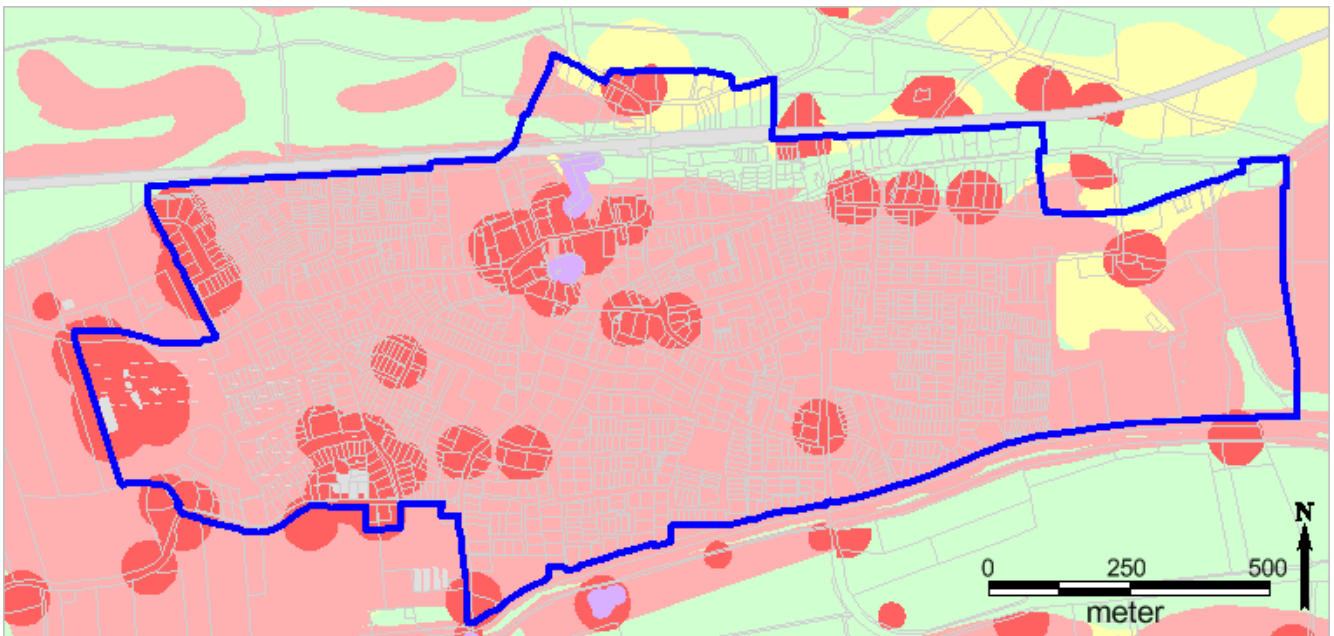

Het bestemmingsplangebied op de geomorfologische kaart 2013 van de gemeente Deventer (zie legenda hoofdstuk 13.1).

Het bestemmingsplangebied op de archeologische verwachtingskaart 2013 van de gemeente Deventer (zie legenda hoofdstuk 13.2).

Het archeologiebeleid in het bestemmingsplangebied (zie voor legenda hoofdstuk 13.3).

13 Legenda afbeeldingen

13.1 Geomorfologie

Die plaatsen, welke in de Douw elerkolk verdrongen zijn ...

Geomorfogenetische kaart van de gemeente Deventer

RAAP-rapport 257 1, kaartbijlage 1, westblad, schaal 1:10000

DEKZANDLANDSCHAP

- stultzandrug -of kop (relief > 2.5 m)
- associatie van stultzand en dekzandruggen en koppen
- hoge dekzandduinen met plaggendek
- hoge dekzandduinen met dun plaggendek
- dekzandrug
- laagglaciaal en/of vroegholocene duin met dun plaggendek
- laagglaciaal en/of vroegholocene duin met plaggendek
- lage dekzandduinen met plaggendek
- lage dekzandduinen met dun plaggendek
- lage dekzandduinen
- dekzandwieling met dun plaggendek
- dekzandwielingen
- dekzandvlakte
- fluviaale terrasrest met (jong) dekzandwielingen
- fluviaale terrasrest met (oud) dekzand en dun plaggendek
- fluviaale terrasrest met (oud) dekzand
- (uitgestoven) laagte/depressie

BEEKDALLANDSCHAP

- verspoelde dekzandvlakte met beekafzettingen en plaggendek
- verspoelde dekzandvlakte met beekafzettingen
- dalvormige laagte met dun plaggendek
- dalvormige laagte met (dekzand) wieling
- dalvormige laagte
- dalvormige laagte met beek- en/of rivierafzettingen
- dalvormige laagte met veen
- beekdalbodem met plaggendek
- beekdalbodem met meanderuggen en -geulen
- beekdalbodem met geul
- beekdalbodem met meanderuggen en -geulen en veen
- dobbe-achtige laagte

RIVIERDUINLANDSCHAP

- laagglaciaal en/of vroegholocene duin, deels verstoven
- laagglaciaal en/of vroegholocene duincomplex (relief 0.5 - 1.5m)
- laagglaciaal en/of vroegholocene duin, weggevoerd

UITERWAARDEN VAN DE IJSSEL

- uiterwaardvlakte
- uiterwaardvlakte, relatief laaggelegen
- strang
- zomerbed en kade

OVERIG

- historische boerderijlocatie
- Geltink (1424) boerderijnaam (eerst vermelding)

Elmörink

- Havezathe
- versterking (schans, landweer, redoute, etc.)
- vestingwerken AD 1578 tot 1900
- vestingwerken AD 1200 tot 1578
- versterking AD 850 tot 1200
- Lange Bischoppstraat
- (oude) bandijk

BODEMV ERSTORINGEN

- opgehoogd en/of weggevoerd
- weggevoerd tot ca. 40 cm -Mv
- rabatten, strooksgewijs weggevoerd en opgehoogd
- weggevoerd (> 40 cm -Mv)
- weggevoerd/diep ontgronde es (> 40 cm -Mv)
- geëgaliseerd
- onbekende verstoring
- water

DALRANDLANDSCHAP

- fluviaale terrasrest met (oud) dekzand en rivierklei
- verspoelde duinafzettingen met plaggendek
- verspoelde duinafzettingen met doorbraakafzettingen
- doorbraakwaai/verspoeld rivierduinzand
- rivierterrasvlakte met plaggendek
- rivierterrasvlakte
- fluviaale terrasrest met rivierklei
- fluviaale terrasrest met rivierklei en dun ophogingsdek
- verspoelde fluviaale terrasrest
- doorbraakwaai met dun plaggendek
- doorbraakwaai
- overloop en/of doorbraakgeulen met plaggendek
- overloop en/of doorbraakgeulen
- overloop en/of doorbraaklaggen
- overloop geulen
- doorbraakgeul
- laagte met kolken
- kolk

RIVIEROVERSTROMINGSVLAKTE

- dekzandwieling afgedekt door een deels tot 80 cm -Mv ingedrongen zandig klei
- dekzandafzettingen: ingedrongen kleidek met zand tussen 80-120 cm -Mv
- laaggelegen rivieroverstromingsvlakte met siltige IJssklei op beekklei
- crevasse-afzettingen: ingedrongen kleidek met zand tussen 80-120 cm -Mv
- crevassewaai, hooggelegen
- crevassewaai, laaggelegen
- crevassegeul

RIVIERLANDSCHAP

- meanderuggen
- meanderuggen binnendijks
- hoge kronkelwaardvlakte
- lage kronkelwaard
- lage kronkelwaardvlakte
- hoogwatergeul (nevengeul)
- hoogwatergeul (nevengeul), deels verland

13.2 Archeologische verwachting

Die plaatsen, welke in de Douw elerkolk verdronken zijn ...

Archeologische waarden- en verwachtingskaart voor de gemeente Deventer

RAAP-rapport 2571, kaartbijlage 2, westblad, schaal 1:10.000

Verwachte dichtheid aan archeologische resten binnen landschappelijke eenheden

	terrein van cultuurhistorische waarde, stad Deventer binnen de vestingwerken (AMK-terrein 13969)	Zeer hoog voor archeologische resten uit met name de Karolingische periode en later. Archeologische resten veelal afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 1).
	hoge verwachting, waarschijnlijk goede conservering	Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 1).
	hoge verwachting, mogelijk goede conservering	Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 2 en 3).
	middelmatige verwachting	Middelmatig voor archeologische resten uit met name de oudere Prehistorie. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 4) of archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 5 en 6).
	lage verwachting	Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 7) of archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 8 en 9).
	lage verwachting, beekdal landschap	Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Specifieke verwachting voor (beek)dalgebonden archeologie (resten van jachtactiviteiten, nederzettingdumps, deposities, overgangen en beekaccessen). Archeologische resten afgedekt door een al dan niet dikke conserverende laag beekafzettingen (klei, zand, veen) en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 14).
	onbekende verwachting	Afhankelijk van terplaatsse aanwezige bodemverstoringen en onderliggende verwachtingszone.

Archeologie

 terreinen met een archeologische status (AMK-terreinen)

16013 AMK-monumentnummer

 bekende archeologische vindplaats

105 Deventer projectnummer

 havezate

 versterking (landweer, kasteel, omgracht terrein, schans)

Historische infrastructuur

 brugwonder

 (overlaat)sluis of dijk

 stuw

 voorde

 historische weg

 (voormalige) bandijk

 waterloop

Historische nederzettinglocaties

 historische nederzetting/erven (centrum coördinaat)

Groef/Baarfe boerderijnaam

Fase

- onbekend
- fase 1 (AD 800-1100)
- fase 1 of 2 (AD 800-1500)
- fase 1, 2 of 3a (AD 800-1598)
- fase 2 (AD 1100-1500)
- fase 2 of 3a (AD 1400-1600)
- fase 3a (AD 1500-1700)
- fase 3a of 3b (AD 1500-1832)
- fase 3b (AD 1700-1832)
- fase 4 (AD 1832-1900)

 bufferzone boerderijverplaatsingen (200/50 m)

Tweede Wereldoorlog

- begraafplaats
- crash-ste M
- crash-ste
- FLAK
- gebouw
- kazemat/ingeb. tank
- krijgshandeling
- militair terrein
- stelling
- schuilplaats
- overig

Indicatie mate van bodemverstoring

- > 40 cm-Mv afgegraven bodem
- vergraven grond (> 40 cm-Mv verstoord)
- opgehoogd
- geëgaliseerd
- bemestingsdek (> 35 cm dik) in stedelijke kern

archeologische verwachting

- laag, vermoedelijk tot diep onder het archeologische niveau vergraven bodem
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone en verstoringdiepte
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone en verstoringdiepte
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone

Overig

 water

Rande toponiem zoals vermeld op de Topografische Kaart van Nederland 1:25.000

 gemeentegrens

R A A P
2012

13.3 Beleidswaarden archeologie

Regime	≥ 0 m2	> 5 m2	> 10 m2	> 40 m2	> 100 m2	> 200 m2	> 500 m2	> 1000m2	> 2500 m2	> 10000 m2	Diepte Vrijstelling
Waarde 0	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	n.v.t.
Waarde 1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	0,5 m
Waarde 2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	0,5 m
Waarde 3	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,5 m
Waarde 4	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,5 m
Waarde 5	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,3 m
Waarde 6	Geen	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,3 m
Waarde 7	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,3 m

Geen:

Bij bouwwerkzaamheden zullen aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk of bouwwerken geen archeologische voorwaarden worden verbonden.

Ook is hier op basis van archeologie nooit een Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden nodig.

Meldingsplicht:

Bij bouwwerkzaamheden zal aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk of bouwwerken een archeologische meldingsplicht worden verbonden.

Bij werkzaamheden die de bodem verstoren en niet samenhangen met een omgevingsvergunning bouwen is hier op basis van archeologie een Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden nodig. Ook hieraan zal alleen een meldingsplicht worden gekoppeld.

Bij een meldingsplicht dient de aanvrager de gemeente Deventer minimaal vijf dagen voor de aanvang van de werkzaamheden op de hoogte te brengen en de gelegenheid te bieden voor een archeologische waarneming. Deze waarneming kent een korte doorlooptijd en is voor rekening van de gemeente. Er kunnen echter geen stilstandskosten in rekening worden gebracht.

Indien blijkt dat de aanvraag deel uitmaakt van een groter plan dat in stukken wordt geknipt, zullen de verschillende deelaanvragen als één geheel worden behandeld.

Onderzoek:

Bij bouwwerkzaamheden wordt aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk of bouwwerken de verplichting tot onderzoek of behoud van de mogelijk aanwezige archeologische resten verbonden.

Bij werkzaamheden die de bodem verstoren en niet samenhangen met een omgevingsvergunning bouwen is hier op basis van archeologie een Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden nodig. Ook hieraan zal de verplichting tot het doen van archeologisch onderzoek of het behoud van de resten worden verbonden.

Indien blijkt dat de aanvraag deel uitmaakt van een groter plan dat in stukken wordt geknipt, zullen de verschillende deelaanvragen als één geheel worden behandeld.

Literatuur

- Archis-R.O.B., 1998. *Essenkaart van Overijssel. Schaal 1: 150.000*, Amersfoort. (R.O.B. is tegenwoordig Rijksdienst Cultureelerfgoed (RCE))
- Arriëns, J.W., 1959. Vrouwenklooster, kerk en dorp Diepenveen. In: *Verslagen en Mededeelingen van de Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis 74* (1959), 131-147.
- Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*, Assen.
- Brokamp, B., 2013. *Landweren bij Deventer. Een historisch geografisch onderzoek naar de laat-middeleeuwse verdedigingslinies in de gemeente Deventer*. Interne Rapportages Archeologie Deventer 65, Deventer.
- Doornink, G.J., 1936. *Landweren bij Deventer*, Deventer.
- Ekkel, H.H. & W.A. Roetert, 2003. *Bezit van het vrouwenklooster Diepenveen. Oude erven op het platteland* (Historische Reeks Diepenveen), Diepenveen.
- Gevers, A.J. en A.J. Mensema, 1983. *De Havezaten in Salland en hun Bewoners*, Alphen aan de Rijn.
- Haveman, E. 2012. *Landsherenkwartier. Geplande nieuwbouw fase 1F-a (deelgebied 1D)*, Archeologische bureaustudie 502, Gemeente Deventer.
- Klomp, M., & I. Hermsen, 2002. *Archeologisch onderzoek in het wegtracé van de N 348 nabij Blauwenoord-Colmschate (gemeente Deventer)*. Rapportages Archeologie Deventer 7, Deventer.
- Kloosterboer, T.A. & A.J. Mulder, 1998. *Boerderijnamen-kaart gemeente Diepenveen. Plattegrond van de oorspronkelijke gemeente Diepenveen met historische namen en ligging van boerderijen*. Schaal 1:25000, Deventer.
- Kuiper, A., 2005. *Boerderijeninventarisatie Bathmen. Stage Gemeente Deventer* (stageverslag Saxion Hogeschool), Deventer.
- Mittendorff, E., 2015. *Opgraving en Archeologische begeleiding munitieonderzoek Oldenielstraat 12 te Deventer* (=Interne Rapportages Archeologie Deventer 85), Deventer.
- Mittendorff, E., 2015. *Archeologisch Booronderzoek Onderdoorgang Oostriklaan, Colmschate*, (project 531), Briefrapport Archeologie Deventer 40, Deventer.
- Mulder, T., 2005. *Achter leilinden en kastanjabomen: de geschiedenis van boerderijen, landhuizen en hun bewoners in de voormalige gemeente Diepenveen*, Schalkhaar.
- Oosterbaan, J. 2013. *Archeologisch proefsleuvenonderzoek Landsherenkwartier Fase 1E*, (project 482) (= Interne Rapportages Archeologie Deventer 67), gemeente Deventer.
- Pollmann, K.M.C., 2014. *Evaluatierapport Archeologisch onderzoek Wijtenhorst-Douwelerleide* (project 462), Deventer.
- Pollmann, K., E. Mittendorff & A. Berends, 2014. *Archeologisch onderzoek Landsherenkwartier Fase 1E en 1F te Deventer, projecten 503 en 508 gemeente Deventer*. Interne Rapportages Archeologie Deventer 80, Gemeente Deventer.

- Roetert Steenbruggen, H.A.J., 1979. Het klooster te Diepenveen. In: *Hunnepers 1979-2*, 6-9.
- Puydt, de, M. 2008. *Inventariserend Proefonderzoek door middel van proefsleuven. Locatie Keizerslanden Kavel 1 (project 338)* Interne Rapportage Archeologie Deventer (=IRAD) 28, Deventer.
- Scheepma, W., 2002. *Het ootmoedig fundament van Diepenveen. Zeshonderd jaar Maria en Sint. Agnesklooster*, Deventer.
- Spek, T., H. van der Velde, H. Hannink & B. Terlouw, 2010. *Mens en land in het hart van Salland*. Matrijs.
- Spek, T, F.D. Zeiler & E. Raap, 1996. *Van de Hunnepe tot de zee. De geschiedenis van het Waterschap Salland*, Kampen.
- Steur, G.G.L. & W. Heijink, 1991. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50 000. Algemene begrippen en indelingen*, Staring Centrum/Wageningen.
- Stiboka, 1979. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.
- Tump, M., 2013. Deventer, *Van Oldenielstraat 12 (Gemeente Deventer)*. *Inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven*. Concept BAAC Rapport A-13.0098, Den Bosch.
- Vermeulen, B., 25-03-2016. *Selectiebesluit Archeologie op basis van IVO-B, Onderdoorgang Oostriklaan (project 531)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 2015. *Onderbouwing vrijstellingsgrenzen Archeologie. Van verwachting naar beleid*. Interne Rapportages Archeologie Deventer (=IRAD) 74. Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 25-02-2015. *Selectiebesluit Archeologie op basis van definitief onderzoek, Van Oldenielstraat 12 (project 562)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 17-07-2014. *Selectiebesluit Archeologie op basis van definitief onderzoek, Wijtenhorst-Douwelerleide (project 462)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 02-05-2011. *Selectiebesluit Archeologie op basis van IVO-P, Wijtenhorst-Douwelerleide (project 360)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 13-02-2014. *Selectiebesluit Archeologie op basis van IVO-P, Van Oldenielstraat 12 (project 482)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 14-04-2014 . *Selectiebesluit Archeologie op basis van archeologische begeleiding, Landsherenkwartier fase 1F (project 503)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 2013. *Het begraven oorlogsverleden van Deventer. Een archeologisch verwachtingsmodel voor sporen uit de Tweede Wereldoorlog*. Interne Rapportages Archeologie Deventer 64, Deventer.
- Vermeulen, B., 07-05-2012. *Selectiebesluit Archeologie op basis van IVO-P, Landsherenkwartier fase 1b (project 420)*, Gemeente Deventer.
- Vermeulen, B., 16-05-2011. *Selectiebesluit Archeologie op basis van een bureauonderzoek, Wijtenhorst-Douwelerleide (advies 393)*, Gemeente Deventer

Vermeulen, B., 30-11-2010. *Selectiebesluit Archeologie op basis van IVO-P, Keizerslanden (Landsherenkwartier) kavel 1 (project 338)*, Gemeente Deventer.

Vermeulen, B., 30-10-2010 . *Selectiebesluit Archeologie op basis van IVO-P, Keizerslanden (Landsherenkwartier) kavel 2 (project 372)*, Gemeente Deventer.

Vermeulen B., & M. H. Bartels, 2007. *Boeren voor de stad. Archeologisch, historisch en landschappelijk onderzoek van de Rielerenk* (Gemeente Deventer). Rapportages Archeologie Deventer 21, Deventer.

Vermeulen, B., E. Mittendorff & M. Bartels, 2007. *Stokvis en stadsmest, de archeologie van Deventer stad en platteland in de middeleeuwen*, Deventer.

Vermeulen, B. & M. H. Bartels, 2002. *Het middeleeuwse tolhuis en de middeleeuwse landweer aan de Snipperlingsdijk te Deventer*. Rapportages Archeologie Deventer 10, Deventer.

Versfelt, H.J., 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland. 1773-1794*, Groningen.

Wal, van der, M. 2015. *Archeologisch onderzoek in het tracé van de Ceintuurbaan (project. 500)*. Interne Rapportages Archeologie Deventer (=IRAD 90). Gemeente Deventer.

Wal, van der, M. & B. Vermeulen, 2012. *420 Landsherenkwartier fase 1B – 1C Waardering & Selectieadvies*, Deventer.

Willemse, N.W., L.J. Keunen, L.M.P. van Meijel & T. Bouma, 2013. ...*Die plaatsen, welke in de Douwelerkolk verdronken zijn... Fysisch- en historisch-geografische bouwstenen voor een archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer* (RAAP Rapport 2571), Weesp.

Zielema, G., 2008. *Plangebied Wijtenhorst-Douwelerleide. Gemeente Deventer, Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek* (= RAAP-Notitie 3016), Weesp.

Kaarten

Hottingerkaart, ca. 1787 (Versfelt, 2003, 68)

Kadastrale kaart van 1832

Topografisch Militaire Kaarten:

- 1894
- 1934
- 1937

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000

Topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000

Internet

www.bodems.nl

www.bodemacademie.nl

www.geologievannederland.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

www.sikb.nl